

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
KONSTITUCINĖS IR ADMINISTRACINĖS TEISĖS INSTITUTAS**

RIČARDAS KELPŠA

ADMINISTRACINĖS TEISĖS MAGISTRANTŪROS STUDIJŲ PROGRAMA

**ANTSTOLIŲ VEIKLOS ADMINISTRACINIS TEISINIS
REGULIAVIMAS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas:

Doc. dr. Andrejus Novikovas

.....
(parašas)

Vilnius, 2014

TURINYS

IVADAS.....	3
1. ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIAI PAGRINDAI.....	7
1.1. Lietuvos antstolių institucinė reforma.....	7
1.2. Antstolių veikla ir jos teisinis reglamentavimas po reformos.....	11
1.2.1. Antstolių statuso ypatumai.....	12
1.2.2. Antstolių įgaliojimų įgijimo, sustabdymo, pasibaigimo pagrindai.....	14
1.2.3. Antstolių vykdomos veiklos ypatumai.....	20
1.2.4. Antstolių (antstolių padėjėjų) atsakomybės teisiniai pagrindai.....	31
1.2.5. Antstolių (antstolių padėjėjų) veiklos kontrolė ir skundų nagrinėjimo tvarka.....	35
2. ANTSTOLIŲ VEIKLOS VALDYMO, PRIEŽIŪROS BEI KONTROLĖS INSTITUCIJOS: JŲ SISTEMA IR KOMPETENCIJA.....	37
2.1. LR Teisingumo ministerijos vaidmuo ir kompetencija antstolių veiklos administracinio teisinio reguliavimo srityje.....	38
2.2. LR Teismai - antstolių procesinių veiksmų teisėtumo garantas.....	40
2.3. Lietuvos antstolių rūmų įtaka vykdant antstolių veiklos priežiūrą bei teisinio reguliavimo tobulinimą.....	42
3. ANTSTOLIŲ VEIKLOS ADMINISTRACINIO TEISINIO REGULIAVIMO KAITA BEI JOS ĮTAKA, FORMUOJANT IR ĮGYVENDINANT VALSTYBĖS POLITIKĄ ANTSTOLIŲ FUNKCIONAVIMO, VALDYMO IR SPRENDIMŲ VYKDYMO SRITYJE.....	52
3.1. Antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumas.....	52
3.2. Antstolių veiklos teisinio reglamentavimo problemos Lietuvoje: esamos situacijos apžvalga ir galimi sprendimo būdai.....	56
IŠVADOS.....	59
SIŪLYMAI.....	62
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	63
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA.....	70
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	71
PRIEDAI.....	72

Į V A D A S

Temos aktualumas ir problematiškumas: Praėjo daugiau kaip dešimt metų nuo antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos, kurios pagrindinis tikslas - sukurti efektyvią teismų bei kitų institucijų sprendimų vykdymo sistemą Lietuvoje, pradžios. 2003 metais įsigaliojo naujas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas, Lietuvos Respublikos Antstolių įstatymas, kiti teisės aktai reglamentuojantys antstolių veiklą. Sukurta nauja institucija - Lietuvos Antstolių rūmai. Valstybė privačiam asmeniui (antstoliui) delegavo dalį savo funkcijų, užtikrinančių kiekvieno asmens teisę į teismą ir teismo sprendimo įgyvendinimą. Antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos tikslams pasiekti buvo būtina sukurti reikiamas teises, administracines ir kitas prielaidas, kitaip tariant, sukurti tokią teisės aktų sistemą, kuri užtikrintų ir patenkintų ne tik atskirų visuomenės narių, bet ir visos valstybės poreikius.

Nepaisant to, kad šiandien jau kiekvienas Lietuvos pilietis žino kas yra antstolis - visuomenėje susiformavo ir vyrauja neigiama nuomonė dėl antstolių vykdomos veiklos. Antstolis pristatomas ir suvokiamas kaip „baudėjas“, kuris baudžia – ateina, atima ir parduoda asmens turtą, maža to, už šią „bausmę“ dar pareikalauja labai didelio užmokesčio. Atėjo laikas keisti tokį visuomenėje susiformavusį negatyvų suvokimą ir neigiamą nuomonę, nes antstolių veikla valstybėje yra labai svarbi, o žmonėms daugelis dalykų atrodo baisūs tol, kol apie juos nieko nežino arba žino tik iš nuogirdų. Todėl svarbu kuo aiškiau ir išsamiau visuomenei pristatyti antstolių veiklą, o tam yra būtinas nuoseklus, išsamus, o svarbiausia neutralus ir objektyvus visuomenės teisinis švietimas, t.y. supažindinimas su pagrindiniais antstolių veiklą reglamentuojančiais teisės aktais.

Įvykusios permainos pirmaisiais reformos metais sąlygojo didelį susidomėjimą antstolių veiklos reglamentavimo problematika, to sekoje ir teisinių bei ekonominių tyrimų atlikimą¹. Ši tema gan plačiai buvo nagrinėjama, kaip reikšminga civilio proceso stadija, čia didelį indėlį įnešė dr. V.Višinskis, įvairius vykdymo aspektus nagrinėdamas savo moksliniuose straipsniuose². Reikšmingi dr. R.Simaičio³, M.Žolyno⁴ bei kitų autorių V.Nekrošiaus, V.Mikelėno, A.Driuko, E.Laužiko, E.Stauskienės, P.Koverovo ir kt. darbai, nuomonės,

¹ Žolynas M. Vykdyto proceso reformos apžvalga ir teisinis vertinimas. Vilnius, 2005; Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinis auditas. Teismo antstolių reformos vykdymas. Vilnius, 2005; Teisės projektų ir tyrimų centras. Antstolių veiklą reguliuojančių teisės aktų analizė bei jų įgyvendinimo praktika. Vilnius, 2005; UAB „Ernst & Young Baltic“ audito įmonė. Antstolių veiklos analizė. Vilnius, 2005.

² Višinskis V., Valančius V. Teismo sprendimų vykdymas – reikšminga civilinio proceso stadija. Vilnius // Justitia, 1998, Nr.4; Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymo procesinės problemos: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/ Lietuvos teisės akademija. Vilnius, 1999; Višinskis V. Varžytinių rezultatų skundimo problemos. Vilnius // Justitia. 1999, Nr. 5-6; Višinskis V. Turto pardavimo iš varžytinių problemos. Vilnius // Jurisprudencija. 1999, Nr. 13(5); Višinskis V. Išieškojimo iš fizinių asmenų problemos. Vilnius // Jurisprudencija. 1999, Nr. 14(6); Višinskis V. Išieškojimo nukreipimas į vertybinius popierius. Vilnius // Jurisprudencija. 2001, Nr.25(15); Višinskis V. Vykdyto procesas Lietuvoje: esama padėtis ir reformavimo kryptys. Vilnius // Jurisprudencija. 2002, Nr.28(20); Višinskis V. Teismo sprendimo vykdymo vieta. Vilnius // Jurisprudencija. 2006, Nr.(79) ir kt.

³ Simaitis R. Kokio Lietuvai reikia antstolio – turtingo ar vargšo?. Vilnius // Justitia. 2006, Nr.2; Simaitis R. Bylinėjimosi išlaidos civiliniame procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/ Vilniaus universitetas. Vilnius, 2006.

⁴ Žolynas M. Vykdyto proceso reformos apžvalga ir teisinis vertinimas. Vilnius, 2005; Žolynas M. Teismo vaidmuo vykdyto procese. Civilinio proceso pirmosios instancijos teisme reforma Baltijos jūros regiono valstybėse ir Centrinėje Europoje 2004 m. rugėjo 16-19 d. Vilnius: VU leidykla, 2005.

argumentacijos. Tačiau administracinės teisės srityje, antstolių veiklos teisinio reguliavimo tema nagrinėta labai siaurai ir neišsamiai, o juk antstolių veiklą reglamentuojantys teisės aktai nuolat keičiami, formuojama vis nauja teismų praktika, todėl šiuo metu, praėjus daugiau kaip dešimčiai metų nuo reformos pradžios, atsiranda poreikis išsamesnės ir nuodugnesnės analizės. Ir nors naudingą informaciją nuolat teikia Lietuvos Antstolių rūmai bei LR Teisingumo ministerija, tačiau ši informacija fragmentiška, o antstolių veikloje kylančios problemos vis dar kaitina aistras tiek visuomenėje, tiek ir pačiose Lietuvos teisinėse institucijose.

Siekiant sukurti veiksmingą, valstybės ir visuomenės poreikius tenkinantį teismų bei kitų institucijų sprendimų vykdymo procesą šiandien yra svarbu iš naujo analizuoti ar antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformai kelti tikslai bei lūkesčiai buvo įgyvendinti ir kokių mastu. Antstolių veiklos ir sprendimų vykdymo teisinis reguliavimas ne visada yra labai išsamus ir aiškus, todėl svarbi ir būtina antstolių veiklą reglamentuojančių teisės aktų analizė, siekiant nustatyti teisės aktų kaitos įtaką, formuojant ir įgyvendinant valstybės politiką antstolių funkcionavimo, valdymo ir sprendimų vykdymo srityje. Taip pat svarbu nustatyti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos Respublikos Teismų bei Lietuvos antstolių rūmų įtaka šiam procesui, nes tik geranoriškas antstolių veiklos teisinį reguliavimą formuojančių bei veiklą kurujančių institucijų bendradarbiavimas gali užtikrinti, kad sistema funkcionuotų sklandžiai ir efektyviai.

Tyrimo objektas – darbe nagrinėjamas antstolių veiklos teisinis reglamentavimas, reformos priežastys bei tikslai, institucinės naujovės, LR Teisingumo ministerijos, LR Teismų bei Lietuvos antstolių rūmų įtaka formuojant ir įgyvendinant valstybės politiką antstolių funkcionavimo, valdymo ir sprendimų vykdymo srityje.

Tyrimo dalykas - antstolių veiklos teisinio reglamentavimo bei jo kaitos teorinės ir praktinės problemos.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti antstolių veiklos administracinį teisinį reguliavimą.

Tyrimo uždaviniai:

1. išnagrinėti antstolių veiklos reformos priežastis, tikslus bei uždavinius.
2. išanalizuoti pagrindinius teisės aktus, reglamentuojančius antstolių veiklą, atskleisti pagrindinius pokyčius, juos įvertinti.
3. nustatyti LR Teisingumo ministerijos, Teismų ir Lietuvos Antstolių rūmų kompetenciją bei jų įtaką antstolių veiklos teisiniam reglamentavimui bei kontrolei;
4. atskleisti svarbiausias suformuoto antstolių veiklos teisinio reguliavimo problemas, trūkumus ir privalumus;
5. pateikti būdus ir priemones, kurių pagalba būtų galima tobulinti administracinį teisinį reguliavimą antstolių funkcionavimo, valdymo ir priverstinio sprendimų vykdymo srityje.

Tyrimo hipotezė - antstolių veiklos ir sprendimų vykdymo administracinis teisinis reguliavimas neužtikrina vykdymo sistemos stabilumo, nes turi trūkumų, kurie neleidžia antstoliui efektyviai įvykdyti valstybės vardu priimtus teismo sprendimus.

Tyrimo metodai. Moksliniam tyrimui atlikti ir iškeltiems uždaviniams pasiekti kompleksiskai taikyti šie tyrimo metodai: dokumentų analizės, sisteminės analizės, loginis ir apibendrinimo metodai.

Pagrindinis tyrimo metu taikytas empirinis tyrimo metodas – dokumentų analizė. Šis metodas buvo taikytas siekiant gauti informacijos, kokybiškai tiriant įvairių institucijų teisės aktus (teisės aktai analizuojami kaip pirminiai informacijos šaltiniai, atitinkantys autentiškumo, patikimumo ir reikšmingumo kriterijus), teismų praktiką, mokslines publikacijas, kitus antstolių veiklos teisinio režimo analizei reikšmingus dokumentus.

Sisteminės analizės metodo pagalba buvo analizuojami antstolių teisinio statuso ypatumai, jų veiklą reglamentuojantys teisės aktai, atskleistos antstolių veiklos problemos Lietuvoje.

Loginis ir apibendrinimo metodai pasitelkti apibendrinant analizuotą teorinę ir praktinę mokslinio tyrimo medžiagą bei formuojant išvadas.

Praktinė darbo reikšmė. Ar antstolių veiklos reformos tikslai buvo pasiekti? Kaip po reformos veikia antstolių funkcionavimo, valdymo ir sprendimų vykdymo mechanizmas? Atsakymai į šiuos klausimus atskleis antstolių veiklos administracinio teisinio reguliavimo privalumus ir trūkumus Lietuvos Respublikos viešajame administravime, bei leis pateikti siūlymų kaip šį reguliavimą galima būtų tobulinti toliau.

Atliktas tyrimas, autoriaus nuomone, bus naudingas visiems visuomenės nariams, teisėkūros subjektams, rengiantiems teisės aktų pakeitimus ir papildymus, taip pat moksliniams tyrinėjimams administracinių teisinių režimų srityje. Kadangi iki šiol išlikęs kritiškas požiūris į antstolių veiklą yra susiformavęs nepagrįstai, išsamiai neišnagrinėjus ir nesusipažinus su būtina informacija, antstolių veiklos teisinio reguliavimo privalumų ir trūkumų analizė, probleminių klausimų nagrinėjimas turėtų pakeisti visuomenės požiūrį į antstolių vykdomą veiklą, sustiprinti pasitikėjimą sprendimų vykdymo sistema ir padėti iš naujo objektyviai įvertinti įvykusių permainų reikšmę. Šiuo tyrimu, prisidedant prie teisinio švietimo, siekiama ugdyti teisingą požiūrį į antstolių institucijos misiją. Atskleistos teisinio reguliavimo spragos ir trūkumai, analizuojami pasiūlymai siekiant išvengti neigiamų pasekmių ateityje, užtikrintų patikimą proceso dalyvių teisių apsaugą. Šis tyrimas turėtų būti naudingas ir patiems antstoliams bei asmenims norintiems tapti antstoliais.

Darbo struktūra. Magistro baigiamojo darbo struktūrą nulėmė pasirinktas tyrimo objektas, tikslas bei uždaviniai. Darbą sudaro įvadas, 3 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, priedai.

Pirmajame šio darbo skyriuje nagrinėjamos antstolių veiklos teisinio reguliavimo reformos priežastys, tikslai bei uždaviniai, pateikiami ir išsamiai analizuojami pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys antstolių veiklą, atskleidžiami pagrindiniai pokyčiai, jie vertinami.

Antrajame skyriuje apžvelgiamos LR Teisingumo ministerijos, LR Teismų bei Lietuvos Antstolių rūmų kompetencijos ribos antstolių veiklos priežiūrai ir kontrolei bei šių institucijų įtaką nustatyto antstolių veiklos teisinio reguliavimo tobulinimui.

Trečiasis šio darbo skyrius yra skirtas antstolių veiklos administracinio teisinio reguliavimo veiksmingumui įvertinti. Šiame skyriuje atskleidžiami svarbiausi suformuoto antstolių veiklos teisinio reglamentavimo privalumai, problemos, trūkumai. Pateikiami siūlymai, kurių pagalba būtų galima tobulinti administracinį teisinį reguliavimą antstolių funkcionavimo, valdymo ir priverstinio sprendimų vykdymo srityje.

Kiekviename skyriuje pateikiamos apibendrinančios išvados. Bendros išvados, literatūros sąrašas, santrauka lietuvių ir anglų kalba, priedai yra išdėstyti darbo pabaigoje.

1. ANTSTOLIŲ VEIKLOS TEISINIAI PAGRINDAI

Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės buvo pažeistos, turi teisę į teisminę gynybą. Tokios nuostatos yra įtvirtintos Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos⁵ 8 straipsnyje, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos⁶ 6 ir 13 straipsniuose, Lietuvos Respublikos Konstitucijos⁷ 30 straipsnio 1 dalyje. Ši įtvirtinta teisė suponuoja teisėtą lūkestį, kad teismo sprendimas bus įvykdytas per protingą, teisingą terminą, o jei reikia – priverstinai.

Pagal Europos žmogaus teisių teismo jurisprudenciją „sprendimų vykdymas yra sudėtinė asmens teisės į teismą dalis ir ši teisė būtų nerealizuotina, jeigu valstybės teisės sistema privalomą teismo sprendimą leistų palikti neįvykdytą, darant žalą vienai iš šalių“⁸. „Teisingumas gali būti įvykdytas tik tada, kai bus teisėtai, operatyviai ir veiksmingai įvykdytas teismo sprendimas“ – taip savo praktikoje ne vieną kartą yra nurodęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas⁹. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos Respublikoje turėjo būti tinkamai reglamentuota bei organizuota ne tik teismų, sprendžiančių teisinius ginčus, sistema ir sprendimų priėmimas teismuose, bet taip pat privalėjo būti užtikrinta, kad valstybės vardu priimti teismo sprendimai būtų įvykdyti operatyviai ir veiksmingai, nes asmuo, kreipdamasis į teismą, turi būti tikras, kad teismui pripažinus jo reikalavimus teisėtais, šie teismo sprendimu patvirtinti reikalavimai bus įvykdyti vadovaujantis valstybės nustatytais priverstinėmis priemonėmis, taip įgyvendinant vieną svarbiausių teisinės valstybės garantuojamą teisėtų lūkesčių principą.

1.1. Lietuvos antstolių institucinė reforma

Atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę, atsižvelgiant į tai, kad „integruojantis į Europos valstybių bendriją, tuo metu Lietuvos Respublikoje funkcionuojanti teisinė sistema neatitiko Europos šalių teisės standartų, iš dalies – ir valdžių pasidalijimo principų bei besikuriančios rinkos ekonomikos dėsnių“¹⁰, Lietuvos Respublikos Seimas 1993 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr.I-331 „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“ patvirtino Teisinės sistemos reformos metmenis, kuriais vadovaujantis Lietuvos Respublikoje buvo pradėta visų teisės sričių pertvarka. Tačiau net ir pradėjus teisinės sistemos reformas, teismo sprendimų vykdymas ilgą laiką iš esmės buvo nereformuojamas, tik teismo vykdytojai buvo pervadinti

⁵ Visuotinė žmogaus teisių deklaracija // Valstybės žinios. 2006, Nr.68-2497.

⁶ Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija // Valstybės žinios. 1995, Nr.40-987.

⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr.33-1014.

⁸ Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Hornsby prieš Graikiją*. 1997 m. kovo 19 d. //

[http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?{"dmdocnumber":\["695897"\],"itemid":\["001-58020"\]};](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?{"dmdocnumber":["695897"],"itemid":["001-58020"]};); prisijungimo laikas: 2014-02-25.

⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1999 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje M.J. v. Teismo antstolių kontora prie Kauno miesto apylinkės teismo (bylos Nr. 3K-2-348/1999); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje B.K. v. A.K. (bylos Nr.3K-3-1043/2003).

¹⁰ Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 14 d. nutarimas Nr.I-331 „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“ // Valstybės žinios. 1993, Nr.70-1311.

teismo antstoliais. Teismo antstoliai veikė prie apylinkių teismų ir buvo išlaikomi iš valstybės biudžeto. Iš pradžių teismo antstolių veiklą reglamentavo Lietuvos Respublikos Teismų įstatymas (1994 m. gegužės 31 d. Nr.I-480)¹¹, o 2000 m. spalio 10 d. buvo priimtas atskiras Lietuvos Respublikos Teismo antstolių įstatymas Nr.VIII-1993¹², kuriame teismo antstoliai buvo apibūdinti kaip karjeros statutiniai valstybės tarnautojai (6 straipsnis).

Iki 2003 m. sausio 1 d. vis dar galiojo Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos 1964 m. liepos 7 d įstatymu patvirtintas, Civilinio proceso kodeksas¹³ (su vėlesniais pakeitimais), kuris neatitiko Europos šalių teisės standartų. Tuo metu V.Višinskis buvo išskyręs pagrindines šio teisės akto problemas: „priverstinio vykdymo organo teisių suteikimas vykdomosios valdžios atstovams neužtikrina vykdymo proceso dalyvių procesinių teisių apsaugos; nepagrįstai pažeistas išieškotojo ir skolininko teisių balansas; nevienoda visų nuosavybės formų gynyba; nepakankamas vykdymo proceso teisinis reglamentavimas; ypatingai neefektyvios turto realizavimo procedūros; siauras priverstinio vykdymo priemonių ratas; nėra informacijos apie skolininko turtą paieškos sistemos; nėra vykdymo procedūrų diferencijavimo pagal subjektus ir objektus; nepakankamai procesiškai įtvirtinta teismo antstolio suinteresuotumo už galutinius teismo sprendimo vykdymo rezultatus, sistema; procesiškai nenumatyta vykdymo išlaidų padengimo sistema; CPK vykdymo proceso normų netobulumas, leidžiantis „teisėtai“ vilkinti vykdymo procesą“¹⁴.

2000 m. liepos 18 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė naująjį Civilinį kodeksą¹⁵, kurio nuostatos visiškai negalėjo derėti su „sustabarėjusiu senuoju civilinio proceso įstatymu. Atskiros 1964 m. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pataisos ir papildymai negalėjo pakeisti padėties iš esmės – buvo būtini suderinti sisteminiai pakeitimai. Todėl Lietuvos Respublikos Seimas toliau reformuodamas Lietuvos teisinę sistemą 2002 m. vasario 28 d. priėmė naująjį Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą, kuris įvairias civilinio proceso stadijas reglamentavo pažangiau nei senasis.“¹⁶.

Reformuojant civilinio proceso reglamentaciją reikėjo imtis ir institucinės reformos, t.y. pertvarkyti institucijas, vykdančias teismų priimtus sprendimus, o pertvarkant šias institucijas iškilo būtinybė reformuoti ir teismo antstolių sistemą tiek institucine, tiek jų vykdomos veiklos procesine prasme. Todėl, „rengiant, svarstant ir priimant Lietuvos Respublikos civilinio proceso

¹¹ Lietuvos Respublikos teismų įstatymas // Valstybės žinios. 1994. Nr.46-851.

¹² Lietuvos Respublikos teismo antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr.92-2846.

¹³ Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos 1964 m. liepos 7 d. įstatymas „Dėl Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1964. Nr.19-139.

¹⁴ Višinskis, V. Vykdomo procesas Lietuvoje: esama padėtis ir reformos kryptys. Vilnius // Jurisprudencija. 2002, 28(20), P. 202-211.

¹⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262.

¹⁶ Žolynas, M. Vykdomo proceso reformos apžvalga ir teisinis vertinimas. Vilnius, 2005. P.2.

kodeksą *inter alia* buvo mąstoma ir apie teismų ir kitų valstybės institucijų priimtų sprendimų ir nutarimų vykdymo tvarkos pokyčius¹⁷.

Iki antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos pradžios dėl vykdymo proceso trūkumų („žemo sprendimų vykdymo efektyvumo; žemos teismo antstolių kvalifikacijos; realios teismo antstolių atsakomybės už savo procesinių sprendimų pasekmes nebuvimo, sąlyginai nedidelio, iki reformos buvusio 50 Lt, vykdomosios bylos administravimo mokesčio; mažo atlyginimo už antstolio darbą, kuris buvo mokamas iš valstybės biudžeto ir nepriklausė nuo darbo efektyvumo bei valstybės finansavimo stokos“¹⁸) privalomų teisės normų realizavimas buvo sudėtingas, todėl nebuvo tinkamai užtikrintas teisingumo įgyvendinimas, kuris pasireiškia realiu teismo sprendimo vykdymu. Dėl išvardintų problemų sistema, kurios pagrindinė funkcija buvo vykdyti sprendimus, šią funkciją vykdė epizodiškai, veikė nuostolingai ir praktiškai žlugdė kitų teisėsaugos institucijų darbą. Tokia situacija paskatino ieškoti progresyvaus modelio, kaip būtų galima be didesnių papildomų valstybės išlaidų užtikrinti antstolių sistemos veikimo efektyvumą.

Lietuva neturėjo visapusiško teisinio paveldo, kurį būtų galima panaudoti kuriant naują, vakarietiškus Europos standartus atitinkančią vykdymo sistemą, todėl iškilo būtinybė remtis užsienio šalių sukaupta patirtimi. Šis tikslas ir buvo įtvirtintas reformos metmenyse, kuriuose nurodyta reformuoti teismo antstolių veiklą, remiantis Vakarų Europos valstybių patirtimi.

Ruošiantis antstolių veiklos reformai „buvo analizuojami Prancūzijos, Olandijos, Slovakijos, Lenkijos, Estijos pavyzdžiai ir patirtis. Susipažinus su valstybinių bei privačių antstolių veiklos modeliais įvairiose valstybėse, įvertinus vieno bei kito antstolių veiklos organizavimo modelio privalumus, 1999 metais buvo aiškiai apsispręsta liberalizuoti sprendimų vykdymo sistemą ir pasirinktas prancūzų teisės tradicijos valstybėse įsitvirtinęs privačių antstolių modelis. Toks modelis jau buvo įdiegtas Estijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Makedonijoje ir kitur, ir reiškė baigiamosios teisingumo vykdymo stadijos privatizavimą. Tokia reformos kryptis buvo vertinama ne vien teigiamai, bet be platesnių viešų diskusijų nuspręsta, kad valstybės investicijų nereikalaujanti privati struktūra būtų veiksmingesnė už valstybinę“¹⁹. Esminis motyvas suteikiant prioritetą privaciai veiklai buvo praktikoje daug kartų pasitvirtinusi tiesa, jog privati įmonė ar kita struktūra yra daug veiksmingesnė nei analogiškas funkcijas vykdanči valstybinė, nes privačioji orientuojasi visų pirma į rezultato siekimą kuo ekonomiškėmis priemonėmis, o visa jos veikla grindžiama suinteresuotumu ir iš to kylančia didesne iniciatyva. Tuo tarpu kalbant apie valstybinę struktūrą - visų pirma kyla asociacijos su biurokratija, papildomomis

¹⁷ Žolynas M. Vykdymo proceso reformos apžvalga ir teisinis vertinimas. Vilnius, 2005. P.3.

¹⁸ Lepškaitė A. Situacijos iki reformos trumpas apibūdinimas. Seminaras tema „Antstolių sistemos reforma Lietuvoje: reformos rezultatai ir vaidmuo stiprinant Lietuvos teisėtumą“. Vilnius, 2005. M. Žolynas Vykdymo proceso reformos apžvalga ir teisinis vertinimas. Vilnius, 2005. P.5.

¹⁹ Abramavičius A., Butkevičius L., Gumbis J. ir kt. Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011, P. 671.

administracinės kontrolės priemonėmis, neveiksmingumu, atsakomybės stoka ir netgi su protekcionizmu.

Sprendimas pereiti prie „prancūziškojo“ sprendimų vykdymo institucinės sistemos modelio buvo oficialiai įtvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“ patvirtintuose Teismo antstolių institucinės reformos metmenyse²⁰), kurie tapo programiniu ir idėjiniu dokumentu, apibrėžusiu antstolių institucijos raidą.

Reformos metmenyse buvo suformuluoti Teismo antstolių reformos tikslai, kryptys, etapai, aptarti veiksmai, kurių turi būti imamasi pirmuoju ir antruoju reformos etapu. Pagrindiniai teismo antstolių institucinės reformos tikslai buvo šie:

a) remiantis Vakarų Europos valstybių patirtimi, reformuoti teismo antstolių kontorų prie apylinkių teismų sistemą instituciniu požiūriu, suteikiant antstoliams profesines paslaugas teikiančių asmenų statusą, tačiau paliekant tam tikrus teisingumo ministro įgaliojimus antstolių veiklos kontrolės ir kitose srityse;

b) sukurti šiuolaikišką, veiksmingą, valstybės ir visuomenės poreikius tenkinantį teismų bei kitų institucijų sprendimų vykdymo procesą;

c) įstatymiškai įtvirtinti principinę nuostatą, jog sprendimų, priimtų dėl privačių asmenų ginčo, vykdymo išlaidas atlygina ne valstybė, o ginčo šalys, ir ją įgyvendinti.

„Siekiant vykdymo priemonių efektyvumo, taip pat užtikrinant proceso šalių teisių ir interesų pusiausvyrą, LR CPK buvo būtina numatyti gerai subalansuotą procesinių priemonių sistemą“²¹, todėl Lietuvos Respublikos Seimas, toliau reformuodamas Lietuvos teisinę sistemą, 2002 m. vasario 28 d. priėmė naująjį Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą, o 2002 m. gegužės 9 d. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymą. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija teikdama Antstolių įstatymo projektą, šio įstatymo aiškinamajame rašte nurodė, kad šios „reformos tikslas – iš esmės pertvarkyti Lietuvos teismo antstolių kontorų sistemą institucine prasme, siekiant sukurti šiuolaikišką, atitinkančią visuomenės ir valstybės poreikius sprendimų vykdymo sistemą, maksimaliai padidinti antstolių darbo efektyvumą ir kartu ženkliai sumažinti valstybės išlaidas, skiriamas teismo antstolių veiklai finansuoti. Teikiamas įstatymo projektas iš esmės atitinka integracijos į Europos Sąjungą keliamus reikalavimus – sukurti modernią ir efektyvią antstolių instituciją Lietuvoje, užtikrinančią realų teismų priimtų

²⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 27 d. nutarimas Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 1999, Nr.114-3306.

²¹ Žolynas M. Vykdymo proceso reformos apžvalga ir teisinis vertinimas. Vilnius, 2005, P.3.

sprendimų ir kitų vykdomųjų dokumentų įvykdymą, turinčią pakankamus įgaliojimus, kvalifikaciją, teisines ir ekonomines veiklos sąlygas“²².

Tiek naujasis Civilinio proceso kodeksas, tiek Antstolių įstatymas įsigaliojo kartu - 2003 m. sausio 1 d. ir taip buvo įgyvendinta antstolių reforma, kurios tikslas - sukurti efektyvią teismų bei kitų institucijų sprendimų vykdymo sistemą ir užtikrinti skolų nemokėjimo prevenciją. Teisingumo ministrui buvo pavesta dar iki šių teisės aktų įsigaliojimo patvirtinti atitinkamus būtinus poįstatyminius teisės aktus.

Apibendrinant nagrinėjamą antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos klausimą, galima padaryti išvadą, kad siekiant sukurti šiuolaikišką, atitinkančią visuomenės ir valstybės poreikius sprendimų vykdymo sistemą buvo būtina reformuoti antstolių veiklos teisinį reglamentavimą iš esmės: pertvarkyti Lietuvos teismo antstolių kontorų sistemą institucine prasme; maksimaliai padidinti antstolių darbo efektyvumą ir kartu ženkliai sumažinti valstybės išlaidas, skiriamas teismo antstolių veiklai finansuoti, taip sukuriant modernią ir efektyvią antstolių instituciją Lietuvoje, užtikrinančią realų teismų priimtų sprendimų ir kitų vykdomųjų dokumentų įvykdymą, turinčią pakankamus įgaliojimus, kvalifikaciją, teisines ir ekonomines veiklos sąlygas.

1.2. Antstolių veikla ir jos teisinis reglamentavimas po reformos

Lietuvos antstoliai jau paminėjo pirmąją reformuotos veiklos dešimtmetį, per kurį antstolių veikla pertvarkyta iš esmės, priimti antstolių veiklą reglamentuojantys teisės aktai, kai kurie iš jų jau po kelis kartus tobulinti, keisti, papildyti.

Igyvendinant Teismo antstolių institucinės reformos metmenis, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“²³, buvo sukurta antstolių veiklos teisinė bazė (teisės aktų, reglamentuojančių antstolių veiklą, sąrašas pateikiamas šio darbo Literatūros sąrašė). Pagrindinis antstolių veiklą reglamentuojantis teisės aktas yra Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas²⁴ (2002 m. gegužės 9 d. Nr. IX-876, su vėlesniais pakeitimais bei papildymais), kuris įsigaliojo nuo 2003 m. sausio 1 d. ir reglamentuoja antstolių įgaliojimų įgijimo, sustabdymo ir pasibaigimo tvarką, antstolių profesines teises ir pareigas, antstolių savivaldos sistemą bei kitus su antstolių veikla susijusius santykius.

²² Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo bei Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo įgyvendinimo įstatymo projektų reg. Nr. IXP-1356, IXP-1357 2002 m. sausio 28 d. aiškinamasis raštas // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=159167; prisijungimo laikas 2013-10-25.

²³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 27 d. nutarimas Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1999 Nr. 114-3306.

²⁴ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002 Nr.53-2042.

Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas (2002 m. gegužės 9 d. Nr. IX-877)²⁵ numatė Antstolių įstatymo įsigaliojimo bei įgyvendinimo tvarką, o šio įstatymo 15 straipsnis nustatė pavedimus Lietuvos Respublikos Vyriausybei bei Teisingumo ministerijai parengti bei priimti Antstolių įstatymui ir Antstolių įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymui įgyvendinti reikiamus teisės aktus bei nustatė terminus šiems pavedimams įvykdyti.

1.2.1. Antstolio statuso ypatumai

Įsigaliojus Lietuvos Respublikos antstolių įstatymui, pagrindinė ir svarbiausia įvykusi permaina – antstolio statuso pasikeitimas. 2000 m. Teismo antstolių įstatyme²⁶ numatytus teismo antstolius, iki reformos buvusius karjeros statutinius valstybės tarnautojus, pakeitė antstoliai. Nuo 2003 m. sausio 01 dienos „antstolis – tai valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikia vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas“²⁷. Tai „leido visiškai atsisakyti išlaidų, reikalingų teismo antstolių kontorų prie apylinkių teismų administracinei veiklai finansuoti, bei paskatino antstolius kuo efektyviau dirbti“²⁸.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, analizuodamas antstolių privalomos narystės Lietuvos antstolių rūmuose konstitucingumo klausimą, be kitą ko, pažymėjo, kad „antstoliai nėra valstybės (ar savivaldybės) tarnautojai ir verčiasi savarankiška profesine (privačia) veikla, tačiau jų funkcijas, kitą veiklą bei įgaliojimus apibrėžia įstatymas“²⁹. Tiek Konstitucinis Teismas, tiek Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos ne kartą yra pažymėjusios, kad „po antstolių veiklos teisinio reglamentavimo (institucinės) reformos antstolio profesija tapo Valstybės kontroliuojama profesija, t.y. toks viešąjį interesą užtikrinančių funkcijų vykdymas, kai tai daro savarankiška profesine (privačia) veikla besiverčiantys asmenys (už atlygį), o jiems šias funkcijas vykdyti perdavusi valstybė kontroliuoja, kaip jos yra vykdomos“³⁰.

Lietuvos Respublikos Antstolių įstatymu antstoliui valstybė delegavo tam tikras funkcijas ir nustatė atitinkamus įgaliojimus, todėl neatsižvelgiant į tai, kad antstoliai nėra

²⁵ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas // Valstybės žinios. 2002 Nr. 53-2043.

²⁶ Lietuvos Respublikos teismo antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr.92-2846.

²⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 2 str. 1 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

²⁸ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo bei Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo įgyvendinimo įstatymo projektų reg. Nr.IXP-1356, IXP-1357 2002 m. sausio 28 d. aiškinamasis raštas [interaktyvus]. [Žiūrėta 2013-10-25]. <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=159167>

²⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“ (Bylos Nr.44/06) 8 punktas.

³⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“ (Bylos Nr.44/06) 9 punktas; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje R. J. v. Lietuvos valstybė, atstovaujama Teisingumo ministerijos (bylos Nr.3K-3-389/2011); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baltic Agro“ v. J. K. (bylos Nr.3K-3-41/2012).

valstybės tarnautojai ir dirba savarankiškai, jų „veikla teisės aktais sureguliuota taip, kad nekiltų abejonių, jog antstolis nurodymus duoda kaip valstybės įgaliotas asmuo. Antstoliai savo blankuose, antspauduose bei iškabose naudoja Lietuvos valstybės herbą; visiems antstoliams taikomi vienodi reikalavimai jų darbo vietoms, darbo laikui, procesiniams dokumentams bei veiklos dokumentų archyvavimui“³¹. Antstolių teisėti nurodymai yra privalomi visiems fiziniams bei juridiniams asmenims, todėl Lietuvos Respublikos Civilinio proceso, Administracinių teisės pažeidimų ir Baudžiamajame kodekse nustatyta atsakomybė už antstolio nurodymų nevykdymą ir/ar trukdymą antstolio veiklai, jo garbės ir orumo įžeidimą. Antstoliams taip pat suteikta teisė savo funkcijoms vykdyti pasitelkti policiją.

Vykdydami savo veiklą antstoliai privalo būti nepriklausomi, netoleruoti bandymų daryti įtaką jų nepriklausomumui, veiksmų teisėtumui, teisės aktų nenumatytiems ar jiems prieštaraujantiems nurodymams. Antstolio atliekami veiksmai ir vykdomos funkcijos privalo būti pagrįsti antstolių veiklos teisėtumo, kooperacijos ir demokratiškumo, taip pat civilinio proceso principais³². Vadovaudamasis šiais principais antstolis įgyvendina savo procesines teises ir vykdo pareigas.

Pagal Antstolių įstatymo 2 straipsnio 2 dalį antstolius šio įstatymo nustatyta tvarka skiria ir atleidžia teisingumo ministras, o šio straipsnio 3 dalis nustato, jog šio įstatymo nustatyta tvarka teisingumo ministras nustato antstolių skaičių ir priskiria antstoliams veiklos teritorijas. Pagal Antstolių įstatymo 26 straipsnio 1 dalį antstolio veiklos teritoriją, kuri sutampa su vieno ar kelių apylinkių teismų veiklos teritorija, nustato teisingumo ministras. Vienoje veiklos teritorijoje gali dirbti keli antstoliai.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministras 2002 m. liepos 08 d. įsakymo Nr.202 "Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo"³³, 1 punktu patvirtino Antstolių veiklos teritorijas ir antstolių skaičių. Vėliau šis teisingumo ministro įsakymas ne kartą buvo keistas: kai kurios antstolių veiklos teritorijos buvo sujungtos, bei tam tikrose antstolių veiklos teritorijose padidintas dirbančių antstolių skaičius. Šiuo metu Lietuvos Respublikoje yra 17 (septyniolika) antstolių veiklos teritorijų, kuriose dirba 137 antstoliai.

Sutiktina, kad šiuo metu antstolių skaičiaus ribojimas yra būtinas, nes sąlyginai nedidelės šalies (jos miestų) teritorijoje jis užtikrina, kad vykdomųjų dokumentų vykdymo funkcijos būtų atliekamos stabiliai ir nuosekliai, juk kiekvieno vykdomojo dokumento vykdymas užtrunka tam tikrą laiko tarpą, todėl, panaikinus antstolių skaičiaus ribojimą, dėl antstolių kaitos pradėtas vykdomąsias bylas reikėtų nuolat perduoti toliau vykdyti kitiems antstoliams ir taip

³¹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 41, 42 str. // Valstybės žinios. Žin. 2002, Nr.53-2042

³² Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 3 str. 1 d. *Valstybės žinios*. 2002, Nr.53-2042

³³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. liepos 08 d. įsakymas Nr.202 "Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo" // Valstybės žinios. 2002, Nr. 71-2990

sprendimų vykdymas galėtų užsitęsti ir pabrangti, o tam tikrais atvejais – ir tapti neįmanomas. Tačiau tuo pačiu reikia pastebėti, kad Teismo antstolių institucinės reformos metmenų³⁴ 6.1 punkte buvo numatyta, kad pirmuoju reformos etapu, rengiant teisinę reformos bazę, įskaitant Antstolių įstatymo projektą, Antstolių įstatymo įgyvendinimo įstatymo projektą, turėjo būti parengta ir Antstolių skaičiaus nustatymo metodika. Nei Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme, nei jokiame kitame poįstatyminiame teisės akte (LR Vyriausybės nutarimas, teisingumo ministro įsakymas ar pan.) nebuvo ir iki šios dienos vis dar nėra nustatyti konkretūs ir aiškūs kriterijai, principai ir/ar kitokios taisyklės, pagal kuriuos teisingumo ministras nustato antstolių skaičių visose antstolių veiklos teritorijose, t.y. nėra parengta ir patvirtinta Antstolių skaičiaus nustatymo metodika, kuri yra būtina, siekiant tinkamai įgyvendinti LR Antstolių įstatymą, konkrečiai Antstolių įstatymo 2 straipsnio 3 dalimi teisingumo ministrui suteiktą teisę nustatyti antstolių skaičių antstolių veiklos teritorijose.

Apibendrinant nagrinėjamą antstolio statuso klausimą, galima padaryti šias išvadas:

1. Po reformos antstolis – tai valstybės įgaliotas ir kontroliuojamas savarankiška profesine (privačia) veikla besiverčiantis asmuo (už atlygį), kuriam valstybė suteikė vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas.

2. Teisingumo ministras nustato antstolių skaičių ir priskiria antstoliams veiklos teritorijas, tačiau iki šios dienos teisės aktais nėra patvirtinti konkretūs ir aiškūs kriterijai, principai ir/ar kitokios taisyklės, kuriais vadovaujantis nustatomas antstolių skaičius.

1.2.2. Antstolio įgaliojimų įgijimo, sustabdymo, pasibaigimo pagrindai

Teisę vykdyti antstolio veiklą turi „viešą konkursą laimėję asmenys, Antstolių įstatymo nustatyta tvarka apdrausti civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu, teisingumo ministro įsakymu paskirti antstoliais ir Antstolių įstatymo nustatyta tvarka prisiekę“³⁵.

Įgyvendinant antstolių veiklos reformą, Antstolių įstatymo³⁶ 4 straipsnio 1 dalyje buvo įtvirtinti dar griežtesni, konkretūs reikalavimai asmenims, pretenduojantiems tapti antstoliais (žr. 1 pav.).

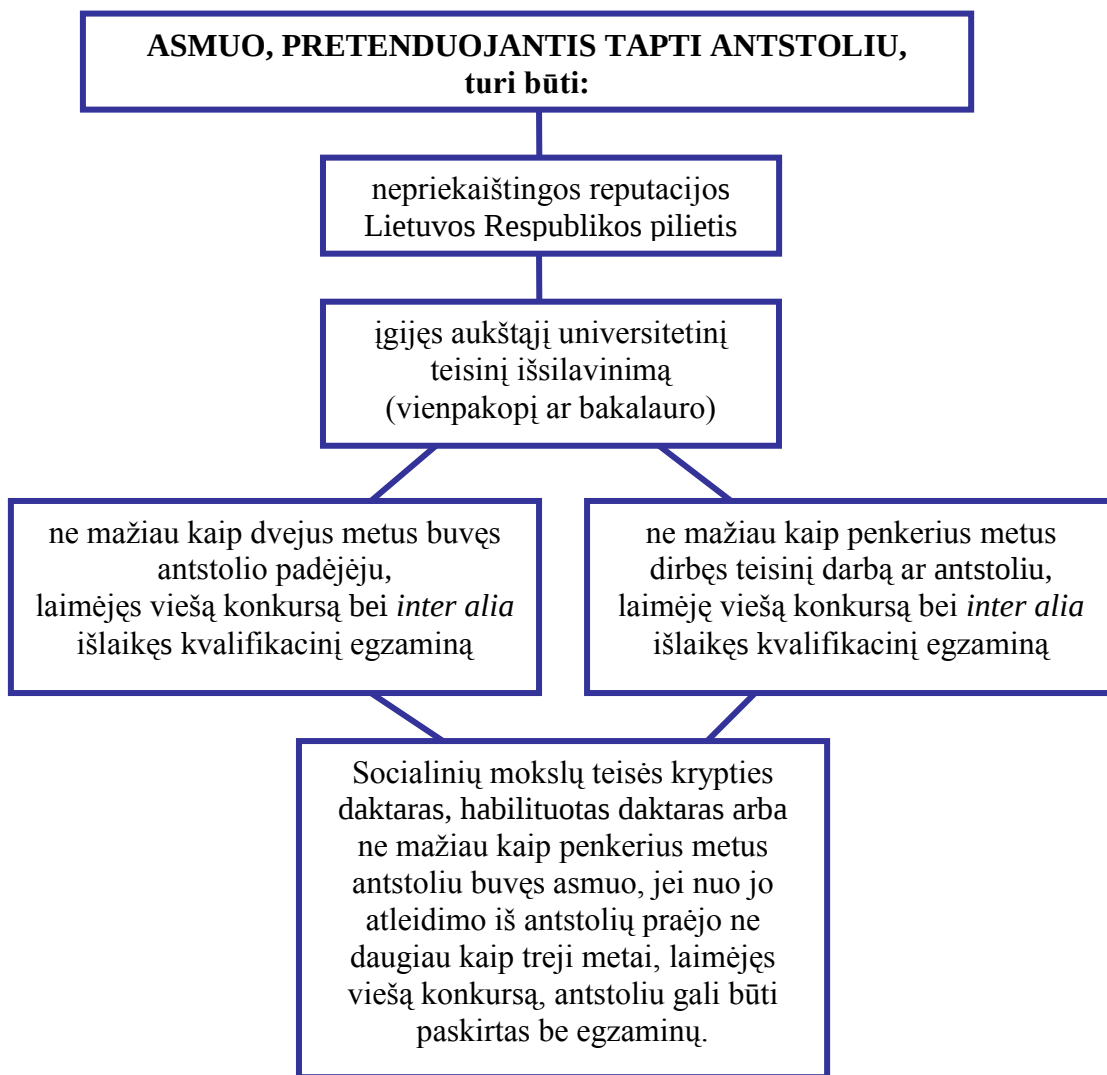
Kaip matyti iš išvardintų reikalavimų, po reformos buvo įdiegti nauji aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo bei darbo patirties reikalavimai. Reikia pažymėti, kad aukštojo teisinio išsilavinimo reikalavimas atsirado jau nuo 2000 metų, tačiau tie asmenys, kurie dirbo iki šio reikalavimo įsigaliojimo, tęsė savo karjerą, todėl įgyvendinant antstolių veiklos

³⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 27 d. nutarimas Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1999 Nr. 114-3306.

³⁵ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 8 str. 1 d // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

³⁶ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

teisinio reglamentavimo reformą buvo padarytas tam tikras kompromisas dėl antstolių išsilavinimo reikalavimų – šio reikalavimo taikymas asmenims, laimėjusiems viešą konkursą antstolių rezervui sudaryti ir įrašytiems į tą rezervą (pagrinde tai buvo asmenys iki reformos dirbę teismo antstoliais) buvo atidėtas iki 2007 m. spalio 1 d.

1 pav. Reikalavimai asmenims, pretenduojantiems tapti antstoliu.

LR Antstolių įstatymo³⁷ 5 straipsnyje įtvirtinta nepriekaištingos reputacijos samprata, kuria vadovaujantis sprendžiama, ar asmuo gali pretenduoti tapti antstoliu (žr. 2 pav.).

Pagal LR Antstolių įstatymo 6 straipsnį antstolio vietai užimti ir antstolio veiklai vykdyti organizuojamas viešasis konkursas. Jį skelbia Teisingumo ministerija, o vykdo Antstolių viešo konkurso komisija³⁸.

³⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

³⁸ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 6 str. 1,3 dalys // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

**ASMUO, PRETENDUOJANTIS TAPTI ANTSTOLIU, NEGALI BŪTI
LAIKOMAS NEPRIEKAIŠTINGOS REPUTACIJOS, jeigu:**

buvo nuteistas už sunkų ar labai sunkų nusikaltimą, nepaisant to, ar išnyko teistumas

buvo nuteistas už baudžiamąjį nusižengimą, nesunkų ar apysunkį tyčinį ar neatsargų nusikaltimą ir nėra išnykęs

piktnaudžiauja alkoholiu, psichotropinėmis, narkotinėmis ar kitomis psichiką veikiančiomis medžiagomis;

jo elgesys ar veikla nėra suderinama su Antstolių profesinės etikos kodekso reikalavimais

buvo atleistas iš teisėjo, prokuroro, advokato, advokato padėjėjo, notaro, kandidato į notarus (asesoriaus), notaro atstovo, teismo antstolio, antstolio, antstolio atstovo, antstolio padėjėjo pareigų arba iš valstybės tarnybos už profesinės ar tarnybinės veiklos pažeidimus ir nuo atleidimo nepraėjo penkeri metai

2 pav. Nepriekaištinga reputacija.

Vadovaujantis teisingumo ministro patvirtintu Antstolių viešo konkurso tvarkos aprašu³⁹ skelbiamas ir organizuojamas viešas konkursas laisvai antstolio vietai užimti, vertinami konkurso rezultatai. Pažymėtina, kad konkursas skelbiamas tik esant laisvai antstolio vietai, tačiau neskelbiant konkurso, antstolio kvalifikacinis egzaminas gali būti organizuojamas gavus ne mažiau kaip 10 pretendentų prašymus leisti laikyti antstolio kvalifikacinį egzaminą. Viešo konkurso ir antstolio kvalifikacinio egzamino paskelbimo ir organizavimo apibendrinta tvarka pateikiama šio darbo 1 priede.

Antstolių viešą konkursą laimėjęs asmuo ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo konkurso rezultatų patvirtinimo dienos privalo įkurti antstolių kontorą, atitinkančią Lietuvos Respublikos

³⁹ Patvirtintu Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. 1R-125 "Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos, antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009 Nr. 47-1885; bei Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2010 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr. 1R-275 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, antstolių veiklos tikrinimo tvarkos aprašo, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2010 Nr. 150-7689.

teisingumo ministro įsakymu⁴⁰, patvirtintiems Reikalavimams antstolio (antstolių) darbo vietoms bei darbo laikui, arba sudaryti jungtinės veiklos sutartį dėl darbo antstolių kontoroje. Reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui apibendrintas sąrašas pateikiamas šio darbo 2 priede.

Antstolis, taip pat, turi būti apdraustas profesinės civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu, t.y. turi Antstolių rūmams sumokėti nustatytą draudimo įmoką. Teisingumo ministras jį skiria antstoliu per dešimt dienų nuo atitikimą aukščiau išdėstytoms sąlygoms patvirtinančių dokumentų pateikimo Teisingumo ministerijai. Ministro įsakymas dėl asmens skyrimo antstoliu ar atsisakymas skirti antstoliu Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka gali būti skundžiamas teismui.

Antstoliu paskirtas asmuo, prieš pradėdamas vykdyti antstolio veiklą (bet ne vėliau kaip per du mėnesius nuo paskyrimo antstoliu), prisiekia. Prisiekęs antstoliu paskirtas asmuo įrašomas į Antstolių sąrašą, kurį sudaro ir tvarko Teisingumo ministerija, jam išduodamas teisę vykdyti antstolio veiklą patvirtinantis liudijimas, antstolio pažymėjimas ir ženklas.

Vykdydamas savo veiklą antstolis nuolat privalo kelti savo kvalifikaciją. Antstolių kvalifikacijos kėlimą koordinuoja Teisingumo ministerija, o organizuoja Lietuvos antstolių rūmai. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr.1R-402 patvirtintuose Antstolių kvalifikacijos kėlimo ir mokymo nuostatuose⁴¹ nustatyti kvalifikacijos kėlimo tikslai bei uždaviniai.

Antstolių kvalifikacija ir profesinės žinios tikrinamos periodiškai rengiant antstolių atestacijas. Atestacijos skirstomos į:

1) eilinę – ši atestacija vyksta kas ketveri metai. Antstolius atestuoja Antstolių atestavimo komisija, kurią sudaro, jos nuostatus ir Antstolių atestavimo taisyklės tvirtina teisingumo ministras.⁴²

2) neeilinę - kuri gali būti inicijuojama, jei, atlikus patikrinimą, dėl nustatytų pasikartojančių antstolio profesinės veiklos pažeidimų kyla pagrįstos abejonės antstolio kvalifikacija, bet nėra pagrindo antstoliui taikyti drausminę atsakomybę. Teisę inicijuoti antstolio neeilinę atestaciją turi teisingumo ministras ar Lietuvos antstolių rūmai. Antstolio neeilinę atestacija gali būti ne anksčiau kaip praėjus šešiams mėnesiams po antstolio atestacijos dienos⁴³.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymas Nr.254 „Dėl reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietoms bei darbo laikui patvirtinimo“ (galiojo nuo 2002-10-05 iki 2007-07-24) // Valstybės žinios. 2002, Nr. 96-4210. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. 1R-293 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymo Nr.254 „Dėl reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui patvirtinimo“ pakeitimo“ (įsigaliojo 2007-07-25) // Valstybės žinios. 2007, Nr. 82-3366.

⁴¹ Antstolių kvalifikacijos kėlimo ir mokymo nuostatai, patvirtinti Teisingumo ministro 2005 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr.1R-402 // <https://www.google.lt/#q=Antstoli%C5%B3+kvalifikacijos+k%C4%97limo+ir+mokymo+nuostatai>; prisijungimo laikas: 2013-10-25.

⁴² Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 39 str. 1, 2 dalys // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁴³ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 39 str. 3 dalis // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

Antstolių atestavimo komisija priima vieną iš šių išvadų: 1) antstolį atestuoti; 2) antstolį atestuoti su sąlyga, kad jis per nustatytą terminą pašalins komisijos nurodytus veiklos trūkumus ir papildomai tobulins profesinę kvalifikaciją; 3) antstolio neatestuoti ir pasiūlyti teisingumo ministrai spręsti klausimą dėl asmens atleidimo iš antstolių⁴⁴.

Antstolio įgaliojimų sustabdymas. Lietuvos Respublikos Antstolių įstatymo⁴⁵ 11 straipsnis nustato, kad antstolio įgaliojimai teisingumo ministro įsakymu *gali būti* sustabdomi, kai: 1) antstolis yra įtariamas arba kaltinamas padaręs tyčinę nusikalstamą veiką; 2) atlikus antstolio veiklos patikrinimą, buvo nustatyta šiurkščių pažeidimų tvarkant, saugant ir naudojant pinigines lėšas ar kitas materialines vertybes, kurios antstoliui buvo patikėtos ar buvo gautos jam atliekant šiame Įstatyme nustatytas funkcijas, ir dėl to iškelta drausmės byla. Šiuo pagrindu antstolio įgaliojimai gali būti sustabdyti teisingumo ministro įsakymu, kol įsiteisės Antstolių garbės teismo sprendimas.⁴⁶; 3) antstolis nesumoka Lietuvos antstolių rūmams profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įmokos⁴⁷. 4) kitų įstatymų nustatyta tvarka bei pagrindais⁴⁸. Šiuo atveju omenyje reikėtų turėti BPK (157 str.) nuostatą, kuri nustato, kad vykstant nusikalstamos veikos tyrimui ikiteisminio tyrimo teisėjas, gavęs prokuroro prašymą, nutartimi turi teisę laikinai nušalinti įtariamąjį nuo pareigų ar laikinai sustabdyti teisę užsiimti tam tikra veikla, jei tai būtina, kad būtų greičiau ir nešališkai ištirta nusikalstama veika ar užkirsta įtariamajam galimybė daryti naujas nusikalstamas veikas. Šiuo atveju nutartis laikinai nušalinti įtariamąjį nuo pareigų siunčiama įtariamojo darbdaviui vykdyti.

Teisingumo ministro sprendimas sustabdyti antstolio įgaliojimus turi būti motyvuotas. Teisingumo ministro įsakymas dėl antstolio įgaliojimų sustabdymo gali būti skundžiamas teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka⁴⁹. Antstolis, kurio įgaliojimai sustabdyti, įgaliojimų sustabdymo laikotarpiu negali vykdyti antstolio veiklos. Antstolio įgaliojimai nedelsiant atnaujinami išnykus pagrindams, dėl kurių jie buvo sustabdyti. Antstolio įgaliojimus atnaujiną teisingumo ministras, išskyrus atvejus, kai sprendime dėl antstolio įgaliojimų sustabdymo buvo nurodytas įgaliojimų sustabdymo pasibaigimo pagrindas.⁵⁰

Taigi Lietuvos Respublikos teisingumo ministrai įstatymu suteikta teisė stabdyti antstolio įgaliojimus esant aukščiau nurodytiems pagrindams. Pažymėtina, kad teisės aktai nenustato termino, per kurį turi būti keliamas klausimas dėl antstolio įgaliojimų sustabdymo. Čia svarbu paminėti Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. rugsėjo 28 d. nutartyje konstatuotas išvadas, kad „pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnį teisingumą

⁴⁴ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 39 str. 4 dalis // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 11 straipsnis (aktuali redakcija nuo 2009-04-01) // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 11 str. 3 dalis // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁴⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 11 str. 1 dalies 3 punktas // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 11 str. 5 dalis // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁴⁹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 11 str. 2 dalis // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 11 str. 4 dalis // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Teisingumo ministrui nėra priskirtos teisingumo vykdymo funkcijos. Teisingumo ministro funkcijos, nagrinėjamo ginčo atveju, nustatytos Antstolių įstatymu. Pagal šio Įstatymo 2 str. 2 dalį teisingumo ministras nustatyta tvarka skiria ir atleidžia antstolius, pagal įstatymo 14 straipsnio 3 dalį teisingumo ministras skiria antstoliams drausmines nuobaudas, remiantis įstatymo 38 straipsnio 2 dalimi tvirtina antstolių kvalifikacijos kėlimo nuostatus. Tokiu būdu teisingumo ministras pagal Antstolių įstatymą veikia kaip darbdavys, vykdo antstolių veiklos organizavimą ir priežiūrą. Siekdamas užtikrinti tinkamą antstolių veiklą Antstolių įstatymo 11 straipsniu jam suteikta teisė, esant nurodytiems šiame straipsnyje pagrindams stabdyti antstolio įgaliojimus. Šia teise jis gali naudotis nepriklausomai ar įtariamajam buvo taikyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 157 straipsnio 1 dalyje numatytos procesinės prievartos priemonės, nes antstolio įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatytas įgaliojimų sustabdymas nėra skirtas baudžiamojo proceso tikslams pasiekti. Jis turi tikslą užtikrinti tinkamą antstolių veiklos organizavimą. Laikinas ir teisėtas antstolio veiklos apribojimas nepažeidžia asmens konstitucinės teisės laisvai pasirinkti darbą, nepažeidžia teisėtų lūkesčių.⁵¹ Autoriaus nuomone antstolio įgaliojimų stabdymas turėtų būti krašutinė priemonė ir taikoma tik išskirtiniais atvejais. Įstatymo nustatyti antstolių įgaliojimų sustabdymo pagrindai ir teisingumo ministro įgaliojimai šioje srityje, neabejotinai yra suteikti siekiant išvengti galimos grėsmės vykdymo procesui. Teisingumo ministras, kuris pagal Antstolių įstatymą veikia kaip darbdavys (skiria ir atleidžia antstolius, vykdo jų veiklos organizavimą ir priežiūrą) *gali* (tačiau neprivalo) sustabdyti antstolio įgaliojimus esant Antstolių įstatymo 11 straipsnyje numatytiems pagrindams. Toks teisinis reguliavimas suponuoja nuostatą, kad ministras neprivalo stabdyti antstolio įgaliojimų esant šiame įstatyme numatytiems pagrindams, todėl sudaro prielaidas kilti situacijoms, kai daliai antstolių, kurie pvz. yra įtariamais ar kaltinami padarę tyčinę nusikalstamą veiką, gali būti stabdomi įgaliojimai, o kitai daliai antstolių – nestabdomi, taip galimai sudaromos prielaidos tos pačios grupės asmenis (t. y. pvz. antstolius, įtariamus ar kaltinamus padarius tyčinę nusikalstamą veiką) traktuoti nevienodai. Todėl čia yra labai svarbu, kad teisingumo ministro sprendimas, dėl antstolio įgaliojimų sustabdymo, būtų motyvuotas.

Antstolių įgaliojimų pasibaigimas. Antstolio įgaliojimai pasibaigia: 1) antstoliui mirus; 2) atleidus jį iš antstolių.

Asmuo atleidžiamas iš antstolių: 1) netekęs Lietuvos Respublikos pilietybės; 2) jo prašymu; 3) kai dėl sveikatos būklės pagal medicininės komisijos išvadą negali dirbti antstoliu; 4) įsiteisėjus teismo nuosprendžiui, kuriuo antstolis nuteistas už nusikalstamą veiką; 5) paskyrus drausminę nuobaudą – atleidimą iš antstolių; 6) jei jis neatestuojamas; 7) sukakęs 70 metų; 8) jei,

⁵¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. rugsėjo 28 d. nutartis administracinėje byloje A. B. v. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (bylos Nr.A¹⁸-797/2007)

paskirtas antstoliu, per du mėnesius nuo paskyrimo dienos neprisiečia; 9) jei po jo paskyrimo antstoliu paaiškėja anksčiau buvę faktai, kuriuos žinojus paskyrimo metu būtų buvę atsisakyta skirti jį antstoliu.

Antstolis atleidžiamas teisingumo ministro įsakymu. Teisingumo ministro įsakymas dėl asmens atleidimo iš antstolių gali būti skundžiamas teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. Pasibaigus antstolio įgaliojimams, asmuo išbraukiamas iš Lietuvos antstolių sąrašo, vykdomosios bylos ir kiti dokumentai, neišmokėtos išieškotos piniginės lėšos ar turtas, perimtas, bet neperduotas išieškotojui, teisingumo ministro nustatyta tvarka perduodami kitam antstoliui (antstoliams), o antstolio archyvas teisingumo ministro nustatyta tvarka perduodamas Lietuvos antstolių rūmams. Antstolių rūmai privalo užtikrinti, kad bus atlikti šioje dalyje nurodyti veiksmai ir įforminta antstolio darbuotojų darbo teisinių santykių pabaiga.⁵²

Apibendrinant nagrinėjamus antstolio įgaliojimų įgijimo, sustabdymo ir pasibaigimo klausimus, galima padaryti šias išvadas:

1. Po reformos įstatymu įtvirtinti griežtesni, konkretūs reikalavimai asmenims, pretenduojantiems tapti antstoliais, taip užtikrinant, kad antstoliais taptų asmenys, turintys tam būtiną išsilavinimą, dalykines žinias ir asmenines savybes.

2. Siekiant užtikrinti tinkamą antstolių veiklos organizavimą teisingumo ministrui suteikta teisė, esant Antstolių įstatyme nurodytiems pagrindams, stabdyti antstolio įgaliojimus. Teisingumo ministro sprendimas, dėl antstolio įgaliojimų sustabdymo, būtų motyvuotas

1.2.3. Antstolių vykdomos veiklos ypatumai

Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas antstolių vykdomą veiklą aiškiai išskiria į dvi veiklos dalis - valstybės priskirtų funkcijų vykdymą ir komercinių paslaugų teikimą.

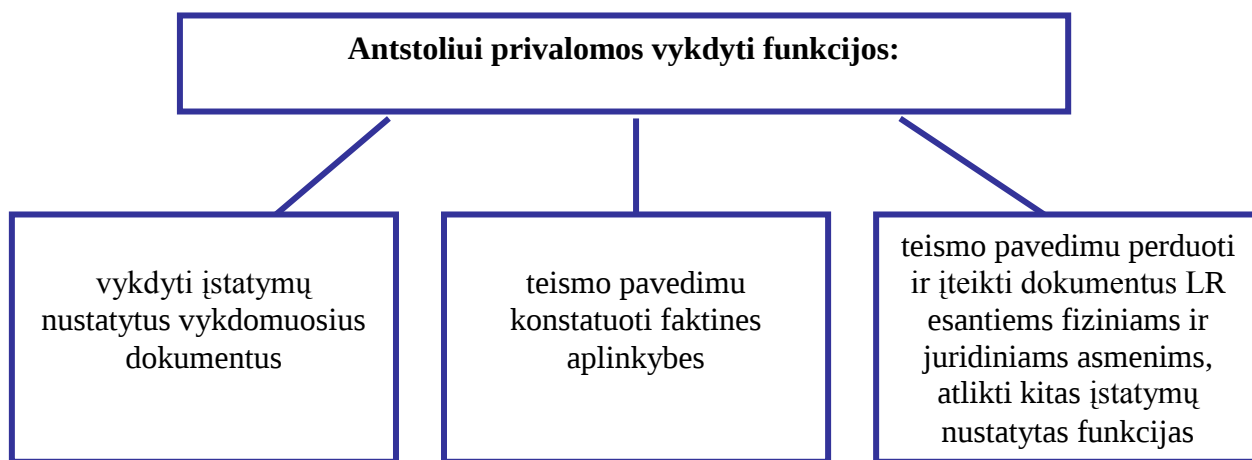

3 pav. Antstolio veikla.

⁵² Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 12 str. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

Šis skirstymas yra svarbus siekiant suprasti antstolio veiklos specifiką bei įgaliojimų turinį. Pagal Antstolių įstatymą⁵³, antstolių veikla susideda iš:

- antstoliui įstatymu priskirtų funkcijų vykdymo, kai antstolis veikia kaip Valstybės įgaliotas asmuo, t.y. turi tam tikrus įgaliojimus jam nepavaldžių asmenų atžvilgiu, o už antstolio reikalavimų nevykdymą kaltieji asmenys gali būti baudžiami;
- antstolio paslaugų teikimo, kai antstolis veikia kaip privatus, pelno siekiantis asmuo, besiverčiantis individualia veikla ir neturi specialių įgaliojimų. Teikdamas paslaugas antstolis konkuruoja su kitais rinkoje veikiančiais pelno siekiančiais asmenimis, teikiančiais tas pačias paslaugas.

4 pav. Antstolio funkcijos.

Antstolio funkcijos. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso⁵⁴ 18 straipsnyje įtvirtintas įsiteisėjusio teismo sprendimo, nutarties, įsakymo ar nutarimo privalomumo principas taip pat reiškia ir būtinumą vykdyti įsiteisėjusį teismo sprendimą. Todėl kiekvienas asmuo, dėl kurio teismas priima atitinkamą sprendimą, šiam įsiteisėjus, privalo jį įvykdyti. Tais atvejais, kai teismo sprendimas geranoriškai nevykdomas, asmuo, kurio naudai jis priimtas, gali prašyti įvykdyti sprendimą priverstinai. Tam, kad teismo sprendimas neliktų tik popieriaus lapu, o valstybė užtikrintų asmenims teisių realią apsaugą, valstybė perdavė antstoliui **priverstinio teismo sprendimo įvykdymo funkciją, kuri yra pagrindinė ir svarbiausia antstolio funkcija.** Funkcijas, kurių vykdymą antstoliui deleguoja valstybė, antstolis privalo vykdyti griežtai vadovaudamasis nustatytais reikalavimais bei valdingais įgaliojimais. Antstolis negali atsisakyti vykdyti savo funkcijų, vykdytinų jo veiklos teritorijoje, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus⁵⁵.

⁵³ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 21 str. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042

⁵⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas).

⁵⁵ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 26 str. 2 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

Pažymėtina, kad „antstolis dalyvauja įgyvendinant tik tokius teismų sprendimus, kuriuos objektyviai galima įvykdyti – toks teismo sprendimo požymis vadinamas vykdytinumu. Pasitaiko atvejų, kai proceso dalyvių teisės apginamos vien priėmus teismo sprendimą (pavyzdžiui, teismo sprendimu nustatomas tėvystės faktas), tokio teismo sprendimo vykdymo kaip atskiros civilinio proceso stadijos nereikia. Vykdomasis raštas išduodamas ir antstolis imasi vykdyti teismo sprendimą tik tada, kai tas sprendimas pats neduoda siekto teisinio rezultato, o asmuo, kuriam sprendime yra nustatyta teisinė pareiga, jos neįvykdo“⁵⁶.

LR Antstolių įstatyme įtvirtintų antstolio funkcijų vykdymui valstybė teikia visapusišką paramą, t.y. viešosios valdžios institucijų pagalbą. Antstolio nurodymai, priimti neviršijant kompetencijos, vykdant valstybės jam deleguotas funkcijas, yra privalomi visiems, kuriems jis juos duoda. Šią nuostatą įtvirtina ne tik LR Antstolių įstatymas, bet ir kitais teisės aktais nustatytas antstolių veiklos teisinis reguliavimas (pvz. LR Civilinio proceso kodekso 585 straipsnis⁵⁷; LR Administracinių teisės pažeidimų kodekso 186² straipsnis⁵⁸, LR Baudžiamojo kodekso 231 straipsnis⁵⁹).

Kita svarbi antstoliui valstybės deleguota funkcija – **faktinių aplinkybių konstatavimas teismo pavedimu**. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 635 straipsnis nustato, kad „faktinių aplinkybių konstatavimas – tai smulkus antstolio objektyviai matomų ir (ar) nustatomų faktinių aplinkybių aprašymas faktinių aplinkybių konstatavimo protokole. Konstatuojamos faktinės aplinkybės papildomai gali būti fiksuojamos vaizdo ar garso įrašymo priemonėmis. Tokie garso ar vaizdo įrašai laikomi sudedamąja faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo dalimi. Faktines aplinkybes antstolis konstatuoja teismo pavedimu. Antstolio surašytas faktinių aplinkybių konstatavimo protokolas laikomas oficialiu rašytiniu įrodymu ir turi didesnę įrodomąją galią.“⁶⁰

Trečia svarbi valstybės antstoliui pavesta funkcija yra **teismo pavedimu perduoti ir įteikti dokumentus Lietuvos Respublikoje esantiems fiziniams ir juridiniams asmenims**. „Teismo pavedimu dokumentai perduodami ir įteikiami Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka“.⁶¹ Dokumentų įteikimo būdą, vietą bei tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso 117 – 132 straipsniai.

Antstolių įstatyme numatyta galimybė nustatyti ir kitas antstolio funkcijas, pavyzdžiui „teismas gali pavesti antstoliui sudaryti mirusio asmens turto apyrašą, taip pat jam gali būti

⁵⁶ Abramavičius A., Butkevičius L., Gumbis J. ir kt. Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011. P. 684 - 685 psl.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas).

⁵⁸ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985-01-03 Nr.1-1

⁵⁹ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000-10-25 Nr.89-2741

⁶⁰ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas).

⁶¹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 24 str. 1 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

pavesta vykdyti juridinio asmens veiklos apribojimo ar jo likvidavimo sankciją (Civilinio kodekso 5.53 straipsnis, bausmių vykdymo kodekso 17, 26-28 straipsniai)“.⁶²

Antstolių veikla reglamentuojama taip vadinamo bendrojo draudimo arba specialaus leidimo tipo teisinio reguliavimo, t.y. bet kokie antstolio veiksmai, atliekami vykdant valstybės pavestas funkcijas, yra teisėti tik tuo atveju, jei antstolis neperžengia savo kompetencijos ribų, nes jis veikia kaip valstybės pareigūnas, todėl privalo laikytis principo „leidžiama daryti tik tai, kas tiesiogiai nurodyta įstatyme“. Tokia poziciją suformulavo Aukščiausiojo Teismo jurisprudencija, kurioje laikomasi nuostatos, kad „antstolis, vykdydamas teismo sprendimus bei kitus vykdomuosius dokumentus, neturi teisės atlikti tų veiksmų, kurių nenumato jo veiklą reglamentuojantys įstatymai ir kiti teisės aktai“.⁶³

Antstoliui suteikti įgaliojimai. Siekiant sudaryti antstoliams sąlygas tinkamai atlikti jam įstatymu pavestas funkcijas, valstybė jiems suteikia atitinkamus įgaliojimus bei galimybę naudotis išimtiniais resursais. Vykdydamas teismo sprendimus, teismo pavedimu konstatuodamas faktines aplinkybes bei teismo pavedimu perduodamas ar įteikdamas dokumentus antstolis, pagal Antstolių įstatymo 22 straipsnio 1 dalį, turi įgaliojimus neatlygintinai gauti reikalingus duomenis (dokumentų nuorašus, kompiuterinių laikmenų duomenis ar jų kopijas apie skolininko turtą, lėšas, pajamas, išlaidas ir veiklą bei kitus duomenis, reikalingus antstolio funkcijoms atlikti) iš Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos, Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigų, kadastrų ir registrų bei kitų fizinių ir juridinių asmenų, tarp jų iš bankų ir kitų kredito bei finansų įstaigų.

Vadovaujantis Antstolių informacinės sistemos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012-08-24 įsakymu Nr.1R-223 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, antstolių veiklos tikrinimo tvarkos aprašo, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“⁶⁴ 3, 5, 6 punktais, vykdydamas įstatymo nustatytas funkcijas, antstolis turi išimtinę teisę naudotis LR Teisingumo ministerijos valdoma Antstolių informacine sistema, t.y. antstolis turi išimtinę teisę neatlygintinai gauti kitiems subjektams neprieinamą valstybės mastu centralizuotai renkamą vykdomų ir įvykdytų vykdomųjų dokumentų, surašytų faktinių aplinkybių konstatavimo protokolų, vykdomųjų bylų vykdymo informaciją apie

⁶² Abramavičius A., Butkevičius L., Gumbis J. ir kt. Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011. P. 685.

⁶³ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. rugsėjo 16 d. nutartis civilinėje byloje S.K. v. Teismo antstolių kontora prie Vilniaus m. 3 apylinkės teismo bei UAB „BNA Ergo“ (bylos Nr.3K-3-992/2002), Lietuvos Aukščiausiojo teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 13 d. nutartis G. M. baudžiamojoje byloje (bylos Nr.2K-243/2007).

⁶⁴ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. rugpjūčio 24 d. įsakymas Nr.1R-223 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, antstolių veiklos tikrinimo tvarkos aprašo, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ (įsigaliojo 2012-08-29)// Valstybės žinios. 2012 Nr. 100-5118

skolininkų asmens kodus ir gyvenamąsias vietas, turtą, turimas lėšas (tame tarpe ir apie banko paslaptimi laikomas skolininkų banko sąskaitas), gaunamus darbo užmokesčius ar kitas pajamas, skolininkams priklausančias iš trečiųjų asmenų lėšas ir pan.

Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėdamas administracinę bylą dėl pareigos informuoti duomenų subjektą apie tvarkomus asmens duomenis, yra konstatavęs, kad „pagal Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymo 5 straipsnio 3 dalį asmens duomenys gali būti tvarkomi, jeigu pagal įstatymus duomenų valdytojas yra įpareigotas tvarkyti asmens duomenis. Todėl įstatymų nustatyta tvarka antstoliui renkant duomenis apie skolininką ir jo turtinę padėtį, jam nekyla pareiga informuoti pareiškėjus apie tai, jog jis gavo atitinkamus duomenis.“⁶⁵

Antstolis turi valdingus įgaliojimus tik todėl, kad valstybė jam patikėjo ypatingas funkcijas, svarbias teisingumo įgyvendinimui. Bet kokia kitokia antstolio veikla galima tik tada, jei ji nesukelia interesų konflikto, nesudaro pagrindo abejoti antstolio objektyvumu ir nešališkumu. Todėl visais atvejais antstolis privalo pirmiausia tinkamai organizuoti jam patikėtų funkcijų vykdymą ir tik tada siūlyti papildomas paslaugas ar tartis dėl jų teikimo. Pažymėtinas Lietuvos Vyriausiojo Administracinio teismo 2010 m. vasario 12 d. sprendimas byloje Nr.A-502-246/2010, kuriame nurodoma, kad vykdydamas privalomas funkcijas ir teikdamas papildomas paslaugas antstolis „veikia kaip valstybės įgaliotas asmuo, o ne kaip privatus fizinis ar juridinis asmuo“.⁶⁶

Paslaugų teikimas. Kaip jau buvo minėta Lietuvos Respublikos antstolių įstatymu suteiktas naujas antstolio statusas įtvirtino dar vieną naujovę – tai antstolio teisė teikti paslaugas, numatytas Antstolių įstatyme⁶⁷, jeigu tai netrukdo jam atlikti antstolio funkcijų (žr. 5).

Teisės teikti papildomas paslaugas suteikimas antstoliams yra neatskiriama susijęs su jiems taikomais profesinės kvalifikacijos bei reputacijos reikalavimais, todėl LR Antstolių įstatyme įtvirtintas reikalavimas, kad „antstolis teikdamas paslaugas privalo vengti interesų konflikto ar kitų aplinkybių, kurios galėtų kelti abejonių dėl jo objektyvumo ir nešališkumo atliekant įstatymų nustatytas funkcijas. Paslaugų teikimas neturi trukdyti atlikti įstatymų nustatytas antstolio funkcijas“⁶⁸. Taip pat, pabrėžtina, kad antstolis negali teikti mokamų paslaugų vykdomosiose bylose, jeigu tuos pačius veiksmus jis turi atlikti priverstinio vykdymo priemonėmis – „atliekant funkcijas ir teikiant paslaugas, turi būti užtikrintas funkcijų atlikimo ir paslaugų teikimo atribojimas“.⁶⁹

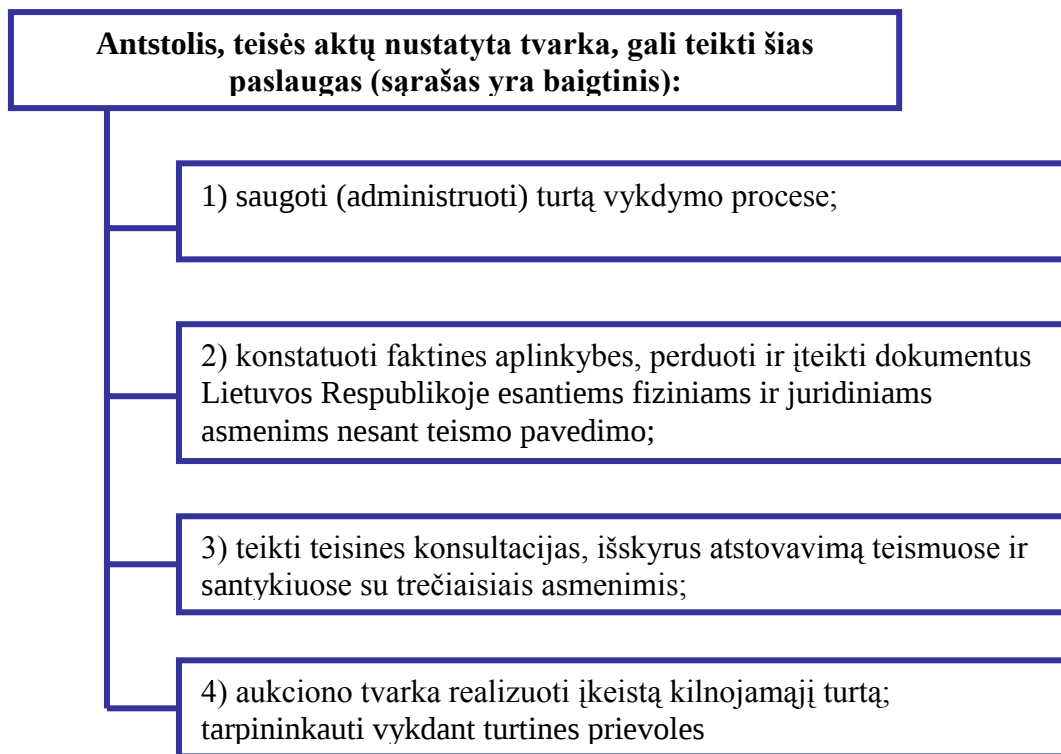
⁶⁵ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje UAB "Realm Juridical" v Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (bylos Nr. A-822--3149/2012).

⁶⁶ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2010 m. vasario 12 d. sprendimas administracinėje byloje M.A. v Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (bylos Nr.A-502-246/2010).

⁶⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 21 str. 2 d. // Valstybės žinios. Žin. 2002, Nr.53-2042.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 21 str. 3 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 21 str. 3 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

5 pav. Antstolio teikiamos paslaugos.

Antstolių įstatyme nurodytas paslaugas antstoliai teikia pagal tarp antstolio ir kliento sudaromą sutartį dėl paslaugų suteikimo. Šioje sutartyje susitariama *inter alia* dėl paslaugos kainos ir apmokėjimo tvarkos. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas vienoje iš savo nutarčių pasisakydamas dėl antstolių darbo įkainių teikiant paslaugas yra nurodęs, kad „faktinių aplinkybių konstatavimas buvo atliktas ne teismo pavedimu, o privačių asmenų prašymu, faktines aplinkybes konstatuojančių antstolių darbo įkainiai nėra reglamentuoti teisės aktuose – dėl atlygio kiekvienu atveju susitariama su antstoliu, sudarant paslaugos teikimo sutartį. Paslaugos kaina priklauso nuo antstolio darbo laiko, transporto sąnaudų, nuo pačios užduoties sudėtingumo ir kitų aplinkybių“⁷⁰. Pažymėtina, kad priešingai nei vykdydamas antstolio funkcijas, paslaugas antstolis gali teikti ir ne savo veiklos teritorijos ribose.

Sprendimų vykdymo instrukcija. Kaip jau buvo minėta, nuo 2003 m. sausio 01 d. Lietuvos teisinėje sistemoje įtvirtintas principas – teismo sprendimo vykdymas privačioje byloje yra ne visos visuomenės rūpestis, ir ne visuomenė turi atlyginti išieškotojo išlaidas teisme ir antstolių kontoroje. Antstolių veikla iš valstybės biudžeto nebefinansuojama, o jų veiklos materialinį pagrindą sudaro vykdymo išlaidos, kurias pagal LR CPK 610 straipsnį iš pradžių apmoka išieškotojas, o vėliau, įvykdžius sprendimą, šios išlaidos išieškomos iš skolininko.

⁷⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2013 m. liepos 3 d. nutartis administracinėje byloje Z.G. v Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM (bylos Nr.AS-858-211/2013).

Lietuvos Vyriausiasis administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija yra konstatavusi, kad „Vykdymo išlaidos (CPK 609 straipsnis) patenka į vykdymo proceso, kuris priskirtinas viešajai teisei, reglamentavimo rėmus. Valstybei tenka uždavins vykdymo procesą tinkamai reglamentuoti, kad būtų užtikrintas tiek išieškotojo, tiek skolininko teisių balansas, kad vykdymo procese būtų laikomasi teisinės valstybės principų (teisinio tikrumo, teisinio aiškumo, teisėtų lūkesčių apsaugos ir kt.), o tuo pačiu kad vykdymo sistema būtų efektyvi ir užtikrinanti antstoliui sąlygas vykdyti valstybės pavestas funkcijas“⁷¹.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso⁷² 609 straipsnio 2 dalis nustato, kad „vykdymo išlaidų dydį, apmokėjimo ir atleidimo nuo jų tvarką nustato Sprendimų vykdymo instrukcija“, o 583 straipsnis nustato, kad Sprendimų vykdymo instrukciją tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, o joje įtvirtinti reikalavimai atliekant vykdymo veiksmus privalomi visiems asmenims.

„Antstolių veikla, susijusi su vykdymo išlaidomis, bei antstolių atlygis yra reglamentuoti Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme. Šio įstatymo 21 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad vykdymo išlaidos grindžiamos ekonominiais skaičiavimais, kuriais užtikrinamas antstolio ekonominis nepriklausomumas, skatinamas efektyvus išieškojimas ir atsižvelgiama į veiklos, reikalingos antstolio funkcijoms atlikti, pobūdį ir vertę, vykdymo išlaidų perskirstymą (kryžminį subsidijavimą) tarp skirtingų vykdomo proceso dalyvių, antstolio profesinės veiklos ir civilinės atsakomybės riziką, sąnaudas. Vykdomosios bylos administravimo išlaidos turi atitikti antstolio ir jo darbuotojų patiriamas sąnaudas (materialines ir laiko) vykdymo veiksmams atlikti. Atlygis antstoliui turi užtikrinti pagrįstą investicijų grąžą, galimybę sukurti tinkamas klientų aptarnavimo sąlygas ir įdarbinti reikalingos kvalifikacijos darbuotojus“⁷³. Pagal Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 21 straipsnio 6 dalį „vykdymo išlaidų dydį, jų apskaičiavimo ir apmokėjimo tvarką nustato Teisingumo ministerija, suderinusi su Finansų ministerija ir Lietuvos antstolių rūmais“.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo⁷⁴ 12 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso⁷⁵ 82 straipsnio 3 dalimi, Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. birželio 4 d. nutarimo Nr.816 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo“⁷⁶ 1 punkto 3 papunkčiu įgaliojo

⁷¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų išplėstinės kolegijos 2009 m. kovo 20 d. nutartis administracinėje byloje pagal Vilniaus apygardos teismo prašymą (bylos Nr.I-146-4/2009).

⁷² Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas. // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas).

⁷³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinėje byloje R. V. v Valstybinė mokesčių inspekcija prie LR finansų ministerijos (bylos Nr. AS520-851/2012).

⁷⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas).

⁷⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 4 d. nutarimas Nr.816 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 56-2259.

Teisingumo ministeriją, suderinus su Finansų ministerija, parengti ir patvirtinti Sprendimų vykdymo instrukciją.

Lietuvos Respublikos teisingumo ministras 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. 432 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“⁷⁷ patvirtino Sprendimų vykdymo instrukciją, kuri ne kartą buvo keičiama (pilnas pakeitimų sąrašas pateikiamas šio darbo Literatūros sąrašė).

Sprendimų vykdymo instrukcija yra svarbus Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso lydimasis teisės aktas, detalizuojantis vykdymo proceso reglamentavimą. Šio dokumento svarbą reiktų pabrėžti keliais aspektais: instrukcijoje detaliai aptartos vykdymo išlaidos, jų dydžiai ir skaičiavimo tvarka, detalizuotas tam tikrų vykdymo veiksmų atlikimas - tokiu būdu turėtų būti formuojama vienoda sprendimų vykdymo praktika. Kartu su Sprendimų vykdymo instrukcija, kaip jos priedai, patvirtintos procesinių dokumentų formos sudaro galimybę sukurti bendrus antstolių procesinės veiklos ir priimamų sprendimų įforminimo standartus.

Analizuojant Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo klausimą svarbu paminėti sprendimų vykdymo paslaugų finansinio mechanizmo reguliavimo, įtvirtinant jį ministerijos lygio poįstatyminiame teisės akte, o ne įstatyme, sistemą, kuri buvo nuolat kritikuojama ir vėliau įgavo oficialų pobūdį. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendime⁷⁸, remdamasis LR Konstitucijos 127 str. 3 d. norma, numatančia, jog mokesčius, kitas įmokas į biudžetą ir rinkliavas nustato Lietuvos Respublikos įstatymai, konstatavo, kad nustatydami bet kokius viešojo pobūdžio turtinius įpareigojimus asmenims, teisėkūros subjektai privalo tai daryti įstatymo lygio teisės akte, o ne poįstatyminiame teisės akte. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2005 m. spalio 28 d. sprendimu⁷⁹ pripažino, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr.432 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ ir šiuo įsakymu patvirtinta Sprendimų vykdymo instrukcija prieštarauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 4 d. nutarimo Nr.816 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą“ 1 punkto 3 papunkčiui ir Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 6 straipsnio 2 daliai, argumentuodamas tuo, jog minėti aktai nebuvo suderinti su LR Finansų ministerija.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 432 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ (galiojo nuo 2003-01-11 iki 2005-11-03; Negalioja nuo 2005-11-04) // Valstybės žinios. 2003 Nr.3-82.

⁷⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas „Dėl Klaipėdos apygardos teismo 2005 m. rugpjūčio 04 d. prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr.432 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ patvirtintos sprendimų vykdymo instrukcijos 89 punktas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2005, Nr.113-4132.

⁷⁹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 28 d. sprendimas administracinėje byloje (bylos Nr.I¹-4-05) // Valstybės žinios. 2005, Nr.130-4677.

Šie aukščiausiųjų teismų sprendimai 2005 – 2006 metais sukėlė dideles diskusijas teisininkų bendruomenėje ir visuomenėje, kilo klausimas koku teisės aktu turėtų būti reglamentuojamas vykdymo išlaidų nustatymo mechanizmas. Dalies teisininkų, tame tarpe ir Dr. R.Simaičio nuomone „aukščiausiųjų teismo institucijų išaiškinimai bei juose išdėstyta svari argumentacija tiesiogiai įpareigojo teisėkūros subjektus, vengiant skubotumo, imtis veiksmų parengti ir patvirtinti įstatymą, kuriame būtų išspręsti pagrindiniai vykdymo išlaidų klausimai, kaip buvo planuojama Reformos metmenyse bei kaip to reikalauja LR įstatymai⁸⁰“. Reikia pažymėti, kad vykdymo išlaidų reglamentavimas įstatymo lygio aktu turi ir privalumą, ir trūkumą. Reiktų sutikti su nuomone, kad vykdymo išlaidų reguliavimas įstatymo lygiu yra pranašesnis skaidrumo atžvilgiu, juk ruošiant įstatymų projektus bei priimant įstatymus, vyksta platesnė informacijos sklaida, sudaromos galimybės platesnėms ir atviresnėms visuomenės diskusijoms, o tokios diskusijos užtikrina geresnę teisės akto kokybę, didesnę įstatymo stabilumą. Didesnei visuomenės daliai, susipažinus su teisės aktu ir dalyvaujant diskusijose dėl jo, didėja žmonių pasitikėjimas įstatymu. Dr. R.Simaičio manymu „įstatyminis reguliavimas galėtų paskatinti socialinį kompromisą visiškai apsisprendžiant dėl antstolio atlyginimo dydžio, taip kartu didinant ir antstolio autoritetą⁸¹“. Kitas įstatyminio vykdymo išlaidų reglamentavimo privalumas – didesnis įstatymo stabilumas, kuris patiems antstoliams suteiktų tikrumo bei nuoseklumo planuojant savo veiklą. Nors ši nuomonė dažnai yra kritikuojama, teigiant, kad įstatymu reglamentavus vykdymo išlaidų dydžius bei jų nustatymo mechanizmą ir atsiradus poreikiui juos pakoreguoti ar peržiūrėti - tai padaryti taptų ženkliai sudėtingiau, darbo autoriaus nuomone būtent ši priežastis nulėmė, kad neatsižvelgiant į aukščiausiųjų instancijų teismų išvadas bei į visuomenėje ir teisinėje bendruomenėje kilusias diskusijas, Sprendimų vykdymo instrukciją ir toliau tvirtinama teisingumo ministro įsakymu (tiesa, jau suderinus su LR Finansų ministerija), o tai sąlygoja dažnus, šio teisės akto pakeitimus. Tai neigiamai vertinama praktika, juk dažnai kaitaliojamos vykdymo procedūros sukelia ne tik nepatogumus vykdymo proceso šalims, bet ir lemia tam tikras teisinės kolizijas bei nesusipratimus.

Neatsižvelgiant į aukščiausiųjų instancijų teismų išvadas, vykdymo išlaidų reglamentavimas vėl buvo įtvirtintas poįstatyminiame akte - teisingumo ministras 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr.1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“⁸² patvirtino naują Sprendimų vykdymo instrukciją, kuri autoriaus nuomone buvo parengta skubos tvarka ir išlaikė daugelį savo pirmtakės nuostatų. Šio teisingumo ministro įsakymo 2.1 punktu Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr.432 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ ir juo patvirtinta Sprendimų vykdymo instrukcija buvo

⁸⁰ Simaitis R. Kokio Lietuvai reikia antstolio – turtingo ar vargšo?. Vilnius // Justitia. 2006, Nr. 2. p.47.

⁸¹ Simaitis R. Kokio Lietuvai reikia antstolio – turtingo ar vargšo?. Vilnius // Justitia. 2006, Nr. 2. p.47.

⁸² Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymas Nr.1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr.130 – 4682.

pripažinti netekusiais galios, tačiau įsakymo 3 punkte nurodyta, kad byloms, kurios yra priimtos vykdyti iki šio įsakymo įsigaliojimo, taikoma Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr.432 patvirtinta Sprendimų vykdymo instrukcija. Dėl šios įsakymo nuostatos vėl buvo kreiptasi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, prašant ištirti, ar Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymo Nr.1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ 3 punktas neprieštaruoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 3 straipsnio 4 dalies nuostatai, pagal kurią norminis aktas laikomas panaikintu ir paprastai negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai buvo paskelbtas įsiteisėjęs administracinio teismo sprendimas dėl atitinkamo norminio akto pripažinimo neteisėtu. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2007 m. rugsėjo 5 d. sprendimu⁸³ pripažino, kad Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymo Nr. 1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ 3 punktas prieštaruoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 3 straipsnio 4 daliai.

Sprendimų vykdymo instrukcija ir toliau nuolat keičiama bei tobulinama, tačiau nepaisant visų pakeitimų vykdymo išlaidų reglamentavimas vis dar išlieka ydingas bei dviprasmiškas, o jo taikymo praktika teismuose labai prieštaringa. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra išnagrinėjęs ne vieną administracinę bylą siekdamas ištirti ar atskirti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro tvirtinamos ir nuolat keičiamos Sprendimų vykdymo instrukcijos punktai neprieštaruoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nuostatoms⁸⁴, Lietuvos Aukščiausiasis teismas nuolat nagrinėja civilinės bylas susijusias su Sprendimų vykdymo instrukcijos taikymo problematika, todėl tuo pačiu klausimu galiojant keletui skirtingų teismo sprendimų ir/ar nutarčių antstoliai nebežino kaip skaičiuoti vykdymo išlaidas ir vykdyti atskirus procesinius veiksmus, o tai nuolat kursto visuomenės nepasitenkinimą ir daro didelę žalą antstolių institucijos prestižui. Todėl autoriaus nuomone antstolių veiklos įkainių reglamentavimą būtina pertvarkyti iš esmės, t.y. būtina atsisakyti fragmentiško bei nuolatinio Sprendimų vykdymo instrukcijos atskirų nuostatų keitimo praktikos, o įgyvendinti Europos Tarybos Ministrų Komiteto, LR Konstitucinio Teismo ir LR Valstybės kontrolės rekomendacijas – ekonomiškai pagrįsti sprendimų vykdymo įkainius ir juos reglamentuoti įstatymu. Antstolių veiklos įkainių reglamentavimo nepertvarkius iš esmės, sprendimų vykdymą komplikuojančių problemų ir visuomenės nepasitenkinimo atvejų ateityje tik daugės.

⁸³ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2007 m. rugsėjo 05 d. sprendimas administracinėje byloje (bylos Nr.I(17)-11-07) // Valstybės žinios. 2007, Nr. 96-3893.

⁸⁴ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2007 m. rugsėjo 5 d. sprendimas administracinėje byloje (bylos Nr.I(17)-11-07); Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2009 m. kovo 20 d. sprendimas administracinėje byloje (bylos Nr.I(146)-4/2009); Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 12 d. sprendimas administracinėje byloje Vilniaus apygardos teismas v LR Teisingumo ministerija (bylos Nr.I(444)-1/2010); Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2010 m. liepos 26 d. sprendimas administracinėje byloje Klaipėdos miesto apylinkės teismas v LR Teisingumo ministerija (bylos Nr.I(575)-3/2010); Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 10 d. nutartis administracinėje byloje Asociacija „Lietuvos antstolių rūmai“ v LR Teisingumo ministerija (bylos Nr.I(492)-11/2012) ir kt..

Antstolio atstovavimas ir pavadavimas. Antstolio atstovų, pavaduojamojo ir pavaduojančiojo antstolių teisinę padėtį reglamentuoja Antstolių įstatymo 35 ir 36 straipsniai⁸⁵, kuriuose nustatyti konkretūs reikalavimai asmenims, kurie gali būti skiriami antstolio atstovais. Antstolių atstovų ir pavaduojančiojo antstolio skyrimo bei atleidimo tvarkos, bei vykdomos funkcijos pateikiamos šio darbo 3 priede.

Čia svarbu atkreipti dėmesį į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos išaiškinimą 2007 m. spalio 5 d. nutartyje⁸⁶, kurioje teisėjų kolegija nurodė, kad „Antstolių įstatymo 36 straipsnio 5 dalyje yra nustatyta pavaduojančiojo antstolio pareiga tęsti pavaduojamojo antstolio veiklą. Dėl to pavaduojantysis antstolis savarankiškai ir per pavaduojamojo antstolio kontoros darbuotojus privalėjo tęsti vykdymo veiksmus neužbaigtose vykdomosiose bylose. Antstolio veiklos tęstinumas reiškia, kad toliau galioja antstolio kontoros darbuotojų darbo sutartys, taip pat pavaduojamojo antstolio padėjėjams skirti pavedimai iki kol šiuos pavedimus atšauks pavaduojantysis antstolis“. Šis išaiškinimas papildomai dar buvo praplėstas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 28 d. nutartyje⁸⁷.

Taigi, kaip matyti iš aukščiau pateikto, antstolio atstovavimui ir pavadavimui taikomas atstovaujamojo/pavaduojamojo antstolio veiklos tęstinumo principas, tai reiškia, kad yra tęsiama ir vykdoma antstolio kontoros veikla – tęsiami ir atliekami vykdymo veiksmai jau gautose ir (ar) pradėtose bylose, taip pat priimami vykdyti nauji vykdomieji dokumentai, nes tiek antstolio atstovas, tiek pavaduojantysis antstolis turi toliau atlikti atstovaujamojo/pavaduojamojo antstolio funkcijas. Šios veiklos vykdymas užtikrinamas toliau veikiant antstolio kontorai, dirbant jos darbuotojams, naudojant šios kontoros išteklius (sąskaitas ir kt.).

Apibendrinant nagrinėjamus antstolių vykdomos veiklos klausimus, galima padaryti šias išvadas:

1. Antstolių įstatymas antstolių vykdomą veiklą dalina į dvi veiklos dalis: valstybės priskirtų funkcijų vykdymą ir komercinių paslaugų teikimą.
2. Įstatymu aiškiai apibrėžta, kad antstoliui patikėtų valstybės deleguotų funkcijų vykdymas – ne tik antstolio teisė, bet pirmiausia jo pareiga, todėl antstolis pastarąsias privalo vykdyti griežtai vadovaudamasis teisės aktų nustatytais reikalavimais bei valdingais įgaliojimais.
3. Antstolis, veikdamas kaip valstybės pareigūnas, privalo neperžengti savo kompetencijos ribų ir laikytis principo „leidžiama daryti tik tai, kas tiesiogiai nurodyta įstatyme“.

⁸⁵ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042

⁸⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje R.T. v. A.B. (bylos Nr.3K-3-390/2007).

⁸⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje L.M. v. V.S. (bylos Nr.3K-3-471/2009).

4. Nors 2005 m. rugsėjo 20 d. LR Konstitucinis teismas savo sprendimu konstatavo, kad nustatydami bet kokius viešojo pobūdžio turtinius įpareigojimus asmenims, teisėkūros subjektai privalo tai daryti įstatymo lygio teisės akte, o ne poįstatyminiame teisės akte, iki šio laiko Sprendimų vykdymo instrukcija yra vis dar tvirtinama teisingumo ministro įsakymu. Sprendimų vykdymo proceso reglamentavimas poįstatyminiu aktu autoriaus nuomone yra ydingas tinkamam antstolių veiklos ir sprendimų vykdymo administracinio teisinio reguliavimo įgyvendinimui.

1.2.4. Antstolio (antstolio padėjėjo) atsakomybės teisiniai pagrindai

Iki antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos LR Teismo antstolių įstatyme (2000-10-10 Nr.VIII-1993)⁸⁸ ir LR teisingumo ministro 2001 m. gegužės 21 d. įsakyme Nr.92 „Dėl teismo antstolių tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos bei visiškos materialinės atsakomybės sutarties formos patvirtinimo“⁸⁹ buvo numatyta tik materialinė teismo antstolio atsakomybė. Pagal šiuos teisės aktus buvo nustatyta, kad „priimdamas į tarnybą asmenį teisingumo ministras ar jo įgaliotas asmuo sudaro visiškos materialinės atsakomybės sutartį“⁹⁰; „Materialinė atsakomybė taikoma antstoliui, kuris materialiai atsako už žalą, padarytą dėl tyčinių neteisėtų sprendimų, pareigų neatlikimo, šiurkštaus aplaidumo, taip pat padarytą nusikaltimą nustatytą teismo. Visiška materialinė atsakomybė taikoma ir tada, kai esant nusikaltimo sudėčiai buvo atsisakoma iškelti baudžiamąją bylą arba kai asmuo buvo atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės“⁹¹. Todėl iki reformos už teismo antstolių padarytą žalą atlygindavo LR Teisingumo ministerija, kuri vėliau įgydavo regreso teisę prieš asmenį, dėl kurio neteisėtų veiksmų atsirasdavo žala, t.y. prieš teismo antstolį. Tačiau reikia pažymėti, kad tokios tvarkos buvo laikomasi ne visais atvejais. Taigi kartais teismo antstolio padaryta žala buvo atlyginama iš valstybės biudžeto, o kartais ne.

Šiuo metu antstolis, nors ir veikdamas kaip privatus asmuo, dėl jo vykdomų funkcijų ypatumų (veikla susijusi su teisingumo vykdymo procese teismo priimtų procesinių sprendimų, taip pat kitų institucijų bei pareigūnų priimtų sprendimų vykdymu), turi laikytis teisės aktuose nustatytų reikalavimų, o neteisėti antstolio veiksmai pažeidžia antstolio priesaiką, sumenkina antstolio, kaip valstybės įgalioto asmens autoritetą, diskredituoja ne tik valstybės tarnautojo, kuriam prilygintas antstolis, vardą, bet ir teisingumo vykdymą valstybėje apskritai. Todėl

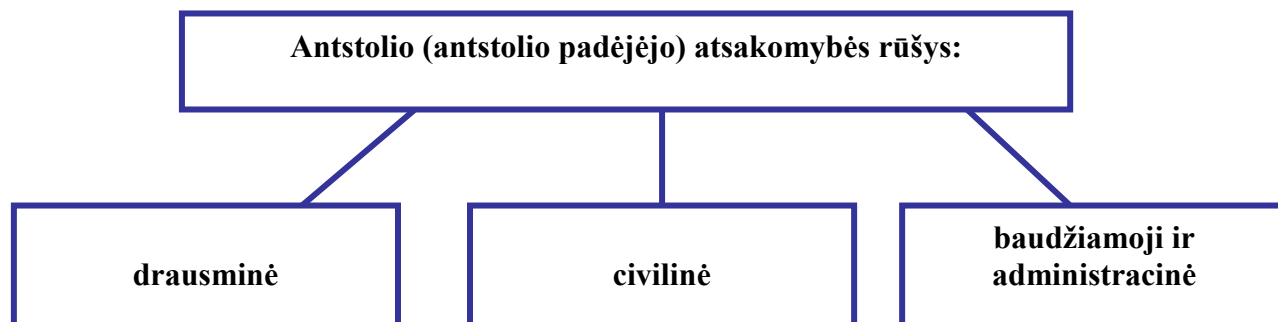
⁸⁸ Lietuvos Respublikos teismo antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr.92-2846.

⁸⁹ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2001 m. gegužės 21 d. įsakymas Nr.92 „Dėl teismo antstolių tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos bei visiškos materialinės atsakomybės sutarties formos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2001 Nr.45-1607.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos teismo antstolių įstatymo 29 str.// Valstybės žinios. 2000. Nr.92-2846.

⁹¹ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2001 m. gegužės 21 d. įsakymas Nr.92 „Dėl teismo antstolių tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos bei visiškos materialinės atsakomybės sutarties formos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2001, Nr.45-1607.

antstoliui (ar jo darbuotojui), už teisės aktais nustatytų reikalavimų pažeidimus gali kilti trijų rūšių atsakomybė.

6 pav. Antstolio (antstolio padėjėjo) atsakomybės rūšys.

Drausminė atsakomybė. „Darbo drausmės pažeidimas – tai darbo pareigų nevykdymas arba netinkamas jų vykdymas dėl darbuotojo kaltės“⁹². Antstolio specifinė padėtis su teisingumo vykdymo procesine veikla susijusioje sistemoje lemia drausminės atsakomybės taikymo ypatumų įtvirtinimą antstolių įstatyme. Iki 2009 metų galiojusiame Antstolių įstatyme buvo tik nustatyta, kad antstoliui, antstolio padėjėjui gali būti taikoma drausminė atsakomybė už antstolio pareigų nevykdymą arba netinkamą vykdymą, tačiau tos pareigos niekur nebuvo aiškiai nustatytos, dėl to dažnai buvo laikoma, kad antstoliui drausminė atsakomybė gali kilti tik už veiką, susijusią su antstolio darbo organizavimu. Toks teiginys neturėjo jokio teisinio pagrindo ir iš esmės neatitiko bei iškreipė drausminės atsakomybės taikymo principus ir pagrindus. Todėl 2009 metais antstolių drausminės atsakomybės pagrindai buvo sukonkretinti⁹³, taip nustatant, kad antstoliui drausminė byla gali būti keliama ne tik Teisingumo ministerijai arba Lietuvos antstolių rūmams, kurie kontroliuoja antstolių organizacinę veiklą, nustačius pažeidimus savo kompetencijos ribose, bet ir bendrosios kompetencijos teismui nustačius, kad antstolis savo veikloje pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso, Sprendimų vykdymo instrukcijos ar kitų teisės aktų reikalavimus.

„Iškeltą drausmės bylą teisingumo ministro nustatyta tvarka nagrinėja Antstolių garbės teismas“⁹⁴, kurio darbo organizavimą reglamentuoja Antstolių garbės teismo veiklos nuostatai⁹⁵. Antstolių garbės teismas, kurį sudaro teisės norminių aktų nustatyta tvarka paskirti antstoliai, yra specifinis subjektas, kurio pagrindinė ir iš esmės vienintelė funkcija – nagrinėti antstoliams

⁹² Lietuvos Respublikos darbo kodekso 234 str. // Valstybės žinios. 2002-06-26 Nr.64-2569; 2002-07-12 Nr.71 (atitaisymas).

⁹³ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 21, 23, 27, 29, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas (įsigaliojo 2009-04-01) // Valstybės žinios. 2008 Nr.138-5444.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 13 str. 2 ir 6 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

⁹⁵ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. balandžio 17 d. įsakymas Nr.1R-118 „Dėl teisingumo ministro 2006 m. rugsėjo 26 d. įsakymo Nr.1R-295 „Dėl antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškelimo ir nagrinėjimo taisyklių ir antstolių garbės teismo veiklos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ (įsigaliojo 2009-04-24). // Valstybės žinios. 2009 Nr.45-1777.

iškeltas drausmės bylas. Antstolių garbės teismo sprendimai per trisdešimt dienų nuo sprendimo nuorašo įteikimo antstoliui (antstolio padėjėjui) dienos gali būti skundžiami Vilniaus apygardos teismui⁹⁶.

Antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo apibendrinta tvarka pateikiama šio darbo 4 priede.

Civilinė atsakomybė. Antstolių įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „antstolis už savo paties ir savo darbuotojų padarytą žalą atsako įstatymų nustatyta tvarka. Žalą turi atlyginti ir asmuo, kurio, kaip antstolio, įgaliojimai yra pasibaigę⁹⁷“. Siekiant užtikrinti realų materialinės žalos atlyginimą, LR Antstolių įstatymu įtvirtintas privalomas antstolių profesinės civilinės atsakomybės draudimas, kurio objektas yra antstolio civilinė atsakomybė „fiziniams ar juridiniams asmenims už žalą padarytą atliekant antstolio funkcijas neteisėtais antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo veiksmais“⁹⁸. Antstolių profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo pagrindinės sąlygos pateikiamos šio darbo 5 priede.

Privaloma antstolių profesinės civilinės atsakomybės draudimo tvarka padeda užtikrinti ne tik nuostolių, atsiradusių dėl antstolių neteisėtos veiklos, kompensavimą, bet ir pačių antstolių darbo vidinę kontrolę, nes draudimo įnašai didėja ar mažėja priklausomai nuo draudimo išmokų dėl antstolių veiksmais padarytos materialinės žalos atlyginimo dydžio. Todėl antstolis yra suinteresuotas, kad kiekvienas jo kontoroje dirbantis darbuotojas dirbtų tinkamai ir savo veiksmais nepadarytų žalos.

Visi draudiko, Lietuvos antstolių rūmų, antstolių ir nukentėjusių trečiųjų asmenų ginčai, kylantys dėl draudimo sutarties, ar dėl antstolio veiksmais padarytos žalos atlyginimo, sprendžiami Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pasisakyta, kad „ginčui dėl antstolio veiksmais padarytos žalos atlyginimo spręsti taikytinos LR Civilinio kodekso normos, reglamentuojančios deliktinę civilinę atsakomybę“⁹⁹. „Nagrinėjant tokio pobūdžio ginčus būtina patikrinti, ar egzistuoja visos įstatyme numatytos sąlygos, kurioms esant galimas civilinės atsakomybės taikymas“¹⁰⁰. Be to, dėl antstolio civilinės atsakomybės, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje yra nurodoma, kad „iš profesinės veiklos kilusios civilinės atsakomybės

⁹⁶ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 14 str. 4 d. // *Valstybės žinios*. 2002, Nr.53-2042.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 16 str. 1 d. // *Valstybės žinios*. 2002, Nr.53-2042.

⁹⁸ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 17 str. // *Valstybės žinios*. 2002, Nr.53-2042.

⁹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 7 d. nutartis civilinėje byloje AB bankas „Hansabankas“ v. A.B. (bylos Nr.3K-7-114/2008); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. rugsėjo 4 d. nutartis civilinėje byloje S. S. v. R.M. (bylos Nr.3K-3-409/2008); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baltic Agro“ v. J. K. (bylos Nr.3K-3-41/2012) ir kt.

¹⁰⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. rugsėjo 4 d. nutartis civilinėje byloje S. S. v. R.M. (bylos Nr.3K-3-409/2008); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje J.A.J. v. A.B. (bylos Nr.3K-3-454/2010); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baltic Agro“ v. J. K. (bylos Nr.3K-3-41/2012).

atvejais turi būti įvertinta tai, kad profesinė veikla užsiimančiam asmeniui nustatyti griežtesni rūpestingumo ir atidumo reikalavimai negu paprastai¹⁰¹.

Taigi tam, kad būtų pagrindas taikyti antstoliui civilinę atsakomybę, turi būti nustatytos visos antstolio civilinės atsakomybės sąlygos – neteisėti veiksmai, padaryta žala, priežastinis neteisėtų veiksmų ir žalos ryšis, taip pat kaltė¹⁰².

Baudžiamoji ir administracinė atsakomybė. Lietuvos Respublikos Antstolių įstatymo 16 straipsnio 2 dalis nustato, kad „už įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimus, padarytus atliekant antstolio funkcijas, už kurias taikoma baudžiamoji ar administracinė atsakomybė, antstolis atsako kaip valstybės pareigūnas¹⁰³. Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse¹⁰⁴ yra specialusis (XXXIII) skyrius „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams“, kuriame nurodytos veikos, kurias gali padaryti valstybės tarnautojai, taigi ir jiems prilyginti antstoliai, t.y. kyšininkavimas (LR BK 225 str.); prekyba poveikiu (LR BK 226 str.); papirkimas (LR BK 227 str.); piktnaudžiavimas (LR BK 228 str.); neteisėtas teisių į daiktą įregistravimas (LR BK 228¹ str.); tarnybos pareigų neatlikimas (LR BK 229 str.).

Teismų praktikoje pasisakyta, kad „teismų sprendimų vykdymo proceso taisyklės reikalauja iš antstolio, kaip viešosios teisės subjekto (Antstolių įstatymo 16 straipsnis), veikti pagal jam suteiktus įgalinimus, o bet koks priešingas veikimas vertinamas kaip antstolio veiklos teisėtumo principo pažeidimas, tai reiškia, kad antstolis turi veikti pagal kompetenciją, neišeidamas už jos ribų (kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr.2K-64/2013). Vadinas, antstolis, kaip valstybės tarnautojui prilygintas asmuo, gali veikti tik tokiais būdais ir tokiomis formomis, kurios yra įtvirtintos teisės aktuose. Bet koks jo veikimas ar neveikimas išeinant už griežtai teisės normomis nustatytos kompetencijos ribų ar veikimas kitais nei nustatyta būdais yra neteisėtas ir draudžiamas.“¹⁰⁵

Tačiau, reiktų pažymėti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad „siekiant užkirsti kelią neteisėtoms veikoms ne visuomet yra tikslinga tokią veiką pripažinti nusikaltimu, taikyti pačią griežčiausią priemonę – kriminalinę bausmę“¹⁰⁶.

¹⁰¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Omė“ v D. J.(bylos Nr.3K-3-328/2008); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje J.A.J. v A.B. (bylos Nr.3K-3-454/2010); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baltic Agro“ v J. K. (bylos Nr.3K-3-41/2012).

¹⁰² Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.246 – 6.249 str. // Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262.

¹⁰³ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000-10-25 Nr.89-2741.

¹⁰⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. sausio 07 d. nutartis baudžiamojoje byloje D. B. (bylos Nr.2K-100/2014).

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1997 m. lapkričio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 50 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1997 Nr.104-2644; Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2005 m. lapkričio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 163² straipsnio (2002 m. liepos 5 d. redakcija) 5 dalies ir šio straipsnio (2003 m. liepos 4 d.. redakcija) 6 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 01/04)// Valstybės žinios. 2005 Nr.134-4819.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, jog „tiek baudžiamosios teisės paskirtis, tiek ir bendrieji teisės principai, įtvirtinti demokratinių teisinių valstybių jurisprudencijoje, suponuoja tai, kad negalimas tokios teisinės praktikos formavimas, kai sprendžiant civilinius ginčus taikomos baudžiamosios teisės normos ir asmens elgesys esant išimtinai civiliniams teisiniams santykiams vertinamas kaip atitinkamos nusikalstamos veikos padarymas“¹⁰⁷. Todėl „kiekvieną kartą, kai reikia spręsti, pripažinti veiką nusikaltimu ar kitokiu teisės pažeidimu, labai svarbu įvertinti, kokių rezultatų galima pasiekti kitomis, nesusijusiomis su kriminalinių bausmių taikymu, priemonėmis (administracinėmis, drausminėmis, civilinėmis sankcijomis ar visuomenės poveikio priemonėmis ir pan.)“¹⁰⁸.

Pagal Lietuvos Respublikos administracinės teisės pažeidimų kodeksą administracinė teisinė atsakomybė yra taikoma už mažiau pavojingus teisės pažeidimus, kurie aprašyti šiame kodekse ir savo pobūdžiu pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės. Administraciniu teisės pažeidimu (nusižengimu) laikomas priešingas teisei, kaltas (tyčinis arba neatsargus) veikimas arba neveikimas, kuriuo kėsiamasi į valstybinę arba viešąją tvarką, nuosavybę, piliečių teises ir laisves, į nustatytą valdymo tvarką, už kurią įstatymai numato administracinę atsakomybę.

Apibendrinant nagrinėjamus antstolių atsakomybės klausimus, darytina išvada, kad teisės aktais įtvirtinti aiškūs antstolių atsakomybės pagrindai, ribos bei žalos atlyginimo būdai. Antstoliams suteiktų įgaliojimų apimtis ir svarba neatskiriamai susieti su griežta antstolių atsakomybe.

1.2.5. Antstolių (antstolių padėjėjų) veiklos kontrolė ir skundų nagrinėjimas.

Antstolio veikla yra griežtai kontroliuojama - Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 27 straipsnyje, reglamentuota antstolių (antstolių padėjėjų) veiklos kontrolė ir skundų nagrinėjimas. Pagal šio straipsnio nuostatas „antstolio procesinių veiksmų teisėtumą Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kontroliuoja teismas“¹⁰⁹, „kaip antstoliai (antstolių padėjėjai) laikosi Antstolių įstatymo, Sprendimų vykdymo instrukcijos, Antstolių profesinės etikos kodekso, kitų teisingumo ministro tvirtinamų teisės aktų, reglamentuojančių antstolių veiklą, ir vykdymo išlaidų išieškojimo tvarkos, nesusijusios su vykdymo išlaidų dydžio apskaičiavimu, pagal kompetenciją teisingumo ministro nustatyta tvarka kontroliuoja Teisingumo ministerija ir

¹⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-P-267/2011); Lietuvos Aukščiausiojo teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje A. M. (bylos Nr. 2K-409/2011). Lietuvos Aukščiausiojo teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. balandžio 03 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-161/2012); Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-7-85/2013).

¹⁰⁸ Lietuvos Aukščiausiojo teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. sausio 07 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-100/2014).

¹⁰⁹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 27 str. 1d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

Lietuvos antstolių rūmai¹¹⁰. Čia, autoriaus nuomone, reikšminga paminėti Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 19 d. sprendime pateiktus išaiškinimus, kuriose teismas pažymėjo, kad „LR Antstolių įstatymo 27 str. 1 ir 2 d. nuostatomis yra atribota teismo kontrolė nuo teisingumo ministro vykdomos antstolio veiklos kontrolės – teismui suteikiant teisę kontroliuoti antstolių procesinių veiksmų teisėtumą LR CPK nustatyta tvarka, o teisingumo ministrui suteikiant teisę kontroliuoti antstolių darbo organizavimą teisingumo ministro nustatyta tvarka. Taip įtvirtintas teisinis reglamentavimas lemia, jog atskirose šio straipsnio dalyse reguliuojami skirtingi teisiniai santykiai ir tarp šių teisės normų nėra kolizijos“¹¹¹.

Įstatymų nustatyta tvarka antstolių veiklą gali tikrinti ir kitos institucijos.¹¹²

Antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002-12-30 įsakymu Nr.400 (Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. balandžio 21 d. įsakymo Nr. 1R-125 redakcija) patvirtinta „Antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos aprašas“¹¹³, kuriame reglamentuojamas antstolio darbo organizavimo tikrinimo, kurį atlieka Teisingumo ministerija ir Lietuvos antstolių rūmai, tvarka. Antstolio darbo organizavimo patikrinimas apima ir antstolio atstovo, pavaduojančio antstolio bei antstolio padėjėjo (padėjėjų) veiklos patikrinimą. Apibendrinta antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarka pateikiama šio darbo 6 priede.

Apibendrinant šiame poskyryje nagrinėjamą klausimą, galima padaryti išvadą, kad įstatymo nuostatomis atribota teismų vykdoma kontrolė nuo teisingumo ministro ir Lietuvos antstolių rūmų vykdomos antstolio veiklos kontrolės – teismui suteikiant teisę kontroliuoti antstolių procesinių veiksmų teisėtumą, o teisingumo ministrui ir Lietuvos antstolių rūmams suteikiant teisę kontroliuoti antstolių darbo organizavimą. Tokiu antstolių veiklos kontrolės mechanizmu siekiama maksimaliai užtikrinti antstolių veiklos teisėtumą.

¹¹⁰ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 27 str. 2d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

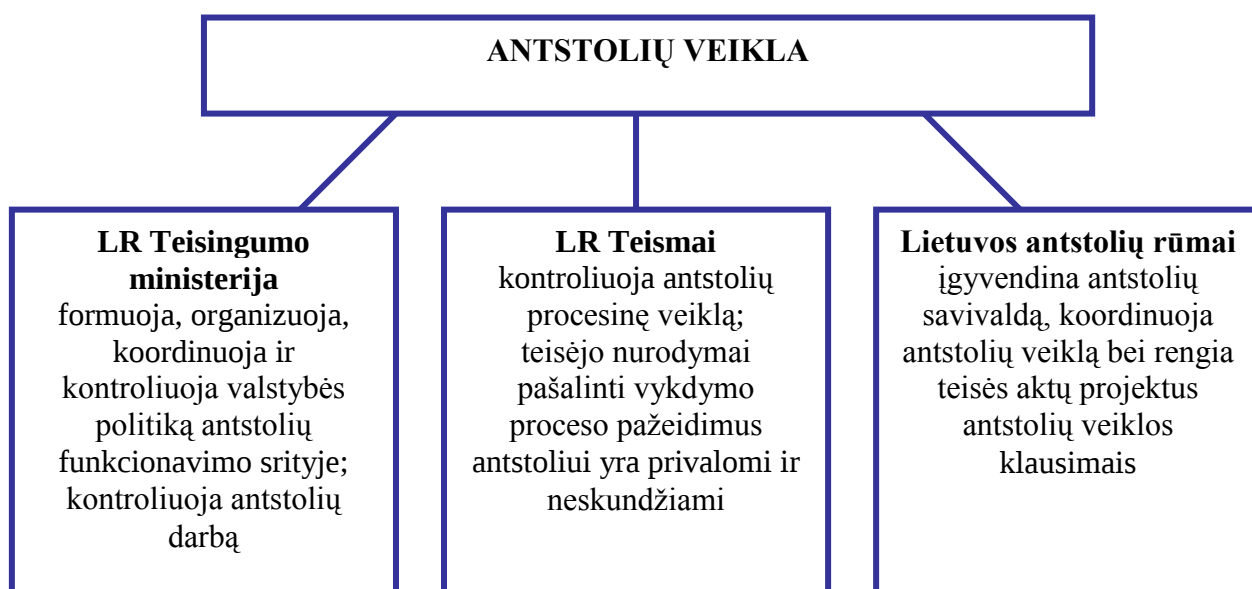
¹¹¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 19 d. sprendimas administracinėje byloje (bylos Nr.A-438-2041/2008).

¹¹² Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 27 str. 3d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹¹³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. balandžio 21 d. įsakymas Nr. 1R-125 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo N r. 400 "Dėl Antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, Antstolių viešo konkurso tvarkos, Antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, Antstolių informacinės sistemos nuostatų, Antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir Antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo" pakeitimo“// Valstybės žinios.. 2009, Nr. 47-1885.

2. ANTSTOLIŲ VEIKLOS VALDYMO, PRIEŽIŪROS BEI KONTROLĖS INSTITUCIJOS: JŲ SISTEMA IR KOMPETENCIJA

Antstoliai yra savarankiškai veikiantys asmenys, vykdydys valstybės jiems perduotas funkcijas. Nors nuo antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos pradžios praėjo jau daugiau kaip dešimt metų nepriklausomumo statusas visuomenei vis dar kelia nepasitikėjimą antstoliais, jų vykdoma veikla. Antstoliams valstybės suteikti įgaliojimai asmenų teisių ir turto atžvilgiu labai platūs – valstybė jiems suteikė vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas. Siekiant, kad antstolių veikla taptų skaidresnė bei efektyvesnė, yra labai svarbu, kad valstybė užtikrintų ir garantuotų tinkamą antstolių vykdomos veiklos valdymą, kontrolę bei priežiūrą, taip užkirsdama kelią antstolių piktnaudžiavimui ir netinkamam pareigų atlikimui.

7 pav. Antstolių veiklos valdymo, priežiūros bei kontrolės institucijos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 09 d. nutarimu Nr.851 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų patvirtinimo“¹¹⁴ patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų 7 punktu teisingumo ministerija „formuoja, organizuoja, koordinuoja ir kontroliuoja valstybės politiką antstolių funkcionavimo srityje“¹¹⁵; o tų pačių nuostatų 8.10 punkte nustatyta, kad „teisingumo ministerija teisės aktų

¹¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 09 d. nutarimas Nr.851 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1998, Nr. 63-1816.

¹¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 01 d. nutarimo Nr.1716 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 09 d. nutarimo Nr. 851 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ redakcija // Valstybės žinios. 2010, Nr.142-7300.

nustatyta tvarka kontroliuoja antstolių darbą, apibendrina ir analizuoja antstolių veiklos statistiką“.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 594 straipsnio 1 dalis nustato, kad „antstolio procesinę veiklą kontroliuoja apylinkės teismo, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė, teisėjas“¹¹⁶. To paties straipsnio 2 dalis nustato, kad „teisėjo nurodymai pašalinti vykdymo proceso pažeidimus antstoliui yra privalomi ir neskundžiami, jeigu šiame Kodekse nenustatyta kitaip“.

Lietuvos Respublikos antstoliai vienijasi į Lietuvos antstolių rūmus, kurie įgyvendina antstolių savivaldą, koordinuoja antstolių veiklą bei rengia teisės aktų projektus antstolių veiklos klausimais ir teikia juos Teisingumo ministerijai.

Taigi, tiek Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerija, tiek Teismai, tiek Lietuvos antstolių rūmai turi didelę įtaką formuojant ir įgyvendinant administracinį teisinį reguliavimą antstolių funkcionavimo, valdymo ir sprendimų vykdymo srityje.

Šioje darbo dalyje bus analizuojama kokia Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos, Teismų bei Lietuvos antstolių rūmų įtaka įgyvendinant antstolių veiklos administracinį teisinį reguliavimą.

2.1. LR Teisingumo ministerijos vaidmuo ir kompetencija antstolių veiklos administracinio teisinio reguliavimo srityje

Kadangi valstybė yra suteikusi antstoliams valdingus įgaliojimus, ji privalo ir užtikrinti, kad antstolių būtų pakankamai, kad jais taptų tik tinkami asmenys, kad antstolių veikla atitiktų nustatytus reikalavimus bei gero elgesio standartus, tam valstybė turi sukurti nacionalinę teisinę sistemą, reglamentuojančią antstolių veiklą. Būtent šioje srityje daugiausiai įgaliojimų turi Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, kuri vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų¹¹⁷ 7 bei 8.10 punktais yra įgaliota: formuoti ir įgyvendinti valstybės politiką antstolių funkcionavimo, valdymo ir sprendimų vykdymo srityje; teisingumo ministro nustatyta tvarka kontroliuoti antstolių darbą, ūkinę ir finansinę veiklą; analizuoti ir apibendrinti antstolių administravimo problemas ir įgyvendinti priemones sprendimų vykdymo praktikai suvienodinti.

Įgyvendindama šiuos uždavinius Teisingumo ministerija turi įgaliojimus ir atlieka šias antstolių veiklos organizavimo bei kontrolės funkcijas: 1) rengia Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų antstolių veiklos klausimais

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas)

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 09 d. nutarimas Nr.851 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1998, Nr. 63-1816.

projektus ir/arba teikia teisinės išvadas dėl šių teisės aktų koncepcijų bei projektų, dalyvauja darbo grupėse, komisijose. Teikia pasiūlymus dėl teisės aktų, susijusių su antstolių veiklos klausimais, pakeitimo ar pripažinimo netekusiais galios; 2) leidžia svarbiausius antstolio teisiniam statusui individualius aktus – teisingumo ministro įsakymais yra tvirtinamos antstolių procesinių dokumentų formos, antstolio antspaudų forma, duomenų apie vykdomųjų dokumentų priėmimą ir vykdymą, faktinių aplinkybių konstatavimą bei dokumentų perdavimą ar įteikimą, saugojimo, apskaitos, naudojimo ir sunaikinimo tvarką ir kita; 3) analizuoja ir apibendrina antstolių veiklos statistiką; 4) nustato antstolių skaičių ir priskiria jiems veiklos teritoriją¹¹⁸, taip kontroliuojant, kad „antstolių būtų tiek, kiek būtina: nei per daug (nes dėl per didelės konkurencijos jie neišsilaikytų finansiškai, o tai, be kita ko, neigiamai atsilieptų jų veiklos kokybei), nei per mažai (nes dėl per mažo jų skaičiaus nukentėtų teismų sprendimų vykdymo efektyvumas)“¹¹⁹. ; 5) organizuoja viešus konkursus antstolio vietai užimti ir antstolio veiklai vykdyti, rengia antstolio kvalifikacinio egzamino programą, tikrina ar pretendentai į antstolius atitinka teisės aktuose įtvirtintus reikalavimus asmenims, siekiantiems tapti antstoliais, organizuoja antstolių priesaikas, įrašo antstolį į viešai skelbiamą Antstolių sąrašą; 6) teisingumo ministro įsakymais tvirtina viešo konkurso antstolio vietai užimti rezultatus, skiria antstolius, atleidžia juos, stabdo jų įgaliojimus, skiria pavaduotojus arba antstolių atstovus, juos atleidžia; 7) tikrina pretendentų, pageidaujančių dirbti antstolio padėjėjais, atitiktį Antstolių įstatymo reikalavimams, sudaro ir tvarko antstolių padėjėjų sąrašą; 8) sudaro ir tvarko antstolių, antstolių padėjėjų asmens bylas; 9) kontroliuoja reikalavimų antstolių sveikatos patikrinimams įgyvendinimą; 10) organizuoja antstolių atestavimą; 11) atlieka antstolių veiklos patikrinimus, inicijuoja drausminės bylos iškėlimą antstoliui.

Teisingumo ministerija nagrinėja skundus dėl antstolio darbo organizavimo, klientų aptarnavimo ir kitų antstolio veiksmų, kurie nėra procesiniai veiksmai, t.y. teisingumo ministro nustatyta tvarka kontroliuoja, kaip antstoliai laikosi Antstolių įstatymo, Sprendimų vykdymo instrukcijos, kitų teisingumo ministro tvirtinamų teisės aktų, reglamentuojančių antstolių veiklą, ir vykdymo išlaidų išieškojimo tvarkos, nesusijusios su vykdymo išlaidų dydžio apskaičiavimu. Antstoliai įstatymų nustatyta tvarka privalo teisingumo ministerijai teikti visą kontrolei reikalingą informaciją. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 27 straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad „asmenų prašymus ir skundus dėl antstolių veiklos, išskyrus prašymus ir skundus, kuriuos pagal įstatymus nagrinėja teismas, nagrinėja Lietuvos antstolių rūmai ar Teisingumo ministerija. Teisingumo ministerija paprastai nenagrinėja asmenų prašymų ir skundų dėl antstolių veiklos,

¹¹⁸ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 2, 26 str. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042

¹¹⁹ Abramavičius A., Butkevičius L., Gumbis J. ir kt. Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011. P.674-675.

jeigu jie nebuvo nagrinėti Lietuvos antstolių rūmuose¹²⁰. Analizuojant šias nuostatas, darytina išvada, kad antstolio veiklą (išskyrus antstolio procesinius veiksmus, kurie skundžiami teismui) kontroliuoja bei asmenų, kurių netenkina antstolio veikla, skundus nagrinėja pirmiausia Lietuvos antstolių rūmai, kurie ne tik įgyvendina antstolių savivaldą bet ir teisės aktų nustatyta tvarka kontroliuoja antstolių veiklą.

Taigi Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija yra svarbiausias valstybinės antstolių veiklos administracinio teisinio reguliavimo kūrėjas bei priežiūros vykdytojas. Teisingumo ministro išleistus individualius teisės aktus (įsakymus), kurių teisėtumu suinteresuoti asmenys abejoja, galima skusti Vilniaus apygardos administraciniam teismui Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

2.2. Lietuvos Respublikos Teismai – antstolių procesinių veiksmų teisėtumo garantas

Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme nustatyta, kad „antstolio procesinių veiksmų teisėtumą Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka kontroliuoja teismas“¹²¹

Lietuvos Respublikos civilinio proceso 594 straipsnio 1 dalis nustato, kad „antstolio procesinę veiklą kontroliuoja apylinkės teismo, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė, teisėjas. Šios kontrolės metu patikrinami ir patvirtinami LR CPK VI dalyje nurodyti antstolio surašyti vykdymo proceso dokumentai“. To paties straipsnio 2 dalis nustato, kad „teisėjo nurodymai pašalinti vykdymo proceso pažeidimus antstoliui yra privalomi ir neskundžiami, jeigu šiame Kodekse nenustatyta kitaip“¹²². Taigi kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo gali paduoti skundą apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė, dėl procesinių veiksmų, kuriuos antstolis atlieka vykdydamas jam valstybės patikėtas funkcijas, taip pat dėl atsisakymo atlikti tokius veiksmus¹²³.

Skundų dėl antstolio veiksmų padavimo tvarka reglamentuojama Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 510 – 513 straipsniuose. Atkreiptinas dėmesys, kad „skundas dėl antstolio veiksmų ar atsisakymo juos atlikti turi būti pateiktas antstoliui ne vėliau kaip per dvidešimt dienų nuo tos dienos, kurią skundą pateikiantis asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie skundžiamo veiksmo atlikimą arba atsisakymą jį atlikti, bet ne vėliau kaip per devyniasdešimt dienų nuo skundžiamo veiksmo atlikimo“¹²⁴. Antstolis skundą išnagrinėja per penkias darbo dienas nuo jo gavimo. Kai antstolis patenkina skundą - jis priima patvarkymą, o tuo atveju kai antstolis atsisako patenkinti skundą, jis savo patvarkymu skundą kartu su

¹²⁰ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 27 str. 6d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹²¹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 27 str. 1 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042

¹²² Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas)

¹²³ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 510 str. 1 d. // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42.

¹²⁴ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 512 str. // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42.

vykdomąją bylą persiunčia apylinkės teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė. Praleisto skundo padavimo termino atnaujinimo klausimą sprendžia taip pat antstolis. Jeigu antstolis, priešastis, dėl kurių buvo praleistas skundo padavimo terminas, pripažįsta svarbiomis, jis praleistą terminą gali atnaujinti savo patvarkymu. Antstoliui atsisakius atnaujinti praleistą skundo padavimo terminą jo patvarkymas gali būti skundžiamas teismui, kurio veiklos teritorijoje yra antstolio kontoros buveinė, laikantis CPK 512 straipsnyje nustatytų terminų.¹²⁵ Skundo padavimas teismui vykdymo veiksmų nesustabdo, tačiau teismas, pripažinęs, kad tai reikalinga, vykdymo veiksmus turi teisę sustabdyti rašytinio proceso tvarka.¹²⁶ Skundo dėl antstolio veiksmų nepadavimas neatima teisės kreiptis į teismą dėl antstolio neteisėtais veiksmais padarytos žalos atlyginimo.¹²⁷

Neatsižvelgiant į aukščiau aptartą antstolio procesinių veiksmų apskundimo tvarką, Teisingumo ministerija gauna nemažai skundų, jog antstoliai, gavę skundą dėl antstolių procesinių veiksmų, neišnagrinėja jo CPK 510 straipsnyje nustatyta tvarka ir terminais, priima abejotinus patvarkymus, kuriais netenkina skundo dėl praleisto skundo padavimo termino, nors skundas iš esmės yra pagrįstas, netenkina skundo dėl formalių trūkumų ir nustato terminus trūkumams šalinti, o kartais skundo apskritai neišnagrinėja ir atsakymo į skundą nepateikia. Reaguodama į šiuos skundus, įvertinusi vykdymo procese kylančias faktines problemas, susijusias su vykdymo proceso dalyvių teisių ir teisėtų interesų apsaugos įgyvendinimu bei atsižvelgdama į tai, kad CPK 510 straipsnis nustato pareigą išlaikyti išteisinę skundų dėl antstolio veiksmų nagrinėjimo procedūrą, Teisingumo ministerija 2013 m. gruodžio 10 d. pateikė įstatymo projektą¹²⁸ keisti CPK 510 straipsnį, kuriuo numatoma panaikinti antstolio teisę spręsti praleisto skundo padavimo termino atnaujinimo klausimą, šią teisę suteikiant išimtinai tik teismui. Taip pat siekiama nustatyti, kad visais atvejais, kai antstolis nepatenkina skundo arba jo neišnagrinėja per penkias darbo dienas, skundas su vykdomąja byla perduodamas teismui. Teisingumo ministerija teigia, kad įgyvendinus siūlomą nuostatą pagerės ir pagreitės skundų dėl antstolių veiksmų nagrinėjimas, bus išvengta galimų antstolių piktnaudžiavimų.

Skundus dėl antstolio procesinių veiksmų ar atsisakymo juos atlikti teismas nagrinėja ypatingosios teisenos tvarka. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas vienoje iš savo nutarčių yra nurodęs, kad „šios teisenos esminis bruožas – ypatingas valstybės interesas, kai valstybė privalo susitapatinti su privačiu asmeniu, kuris yra tam tikrų privataus pobūdžio teisinių santykių dalyvis, ir viešasis interesas, kad tam tikrų sąlygų egzistavimas prieš priimant vienokį ar kitokį sprendimą būtų patikrintas itin kruopščiai, o teismo (kuris ir atlieka patikrinimą) teisės nebūtų

¹²⁵ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 510 str. 2 d. // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42.

¹²⁶ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 510 str. 3 d. // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 510 str. 4 d. // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42.

¹²⁸ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 510, 602, 644, 646, 661, 703, 704, 706, 707, 708, 713, 717, 719, 722, 724 ir 746 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr.XIIP-1328. // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=461780&p_tr2=2; prisijungimo laikas 2014-02-25.

varžomos teisinių santykių dalyvių valios¹²⁹. Teismas, išsprendęs suinteresuoto asmens skundą dėl antstolio procesinio veiksmo, jį patenkina arba atsisako patenkinti.

Kasaciniame teisme nemažėja bylų dėl antstolių veiksmų ir apmokėjimo už antstolių darbą, tai autoriaus nuomone sąlygoja šiuo metu esantis netinkamas teisinis reguliavimas (sprendimų vykdymo išlaidos yra įtvirtintos tik poįstatyminiame teisės akte, o ne įstatyme). Aukščiausiam Teismui tenka nagrinėti tokias bylas ir formuoti bendrą teisės normų aiškinimo bei taikymo praktiką, tačiau formuojama praktika nėra stabili dėl dažnos teisės normų kaitos. Antstolių veiklos teisėtumas labai priklauso nuo teismų praktikos bendrumo bei stabilumo, o tokios nesant labai apsunkinama antstolių veikla.

Antstolių procesinių veiksmų teisėtumą teismas tikrina ir kitais atvejais, t.y. negavęs skundo dėl antstolio veiksmų, tai atvejai, kai antstolis privalo pats kreiptis į teismą ir gauti jo pritarimą tam tikriems veiksmams atlikti. Pavyzdžiui, teismo pritarimo reikia, jeigu antstolis nori tęsti veiksmus kito antstolio aptarnaujamoje teritorijoje (CPK 591 str.) arba jei antstolis nori patekti į gyvenamąsias patalpas, į kurias jis neįleidžiamas (CPK 615 str.).

Svarstant perspektyvas, dėl Lietuvos Respublikos teismų įtakos antstolio procesinių veiksmų teisėtumui, autoriaus nuomone būtų pravartu prisiminti vykdymo teisėjų institutą, kurį buvo planuojama įsteigti antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos pradžioje. Autorius mano, kad vykdymo teisėjų pareigybės įsteigimas sudarytų galimybę atsirasti veiksmingesnei antstolių kontrolei, kai ne teismas apskritai, o keli konkretūs teisėjai būtų atsakingi už toje teritorijoje dirbančių antstolių veiklos priežiūrą ir kontrolę. Vykdymo teisėjų institutas iš vienos pusės užtikrintų, kad antstoliai teismuose turėtų nuolatinius partnerius ir patarėjus, su kuriais galėtų tartis, aiškintis, modeliuoti situacijas, iš kitos, valstybė turėtų galimybę labai veiksmingai kontroliuoti šią sistemą per teisėjus, kurie yra savo srities specialistai, puikiai išmanantys sprendimų vykdymo procesą ir jį nagrinėjantys nuosekliai, išsamiai ir sistemingai.

2.3. Lietuvos antstolių rūmų įtaka vykdant antstolių veiklos priežiūrą bet teisinio reguliavimo tobulinimą

Iki reformos veikusi Teismo antstolių asociacija buvo visuomeninė organizacija, kuri vienijo antstolius savanoriškumo pagrindais. 2013 m. sausio 01 dieną įsigaliojęs Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas įtvirtino antstolių savivaldą - šio įstatymo 45 straipsnio 1 dalyje *expressis verbis* nustatyta, kad „antstolių savivaldą igyvendina Lietuvos antstolių rūmai“¹³⁰.

¹²⁹ Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje J.B. v R.M. (bylos Nr.3K-3-225/2009).

¹³⁰ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 str. 1 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

Lietuvos antstolių rūmai yra Lietuvos antstolių profesinės savivaldos susivienijimas (profesinė asociacija), kuri įsteigta 2003 m. kovo 7 d. sušauktame I Antstolių susirinkime. Lietuvos antstolių rūmai yra „viešas juridinis asmuo, turintis antspaudą, su savo pavadinimu, atsiskaitomąją sąskaitą (sąskaitas), emblemą ir kitus simbolius“¹³¹. „Lietuvos antstolių rūmų veiklą reglamentuoja Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymas, Antstolių įstatymas bei Lietuvos antstolių rūmų įstatas“¹³².

„Kiekvienas antstolis yra Lietuvos antstolių rūmų narys“¹³³: teisininkas, tapdamas antstoliu, kartu tampa ir Lietuvos antstolių rūmų nariu, įgydamas visas nario teises bei pareigas. „Lietuvos antstolių rūmų veikla finansuojama iš antstolių mokamų įmokų, kurių dydį nustato antstolių susirinkimas“¹³⁴. Darbe jau buvo minėta Lietuvos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. išnagrinėta konstitucinės justicijos byla, kurioje teismas konstatavo, kad „tokios valstybės kontroliuojamos profesijos kaip antstolio ir kt. (beje, ne vien teisinės profesijos) suponuoja atitinkamos profesijos savireguliaciją ir atitinkamą savivaldos sistemą, kuri apima visą šią profesiją (visus ja besiverčiančius asmenis) ir užtikrina *inter alia* atstovavimą tai profesijai (ja besiverčiantiems asmenims) esant santykiams su valstybės ir savivaldos institucijomis bei tarptautiniu lygiu, kvalifikacijos tobulinimo organizavimą, vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi kontrolę, taip pat kitokią įstatymų reikalaujamą tos profesijos asmenų veiklos kontrolę. Jeigu tokios savireguliacijos ir savivaldos sistemos nebūtų, atitinkamų funkcijų, kurių vykdymą valstybė privalo užtikrinti, perdavimas į privačias rankas ne tik būtų nepagrįstas tikslingumo atžvilgiu, bet ir galėtų būti konstituciškai nepateisinamas. Tikslingumo atžvilgiu nepateisinama, gal ir konstituciškai nepagrįsta, būtų ir tai, kad kurie nors tam tikra valstybės kontroliuojama profesija besiverčiantys asmenys galėtų būti „šalia“ minėtos profesinės savivaldos sistemos ir ne tik neprisidėtų prie jos veikimo, bet ir galėtų išvengti atitinkamos profesinės veiklos kontrolės, *inter alia* kontrolės, ar tie asmenys laikosi vienodų profesinės etikos standartų“¹³⁵. Konstitucinis teismas tame pačiame nutarime pabrėžė, kad „Antstolių privaloma narystė Lietuvos antstolių rūmuose ir pareigos, susijusios su Rūmų išlaikymu, *ex lege* yra neatskiriama nuo asmens laisvo apsisprendimo būti antstoliu ir vykdyti Antstolių įstatymo bei kitų įstatymų nustatytas funkcijas, kitą veiklą ir turėti atitinkamus įgaliojimus. «...» Lietuvos antstolių rūmai, kaip visų Lietuvos Respublikos antstolių savivaldos institucija, vykdo Antstolių įstatyme nustatytas funkcijas, užtikrindami antstolio profesijos sutelktumą, vienodus profesinės

¹³¹ Lietuvos antstolių rūmų įstatų, paskelbtų LR Teisingumo ministro 2003 m. balandžio 01 d. įsakymu Nr.83 „Dėl Lietuvos antstolių rūmų įstatų ir antstolių profesinės etikos kodekso paskelbimo“, 2 str. 1 d. // Valstybės žinios. 2003, Nr.34-1447.

¹³² Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 str. 4 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹³³ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 str. 3 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹³⁴ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 str. 5 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹³⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“ (bylos Nr.44/06) // Valstybės žinios. 2008 Nr.4-136.

veiklos standartus ir antstolių veiklos kontrolę, t.y. viešąsias funkcijas“¹³⁶.

Lietuvos antstolių rūmai „koordinuoja ir organizuoja antstolių veiklą, vykdo antstolių savivaldos funkcijas ir atstovauja į juos susivienijusiems antstoliams, kuria efektyvią sprendimų vykdymo sistemą, bendrauja su valstybinėmis ir visuomeninėmis Lietuvos, užsienio bei tarptautinėmis institucijomis, dalyvauja rengiant bei tobulinant teisės aktus, susijusius su antstolių veikla, atlieka antstolių veiklos kontrolę teisės aktų nustatyta tvarka ir kt.“¹³⁷. Išvardintos Lietuvos antstolių rūmų funkcijos neabejotinai patvirtina tokios institucijos poreikį ir svarbą.

Lietuvos antstolių rūmų įtaka antstolių veikloje bei jos administracinio teisinio reguliavimo srityje nuo pat reformos pradžios iki šių dienų buvo ir yra labai svarbi. Antstolių rūmai yra praktinis teisinio reguliavimo tobulinimo skatintojas, globėjas bei vykdymo iniciatorius, nes jie vienija visus Lietuvos antstolius (2003 metais Lietuvos antstolių rūmai vienijo 123 narius, dirbančių antstolių skaičius per praėjusį dešimtmetį keitėsi – 2013 metų pabaigoje asociacijoje buvo 117 nariai). Būtent todėl, ši asociacija, žino visus praktinius antstolių veiklos teisinio reglamentavimo trūkumus, būtent ji gali realiai analizuoti faktinę situaciją bei teikti siūlymus dėl teisės aktų tobulinimo. Lietuvos Antstolių rūmų svarbą vienoje iš savo nutarčių yra akcentavęs ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, kuris atkreipė dėmesį į tai, jog, „vadovaujantis Antstolių įstatymo 46 ir 47 straipsnių nuostatomis, Antstolių rūmai yra viešasis juridinis asmuo, kuris įgyvendina antstolių savivaldą, bei kuriam pavesta vykdyti taip pat ir viešojo administravimo pobūdį turinčias funkcijas, susijusias su veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti, administracinių sprendimų priėmimu, įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrole, pavyzdžiui, Antstolių įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka kontroliuoti antstolių veiklą“¹³⁸. Bendradarbiaudami su Teisingumo ministerija bei Tarptautine antstolių ir teismo pareigūnų sąjunga, Lietuvos antstolių rūmai aktyviai ir kūrybiškai ugdo kvalifikacinius antstolių gebėjimus, sprendžia teisės aktų tobulinimo klausimus ir garsiai kalba apie visuotinai svarbias problemas, kylančias vykdant sprendimus. Per visą veiklos laikotarpį Lietuvos antstolių rūmai parengė dešimtis su antstolių veikla susijusių teisės aktų projektus. Antstolių rūmų atstovai yra deleguojami į įvairias komisijas ir darbo grupes.

Kaip jau buvo minėta Lietuvos antstolių rūmų uždaviniai ir funkcijos suformuluoti Antstolių įstatyme ir Lietuvos antstolių rūmų įstatuose. Siekdamas nustatyti Lietuvos antstolių rūmų įtaką antstolių veiklos priežiūros, teisinio reglamentavimo kūrimo bei tobulinimo srityje,

¹³⁶ Ten pat.

¹³⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 46 str. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042

¹³⁸ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 14 d. nutartis administracinėje byloje UAB „Psyops Media“ v. Lietuvos antstolių rūmai (bylos Nr.AS(438)-306/2013).

autorius išsamiai susipažino su Lietuvos antstolių rūmų veikla 2013 metais ir toliau sieks pademonstruoti asociacijos įtaką remdamasis vykdomos veiklos pavyzdžiais:

1) Teisės aktų projektų rengimas ir dalyvavimas jų rengime.

2013 m. birželio 04 d. Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo sprendimu buvo sudaryta nuolat veikianti Antstolių rūmų teisėkūros komisija. Komisijai pavesta inicijuoti teisės aktų pakeitimo projektus, juos teikti svarstyti Antstolių rūmų prezidiumui, taip pat teikti prezidiumui išvadas ir pasiūlymus dėl kitų institucijų parengtų teisės aktų projektų.

- Lietuvos antstolių rūmai 2013 m. rugpjūčio 29 d. Teisingumo ministerijai ir Ūkio ministerijai pateikė siūlymą papildyti Antstolių įstatymo 21 straipsnį nuostata, jog antstolis teisės aktų nustatyta tvarka gali teikti paslaugą – administruoti bankroto procesą – taip siekiant plėsti antstolių teikiamų paslaugų ratą.

- Lietuvos antstolių rūmai 2013 m. spalio 10 d. Teisingumo ministerijai pateikė pastabas dėl Antstolių įstatymo 2, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18, 20, 21, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 43, 48 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei 35 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto. Tarp kitų pastabų, siūlyta įstatyme įtvirtinti antstolių skaičiaus reguliavimo kriterijus ir tvarką. Taip pat atsižvelgiant į Garbės teismo praktikoje pastebimą poreikį, pasiūlyta papildyti Antstolių įstatymo 14 ir 15 straipsnius nurodant, kad, išnagrinėjus drausmės bylą, gali būti priimamas sprendimas apsiriboti drausmės bylos svarstymu ir duoti nurodymus, susijusius su antstolio veikla. Projekto derinimo procedūra dar vyksta;

- Lietuvos antstolių rūmai 2013 m. gegužės 06 d. pateikė siūlymą papildyti Sprendimų vykdymo instrukcijos nuostatas, numatant detalią vykdomųjų bylų dėl turto konfiskavimo užbaigimo tvarką ir unifikuoti konfiskacijos procesą, patvirtinant vieningą antstolio patvarkymo formą turto konfiskavimo procese;

- Lietuvos antstolių rūmai 2013 aktyviai dalyvavo Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 13-307-02¹³⁹, kuriuo buvo siūloma pritarti teisės aktų pakeitimams, siekiant sukurti vieningą administracinių baudų apskaitos sistemą bei perduodant Valstybinei mokesčių inspekcijai baudų išieškojimą iš lėšų, esančių skolininkų sąskaitose (projektas e-bauda) svarstyme, kreipėsi į Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetą, Vyriausybės kanceliariją, teikė Teisingumo ministerijai pastabas ir pasiūlymus. Lietuvos antstolių rūmai akcentavo, kad: 1) plečiama Valstybinės mokesčių inspekcijos veikla suteikiant jai nebūdingų priverstinių funkcijų pareikalautų papildomų biudžeto lėšų; 2) siūlomos priemonės dubliuotų jau taikomas antstolių ir būtų veiksmingos tik iš dalies (kai mokesčių inspekcijai pavyktų išieškoti baudas iš sąskaitos); 3) nepavykus Valstybinei

¹³⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Administracinių teisės pažeidimų kodekso papildymo 257² straipsniu ir 257¹, 260, 272, 288, 292, 294, 302, 302⁸, 306, 308, 309, 312, 313 ir 314 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr.XIP-4718 (Nr. 13-0014-01-IS), Mokesčių administravimo įstatymo 14 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr.XIP-4719 (Nr. 13-0015-01-IS), Administracinių teisės pažeidimų registro įstatymo projekto Nr.XIP-4720 (Nr. 13-0016-01-IS) ir Biudžeto sandaros įstatymo 28 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr.XIP-4721 (Nr. 13-0017-01-IS)“ projektas Nr. 13-307-02 // http://www.lrv.lt/Posed_medz/2013/130508/22.pdf ; prisijungimo laikas: 2014-02-25.

mokesčių inspekcijai išieškoti baudą iš skolininko sąskaitų, tolimesnis procesas būtų skaidomas tarp kelių institucijų; 4) esant procesiniams pažeidimams, skolininko teisių gynimas būtų apsunkintas; 5) siekiant realiai apginti administracinių baudų bei mokestinio pobūdžio išieškojimo procesus, administruojamus Valstybinės mokesčių inspekcijos bei Sodros, siūlyta pasinaudoti jau veikiančia Antstolių informacine sistema (AIS) ir centralizuoti visus priverstinio išieškojimo procesus valstybės naudai; 6) pateikta pozicija, kad būtina tobulinti administracinių baudų pateikimo ir vykdymo senaties terminų reglamentavimą.

2013 m. lapkričio 19 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė įstatymus dėl Administracinių teisės pažeidimų kodekso ir susijusių teisės aktų pakeitimų: Administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymą¹⁴⁰, Administracinių teisės pažeidimų registro įstatymą¹⁴¹, Mokesčių administravimo įstatymo pakeitimo bei papildymo įstatymą¹⁴² ir Biudžeto sandaros įstatymo pakeitimo įstatymą¹⁴³. Šie įstatymai 2013 m. gruodžio 05 d. paskelbti „Valstybės žiniuose“, įsigalioja nuo 2015 m. sausio 1 d. Vadovaujantis priimtais įstatymais antstolių veiklos apimtys nebuvo susiaurintos iš esmės – baudų išieškojimo funkcija palikta vykdyti antstoliams.

- Lietuvos antstolių rūmai teikė pasiūlymus ir pastabas ir dėl kitų teisės aktų projektų.

2) Efektyvios sprendimų vykdymo sistemos kūrimas:

- 2013 metais Lietuvos antstolių rūmai aktyviai dalyvavo šiuo metu vis dar kuriamo e-baudos projekto svarstymuose, teikė siūlymus bei pastabas.

- 2013 m. liepos 22 d. raštu Teisingumo ministerijai, 2013 m. liepos 26 d. raštu Lietuvos bankų asociacijai Lietuvos antstolių rūmai pateikė informaciją apie reikalingus bankų veiklos pokyčius: 1) sklandžiau teikti informaciją antstoliams apie ūkininkų sąskaitas, kad jose esančios lėšos nebūtų nuslepamos priverstinio išieškojimo procese; 2) sudaryti galimybę įsigyti turtą iš varžytinių su banko garantu.

- 2013 m. spalio 08 d. Teisingumo ministerijai raštu pateikta informacija klausimais, susijusiais su administracinės nuobaudos – viešųjų darbų - taikymu administracinių teisės pažeidimų bylose. Apibendrinus antstolių pateiktą informaciją suformuluotos išvados, kad administracinių nuobaudų vykdymas administracinių teisės pažeidimų bylose buvo veiksmingesnis, kai buvo galimybė taikyti administracinį areštą, o baudos keitimais nemokamais viešaisiais darbais nepakankamai veiksmingas.

¹⁴⁰ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 257(1), 260, 272, 288, 292, 294, 299, 302, 302(5), 302(8), 306, 308, 309, 312, 313, 314 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Kodekso papildymo 257(2) straipsniu įstatymas // Valstybės žinios. 2013, Nr. 124-6280;

¹⁴¹ Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų registro įstatymas // Valstybės žinios. 2013, Nr. 124-6282;

¹⁴² Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 2, 14, 26, 105, 106, 107, 113 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2013, Nr. 124-6281

¹⁴³ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 28 straipsnio pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2013 Nr.124-6283.

- 2013 m. spalio 10 ir 23 d. surengti susitikimai su elektroninių pinigų įstaigos „Mokėjimai.lt“ ir VĮ Registrų centras atstovais. Svarstytas pasiūlymas per AIS¹⁴⁴ antstoliams teikti informaciją apie skolininko pinigines lėšas, esančias elektroninėse pinigų įstaigose („Mokėjimai.lt“ „Mokipay.com“ ir kt.); Aptarti būdai apriboti ir nurašyti skolininko pinigines lėšas, esančias elektroninių pinigų įstaigose, svarstyti techniniai procedūrų klausimai.

- Nuo 2015 metų vidurio didžioji dalis valstybinių institucijų vykdomųjų dokumentų pateikimą priverstiniam vykdymui ketina organizuoti per Valstybinę mokesčių inspekciją. Valstybės mastu siekiama, jog tokiu būdu Valstybinė mokesčių inspekcija turės galimybę apskaityti ir administruoti visas skolininkų prievoles. 2013 m. lapkričio 14 d. raštu Lietuvos antstolių rūmai informavo Valstybinę mokesčių inspekciją, kad jie pritaria jos siūlymui keisti vykdomųjų dokumentų pateikimo tvarką tokiu būdu, kad vykdomieji dokumentai dėl išieškojimo valstybės naudai būtų perduodami Antstolių rūmams, kurie atliktų vykdomųjų dokumentų skirstymo antstoliams funkciją. Ketinimą dėl vykdomųjų dokumentų skirstymo perdavimo Lietuvos antstolių rūmams yra išreiškusi ne tik Valstybinė mokesčių inspekcija bet ir Vilniaus policija (pagrindas: periodiniai antstolių nusiskundimai ir kaltinimai galimu neskaidrumu). Šiuo metu Lietuvos antstolių rūmai kuria „Vykdomųjų dokumentų dėl išieškojimo valstybės naudai skirstymo antstoliams tvarkos aprašą“, kuris nustatytų Lietuvos antstolių rūmams pateiktų skirstymui valstybei atstovaujančių išieškotojų vykdomųjų dokumentų skirstymo kriterijus, tvarką ir sąlygas. Planuojama, kad vykdomieji dokumentai išieškotojų bus perduodami, siunčiami asociacijai, kuri visoje Lietuvoje vykdys centralizuotą bei iš dalies automatizuotą vykdomųjų dokumentų paskirstymą ir išsiuntimą paštu antstoliams. Dokumentų skirstymo skaidrumui užtikrinti bus pasitelkta speciali informacinė sistema.

- 2013 m. lapkričio 15 d. raštu Lietuvos antstolių rūmai kreipėsi į VĮ Registrų centras su prašymu sudaryti galimybes antstoliams neatlygintinai naudotis Nekilnojamojo turto kadastro ir registro vidutinės rinkos vertės paieška per Antstolių informacinę sistemą ir kitais galimais būdais. Pasikeitus Žemės įstatymui, šiuo metu neatlygintina paieška atnaujinta.

- ir kita.

3) Bendros antstolių veiklos koordinavimas ir organizavimas. Atstovavimas antstolių interesams. Kaip jau buvo minėta šiame darbe Teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtintų 1999 m. gruodžio 27 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“¹⁴⁵, 6.1 punkte buvo numatyta, kad pirmuoju reformos etapu, rengiant teisinę reformos bazę, įskaitant Antstolių įstatymo projektą, Antstolių įstatymo įgyvendinimo įstatymo projektą, turėjo būti parengta ir Antstolių skaičiaus

¹⁴⁴ Antstolių informacinė sistema.

¹⁴⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 27 d. nutarimas Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“ // *Valstybės žinios*. 1999 Nr. 114-3306.

nustatymo metodika. Nei Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme, nei jokiame kitame teisės akte nebuvo ir iki šios dienos vis dar nėra nustatyti konkretūs ir aiškūs kriterijai, principai ir/ar kitokios taisyklės, pagal kuriuos teisingumo ministras nustato antstolių skaičių visose antstolių veiklos teritorijose. Taip pat nei Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nei teisingumo ministras iki šio laiko nėra parengę ir patvirtinę Antstolių skaičiaus nustatymo metodikos, kuri yra būtina, siekiant tinkamai įgyvendinti LR Antstolių įstatymą, konkrečiai Antstolių įstatymo 2 straipsnio 3 dalimi teisingumo ministrui suteiktą teisę nustatyti antstolių skaičių antstolių veiklos teritorijose.

Siekiant panaikinti esamą teisinio reglamentavimo spragą Lietuvos antstolių rūmai:

- 2012 m. rugsėjo 14 d. pareiškimu Nr.S-10413 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. rugpjūčio 7 d. įsakymo Nr.1R-260 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymo Nr.202 „Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo“ pakeitimo“ neteisėtumo“¹⁴⁶ kreipėsi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą prašydami ištirti, ar Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. liepos 08 d. įsakymu Nr.202 patvirtinti Antstolių veiklos teritorijos ir antstolių skaičius (2009 m. rugpjūčio 7 d. įsakymo Nr.1R-260 redakcija) neprieštarauja Konstitucijos 48 straipsnio 1 daliai ir Konstitucijoje įtvirtintam konstituciniam teisinės valstybės principui, Antstolių įstatymo 2 straipsnio 3 daliai, Antstolių įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 15 straipsniui, Vyriausybės 1999 m. gruodžio 27 d. nutarimu Nr.1484 patvirtintų Teismo antstolių institucinės reformos metmenų 6.1 ir 6.4 punktams. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2012-10-05 nutartimi (bylos Nr.I-502-8-13) priėmė nagrinėti Lietuvos antstolių rūmų pareiškimą. Nagrinėjant pareiškimą teismas organizavo tris posėdžius. 2014 m. vasario 17 d. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimu¹⁴⁷ ši norminė administracinė byla nutraukta, Lietuvos antstolių rūmams atsisakius nuo pareiškimų. Autoriau nepavyko nustatyti atsisakymo nuo pareiškimų priežasčių (jos oficialiai neskelbiamos).

- 2013 m. rugpjūčio 22 d. Teisingumo ministerijai pateikė Antstolių skaičiaus nustatymo tvarkos aprašo projektą, kuriuo siūloma nustatyti tvarką ir kriterijus, kaip objektyviai nustatomas antstolių skaičiaus pokyčio poreikis. Projekte siūloma atsižvelgti į: 1) vienam antstoliui tenkantį gyventojų vidurkį aptarnaujamoje teritorijoje, 2) vykdomųjų bylų skaičių ir jų vidurkį; 3) antstolių gauto pelno pokytį ir struktūrą.

¹⁴⁶ Lietuvos antstolių rūmų 2012 m. rugsėjo 14 d. pareiškimas Nr.S-10413 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. rugpjūčio 7 d. įsakymo Nr.1R-260 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymo Nr.202 „Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo“ pakeitimo“ neteisėtumo“ // <file:///C:/Documents%20and%20Settings/Asta/My%20Documents/Downloads/i-45-2012.pdf>; prisijungimo laikas: 2014-02-25.

¹⁴⁷ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėtinės teisėjų kolegijos 2014 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Asociacija „Lietuvos antstolių rūmai“ v LR Teisingumo ministerija (bylos Nr.I(502)-3/2014).

Lietuvos antstolių rūmai, atsižvelgdami į Vyriausybei pateiktus teisės aktų projektus teismų reformos¹⁴⁸ koncepcijai įgyvendinti, 2013 m. lapkričio 21 d. raštu Teisingumo ministerijai pateikė pastabas ir pasiūlymus dėl Antstolių įstatymo 26 straipsnio, kuriame nustatomos antstolių veiklos teritorijos. Kadangi 2002 metais nustatytos antstolių veiklos teritorijos pagal teismų veiklos teritorijas po reformos nebesutaps su vienos ar kelių apylinkių teismų veiklos teritorijomis, pasiūlyta įtvirtinti, kad antstolio veiklos teritorija sutampa su vienos ar kelių savivaldybių teritorija. Antstolių veiklos teritorijų pavadinimus pasiūlyta sudaryti iš skaitvardžio (pirmoji, antroji ir t.t.) ir žodžių antstolio/-ių veiklos teritorija laikantis teritorijų eiliškumo, nustatyto teisingumo ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakyme Nr.202. Projektas svarstomas Teisingumo ministerijoje.

4) Dalyvavimas darbo grupėse ir komisijose: Lietuvos antstolių rūmų atstovai 2013 metais dalyvavo:

- VĮ Registrų centras direktoriaus įsakymu sudarytame projekto „Dalyvavimo vykdymo procese, varžytinių ir aukcionų E-paslaugų sukūrimas“ priežiūros komitete;
- Generalinio prokuroro įsakymu sudarytoje darbo grupėje teisės aktų, susijusių su ikiteisminio tyrimo metu paimto, konfiskuoto turto, taip pat turto, į kurį nuosavybės teisės laikinai apribotos, ir daiktinių įrodymų (toliau – daiktai) paėmimu, laikymu, saugojimu, grąžinimu ir (ar) realizavimu, taip pat dėl daiktų priimtų sprendimų vykdymo tvarkos tobulinimu, projektams parengti;
 - Teisingumo ministro įsakymu patvirtintoje Teisinio stažo pripažinimo komisijoje;
 - Teisingumo ministerijos sudaryto Civilinio proceso kodekso priežiūros komiteto veikloje. Šio komiteto vykusių posėdžių metu pateiktos Antstolių rūmų pastabos ir pasiūlymai sprendimų vykdymą reglamentuojančios kodekso dalies nuostatoms tobulinti.
- Ministro Pirmininko potvarkiu sudarytoje darbo grupėje Pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos veiklai koordinuoti.
- Teisingumo ministro įsakymu sudarytoje darbo grupėje Bendrojo kvalifikacinio egzamino asmenims siekiantiems tapti teisėjais, prokurorais ir advokatais koncepcijai parengti.
- Teisingumo ministro įsakymu sudarytame Piniginių lėšų apribojimų informacinės sistemos Priežiūros komitete;
- Teisingumo ministerijos sudarytoje darbo grupėje „Išieškojimų valstybės naudai pertvarkymo koncepcijos įgyvendinimo priemonių planui parengti ir ištekliams, kurių reikia šioms priemonėms įgyvendinti, įvertinti“.

¹⁴⁸ Siekiama sumažinti apylinkių ir apygardų administracinių teismų, kaip savarankiškų institucijų, skaičių, šiuos teismus sujungti (sustambinti) į didesnius teismus kaip atskiro juridinio asmens statuso neturinčius struktūrinius padalinius (teismo rūmus), toliau veikiančius tose pačiose vietose ir teritorijose. Projektais dabar esančius 49 apylinkių teismus siūloma sujungti į 12 apylinkių teismų, o Kauno, Klaipėdos, Šiaulių ir Panevėžio apygardų administracinius teismus – į vieną Regionų apygardos administracinį teismą.

- Antstolių rūmams atstovauti Antstolių atestavimo komisijoje paskirta prezidiumo narė antstolė N.Lipeikienė ir antstolė S.Kastanauskienė¹⁴⁹.

- Į antstolių viešo konkurso komisiją deleguoti: valdytoja D.Satkauskienė, antstolis V.Mitkus, psichologė S.Kilkutė¹⁵⁰

5) Profesinės civilinės atsakomybės draudimas. 2014 metams antstoliai centralizuotai apdrausti procesinės civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu bendrovėje „BTA Insurance Company“, bendradarbiaujant su jos filialu Lietuvoje.

6) Antstolių ir antstolių padėjėjų mokymų, kvalifikacijos kėlimo organizavimas ir vykdymas.

Nors nuo antstolių veiklos teisinio reglamentavimo pradžios praėjo jau daugiau nei dešimt metų, teisės aktai, reglamentuojantys sprendimų vykdymo tvarką vis dar nuolat taisomi bei keičiami. Todėl vienu iš svarbiausių Antstolių rūmų uždavinių yra antstolių ir antstolių padėjėjų kvalifikacijos kėlimas. Visuomenėje nepopuliarias priverstinio pobūdžio funkcijas vykdančių antstolių ir antstolių padėjėjų darbo specifika, su tuo susiję aukšti sprendimų vykdymo kokybės ir profesinės etikos reikalavimai, dažnai keičiamas teisinis reguliavimas, nevienoda teismų praktika nagrinėjant ginčus dėl procesinių antstolių veiksmų, kelia nuolatinį poreikį suteikti antstoliams naujų žinių per autoritetingų ekspertų konsultacijas. Todėl Lietuvos Antstolių rūmai nuolat rengia antstolių mokymus įvairiais klausimais bei temomis..

7) Antstolių veiklos kontrolė. Antstolių garbės teismas. Institucijų tyrimai. 2013 metais Lietuvos antstolių rūmuose gauta 315 skundų ir paklausimų dėl antstolių veiklos. 249 (79 proc.) iš visų skundų buvo reiškiamos abejonės ir priekaištai dėl antstolių procesinių veiksmų. Tokiems pareiškėjams buvo nurodyta kreiptis į teismą CPK 594 straipsnio nustatyta tvarka. 25 (8 proc.) skundai pateikti dėl profesinės etikos, 22 (7 proc.) – dėl antstolių teikiamų paslaugų; 6 (2 proc.) skundai – dėl darbo organizavimo, 13 (4 proc.) – kitais klausimais, įskaitant klausimus dėl E-varžytinių.

- 2013 metais eiliniai antstolių veikos patikrinimai buvo atliekami Teisingumo ministerijos specialistų. Antstolių rūmų atstovai šiuose patikrinimuose nedalyvavo. Per 2013 metus Antstolių rūmų prezidiumo iniciatyva buvo atlikti trys neeiliniai patikrinimai: Įvertinus baigtų patikrinimų rezultatus, antstoliams rekomenduota: griežtai laikytis Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatytų lėšų skirstymo terminų; griežtai laikytis Antstolių įstatyme nustatyto reikalavimo į raštu pateiktus asmenų prašymus ir skundus (išskyrus prašymus ir skundus, kuriuos pagal įstatymus nagrinėja teismas) motyvuotu raštu atsakyti ne vėliau kaip per keturiolika darbo

¹⁴⁹ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. spalio 18 d. įsakymas Nr.1R-244 „Dėl antstolių atestavimo komisijos sudarymo“ // Valstybės žinios. 2013 Nr.111-5553.

¹⁵⁰ Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2013 m. spalio 18 d. įsakymas Nr.1R-245 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos sudarymo“// Valstybės žinios. 2013 Nr.111-5554.

dienų; procesinius dokumentus rengti laikantis CPK 613 str. ir Sprendimų vykdymo instrukcijos nustatytų reikalavimų; antstolio rengiamuose ir siunčiamuose dokumentuose įrašyti visus nustatytus registravimo duomenis.

- Nuo 2013 m. sausio 01 d. iki 2013 m. sausio 31 d. antstoliams buvo iškelta dešimt drausmės bylų. 9 drausmės bylos iškeltos teisingumo ministro įsakymais, 1 drausmės byla – Antstolių rūmų prezidiumo nutarimu. Antstolių garbės teismas per ataskaitinį laikotarpį išnagrinėjo 15 drausmės bylų (baigtos nagrinėti ir 5 anksčiau iškeltos drausmės bylos). Skirtos 9 drausminės nuobaudos: 4 pastabos, 4 papeikimai, 1 drausmės byloje paskirtas teisės atlikti funkcijas atėmimas dviem mėnesiams. 1 drausmės byla nutraukta nenustačius pažeidimo, 1 – kitais atvejais, 3 bylose antstoliai atleisti nuo drausminės atsakomybės dėl padaryto pažeidimo mažareikšmiškumo. Dėl keturių Antstolių garbės teismo sprendimų nagrinėjami skundai Vilniaus apygardos teisme.

Apibendrinant šioje dalyje nagrinėtus klausimus, galima teigti, kad po reformos sukurta ir teisės aktais reglamentuota veiksminga antstolių veiklos valdymo, priežiūros bei kontrolės institucijų sistema :

1. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija rengia teisės aktų antstolių veiklos teisinio reglamentavimo klausimais projektus; leidžia svarbiausius antstolio teisiniam statusui individualius aktus;

2. Lietuvos antstolių rūmai aktyviai ir kūrybiškai ugdo kvalifikacinius antstolių gebėjimus, sprendžia teisės aktų tobulinimo klausimus ir garsiai kalba apie visuotinai svarbias problemas, kylančias vykdant sprendimus.

3. Teisingumo ministerija ir Lietuvos antstolių rūmai kontroliuoja ir nagrinėja skundus dėl antstolių darbo organizavimo, klientų aptarnavimo ir kitų antstolio veiksmų, kurie nėra procesiniai veiksmai.

4. Lietuvos Respublikos teismai kontroliuoja antstolių procesinę veiklą bei formuoja bendrą teisės normų aiškinimo bei taikymo praktiką.

3. ANTSTOLIŲ VEIKLOS ADMINISTRACINIO TEISINIO REGULIAVIMO KAITA BEI JOS ĮTAKA, FORMUOJANT IR ĮGYVENDINANT VALSTYBĖS POLITIKĄ ANTSTOLIŲ FUNKCIONAVIMO, VALDYMO IR SPRENDIMŲ VYKDYMO SRITYJE

„Valstybė savo funkcijas gali vykdyti ne tik per atitinkamų institucijų sistemą, apimančią valstybės ir savivaldybių institucijas (kaip ji paprastai daro), bet ir – tam tikra apimtimi – per kitas (ne valstybės) institucijas, kurioms pagal įstatymus yra pavesta (patikėta) vykdyti tam tikras valstybės funkcijas arba kurios tam tikromis įstatymuose apibrėžtomis formomis ir būdais dalyvauja vykdant valstybės funkcijas“¹⁵¹. Antstoliai yra asmenys, kuriems valstybė patikėjo priverstinio teismo sprendimų vykdymo funkciją ir kuriems suteikė atitinkamus valdingus įgaliojimus. „Svarbiausia antstolių paskirtis – naudojantis valstybės suteiktomis galiomis, prireikus – ir pasitelkiant kitas viešosios valdžios institucijas užtikrinti, kad valstybės vardu priimti teismo sprendimai būtų įgyvendinti“¹⁵². Sprendimus vykdančių antstolių veikla yra teisės į teismą ir teismo sprendimo įgyvendinimą užtikrinimo priemonė. Pagal Lietuvos Respublikos antstolių įstatymą antstoliai vykdo tokias funkcijas, kurių vykdymą valstybė privalo užtikrinti. Šių funkcijų vykdymo užtikrinimas – viešasis interesas ir valstybės priedermė, todėl būtent valstybė nustato reikalavimus asmenims, norintiems verstis šia veikla, reglamentuoja jų veiklą ir kontroliuoja, kaip laikomasi nustatytų taisyklių. Antstolio profesija – tai valstybės kontroliuojama profesija, t.y. „toks viešąjį interesą užtikrinančių funkcijų vykdymas, kai tai daro savarankiška profesine (privačia) veikla besiverčiantys asmenys (už atlygį), o jiems šias funkcijas vykdyti perdavusi valstybė turi kontroliuoti, kaip jos yra vykdomos“¹⁵³. „Antstoliai nėra valstybės (ar savivaldybės) tarnautojai ir verčiasi savarankiška profesine (privačia) veikla, tačiau jų funkcijas, kitą veiklą bei įgaliojimus apibrėžia įstatymai“¹⁵⁴. Antstolis, kaip valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikė vykdomųjų dokumentų vykdymo funkcijas, yra neatsiejama teisingumo vykdymo sudedamoji dalis.

3.1. Antstolių veiklos teisinio reguliavimo veiksmingumas

Taigi įvykus antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformai antstolis tapo „dvilypio statuso subjektas – pirma, privačiai samdomas profesionalas, kurio veikla grindžiama privataus

¹⁵¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“ (bylos Nr.44/06)// Valstybės žinios. 2008 Nr.4-136.

¹⁵² Abramavičius A., Butkevičius L., Gumbis J. ir kt. Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011. P. 665 psl.

¹⁵³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“ (bylos Nr.44/06)// Valstybės žinios. 2008 Nr.4-136.

¹⁵⁴ Ten pat.

verslo kanonais, antra – valstybinę funkciją vykdančiu pareigūnu¹⁵⁵. Dr. R. Simaičio nuomone: „šio modelio sėkmė yra ta, kad išnaudojami privataus verslo praktikos pranašumai. Būtent „versliškasis“ antstolio veiklos požymis yra pagrindinis privataus sprendimų vykdymo modelio veiksmingumo garantas. Optimali vykdymo sistema, kur antstolis – „laisvosios profesijos“ atstovas, turi ieškoti tinkamos antstolio „versliškumo“ ir „valdiškumo“ pusiausvyros“¹⁵⁶. Darbo autoriaus manymu, pastaroji nuomonė yra teisinga. Privatus antstolis, veikdamas rinkos sąlygomis, greičiau prisitaiko prie kintamų sprendimų vykdymo paslaugų rinkos poreikių, suformuojama didesnė pagarba ir dėmesys klientams, atsiranda būtinybė, kuo greičiau ir kokybiškiau patenkinti pastarųjų interesus. Konkurencijos egzistavimas tarp antstolių skatina tobulinti techninę bazę, darbo organizavimą bei produktus. Šiomis savybėmis pasižymintis privatus antstolio statusas yra pranašesnis už buvusį valstybės tarnautojo statusą.

Akivaizdu, kad po antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos iš esmės pagerėjo tiek kokybiniai, tiek ir kiekybiniai priverstinio sprendimų vykdymo rodikliai. Sprendimų vykdymo kokybė pradėjo gerėti jau pirmais privačių antstolių veiklos metais ir toliau kas metai gerėja. Pagal Lietuvos antstolių rūmų oficialiai skelbiamą informaciją „per 2013 metus antstoliai išieškojo 3729,9 mln. litų skolų. Tai 150,6 mln. litų arba beveik 60 proc. daugiau, negu išieškota per 2012 metus. Privatiems fiziniams ir juridiniams asmenims praėjusiais metais grąžinta 294,1 mln. litų skolų, arba 71 proc. daugiau, negu 2012 metais. Valstybės biudžeto įstaigoms išieškota 78,8 mln. litų skolų - 58 proc. daugiau. Toliau mažėja naujų reikalavimų priverstinai išieškoti skolas: palyginti su 2012 metų duomenimis, naujų vykdomųjų dokumentų antstoliams pateikta 7,2 proc. mažiau. Taip pat stabiliai mažėja „nykštukinių“ skolų išieškojimo poreikis ir mastas: naujų reikalavimų išieškoti skolas iki 200 litų pernai sumažėjo 10 proc.“¹⁵⁷. Pasak Lietuvos antstolių rūmų prezidento pirmininko Aleksandro Selezniovo, „statistika patvirtina ir tai, kad išlieka 2011 metais užfiksuotos atsiskaitymų drausmės gerėjimo tendencijos. Statistinis antstolių išieškotos sumos vidurkis užbaigiant vieną procesą, palyginti su 2012 metų duomenimis, 2013 metais padidėjo beveik 2 kartus: nuo 891 lito iki 1726 litų. Tai reiškia, kad priverstinio išieškojimo sistema naudojama tikslingiau. Sudėtingos teisinės procedūros vis dažniau inicijuojamos tik tada, kai skolos pakankamai didelės ir kai atsiskaitymo problemų nepavyksta išspęsti geranoriškų susitarimų būdu“¹⁵⁸.

Lietuvos antstolių rūmų prezidento pirmininko Aleksandro Selezniovo teigimu „Išieškojimo augimas siejamas su dviem esminiais veiksniais. Tai aktyvesni nekilnojamojo turto

¹⁵⁵ Simaitis R. Kokio Lietuvai reikia antstolio – turtingo ar vargšo?. Vilnius // Justitia. 2006, Nr.2. P.44.

¹⁵⁶ Ten pat.

¹⁵⁷ Lietuvos Antstolių rūmai. Pernai antstoliai išieškotojams grąžino 150,6 mln. litų daugiau skolų // <http://www.antstoliurumai.lt/index.php/pageid/1013/articlepage/0/articleid/2572>; prisijungimo laikas 2014-02-10.

¹⁵⁸ Ten pat.

pirkėjai ir naujos varžytynių procedūros¹⁵⁹. Nuo 2013 m. pradžios Lietuva pirmoji Baltijos regione įdiegė visiškai elektroninį varžytynių procesą. Atsiradus galimybei dalyvauti varžytynėse nuotoliniu būdu, pastebimai išsiplėtė varžytynių dalyvių ratas, todėl nekilnojamojo turto parduodama daugiau. Iš viso per 2013 metus elektroninėse varžytynėse dalyvavo 7022 asmenys, kurie įsigijo turto už 178,5 mln. litų.

Atsižvelgiant į nuo 2013 m. sausio 01 dienos įsigaliojusias labai reikšmingas elektroninių santykių naujoves vykdymo procese, kai įsigaliojo nauja turto pardavimo iš varžytynių tvarka – elektroninės varžytinės, kurios vykdomos internete, ir kuriose galima dalyvauti nuotoliniu būdu, darbo autorius mano tikslingu trumpai paminėti elektroninių varžytynių tvarkos reglamentavimą Lietuvoje, t.y. teisės aktus, reglamentuojančius jų paskelbimo bei vedimo tvarką. Elektroninių varžytynių tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas¹⁶⁰, Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas¹⁶¹, Antstolių informacinės sistemos nuostatai¹⁶², Antstolių informacinės sistemos saugos nuostatai¹⁶³, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr.1R-352¹⁶⁴ patvirtinta Sprendimų vykdymo instrukcija, VĮ Registrų centro direktoriaus 2013 m. sausio 9 d. įsakymo Nr.V-7¹⁶⁵ patvirtintas Naudojimosi elektroninių varžytynių sistema tvarkos aprašas.

Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso¹⁶⁶ 694 straipsnio 2 dalis nustato, kad nuo 2013 m. sausio 01 dienos turto pardavimas iš varžytynių vykdomas elektroniniu būdu. Apie visą iš varžytynių parduodamą turtą skelbiama viešai specialiaame interneto tinklalapyje, šis tinklalapis taip pat naudojamas vykdant varžytynes¹⁶⁷.

Valstybės įmonė Registrų centras nuo 2013m. sausio 2 d. pradėjo teikti elektroninių varžytynių paslaugą. Registrų centro vykdoma e-Varžytynių paslauga leidžia nuotoliniu būdu gyventojams ir verslo subjektams dalyvauti antstolių skelbiamose elektroninėse varžytynėse. Ši paslauga įgyvendinta vykdant projektą „Dalyvavimo vykdymo procese, varžytynių ir aukcionų e. paslaugų sukūrimas“, kuris įgyvendinamas pagal Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, Ekonomikos augimo veiksmų programos 3

¹⁵⁹ Lietuvos Antstolių rūmai. Pernai antstoliai išieškotojams grąžino 150,6 mln. litų daugiau skolų // <http://www.antstoliurumai.lt/index.php/pageid/1013/articlepage/0/articleid/2572>; prisijungimo laikas 2014-02-10.

¹⁶⁰ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas).

¹⁶¹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹⁶² Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr.400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos, antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2003, Nr.2-57; 2012, Nr.100-5118.

¹⁶³ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. sausio 20 d. įsakymas Nr.1R-24 „Dėl antstolių informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2011, Nr.10-450; 2012, Nr.137-7028.

¹⁶⁴ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymas Nr.1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr.130-4682; 2012, Nr.147-7578.

¹⁶⁵ VĮ Registrų centro direktoriaus 2013 m. sausio 9 d. įsakymas Nr.V-7 // https://www.evarzytnes.lt/evs/files/Varzytyniu_tvarkos_aprasas.pdf; prisijungimo laikas 2014-02-10.

¹⁶⁶ Lietuvos Respublikos Civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymo 331 straipsnio 2 dalis. // Valstybės žinios. 2011, Nr.85-4126.

¹⁶⁷ Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 705 str. // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas).

prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ įgyvendinimo priemonę Nr. VP2-3.1-IVPK-14-K „Pažangios elektroninės paslaugos“¹⁶⁸.

Šio projekto metu siekiama apjungti skirtingų organizacijų teikiamas varžytynių ir aukcionų paslaugas į bendrą elektroninę erdvę bei perkelti Antstolių vykdymo procesą į elektroninę erdvę, t.y. sukurti informacinę sistemą, kuri išspręs problemas, susijusias su neefektyviu bylų nagrinėjimu, pavėluotu visuomenės informavimu, proceso dalyvių laiko ir materialių sąnaudų augimu. Bus sukurtos 3 elektroninės paslaugos. Paslauga e. vykdomoji byla (bendradarbiavimo lygmuo) sukurs sąlygas antstoliams skaitmenizuoti popierinius dokumentus bei įgalins tuo pačiu metu rengti procesinius dokumentus. E. vykdomoji byla bus saugoma e. archyve, o sukurti dokumentai bus perduodami dalyviams elektroniniu būdu. Tai užtikrins maksimalų proceso skaidrumą, operatyvumą, išplės proceso dalyvių galimybes aktyviai dalyvauti sprendimų vykdymo procese ir pasiekti proceso tikslą greičiausiu būdu bei patiriant mažiausias sąnaudas. Proceso dalyviai turės galimybę sekti sprendimo vykdymo eigą ir perduoti antstoliui reikiamus duomenis elektroniniu būdu. Kitos dvi paslaugos (dvipusės sąveikos lygmuo), e. varžytynės ir e. aukcionai, sudarys galimybes gyventojams ir verslo subjektams elektroniniu būdu dalyvauti turto realizavimo procese, užtikrinant parduodamo turto kainos atitikimą rinkos kainai ir didesnę paklausą turtui, maksimalų varžytynių proceso skaidrumą ir konfidencialumą. Įgyvendinus Projekto veiklas, bus prisidėta prie elektroninių sprendimų, kurie didina viešojo sektoriaus institucijų efektyvumą, plėtros bei elektroninio verslo iniciatyvos šalyje skatinimo, nes panaudojant šiuolaikines informacines technologijas bus sukurtos el. paslaugos, kurias vienoje sistemoje teiks antstoliai, bankroto administratoriai, VĮ Turto bankas, VĮ Valstybės turto fondas. Jų teikimas vieno langelio principu užtikrins pagreitėjusią procesų eigą bei jų skaidrumą.

Kol kas įgyvendintas tik pirmas šio projekto etapas, sukurta e. varžytynių paslauga, kuri jau davė akivaizdžių rezultatų, todėl autoriaus nuomone įgyvendinus ir likusias elektronines paslaugas bus dar labiau padidintas sprendimų vykdymo sistemos universalumas: geriau pritaikant visų proceso dalyvių poreikiams ir kartu užtikrinant ekonomišką, operatyvų sprendimų vykdymo procesą, apsaugotą nuo vilkinimo ar piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis.

Naujos informacinės technologijos suteiks daugiau galimybių suinteresuotoms šalims aktyviau įsitraukti į sprendimų vykdymo procesą, aktyviau bendradarbiauti su antstoliu derinant priverstinio vykdymo procedūras, pasiekti vykdymo proceso tikslą greičiausiai bei mažiausiomis sąnaudomis.

¹⁶⁸ Lietuvos Antstolių rūmai. Naujienos // <http://www.antstoliai.lt/>; prisijungimo laikas 2014-02-10.

3.2. Antstolių veiklos teisinio reglamentavimo problemos Lietuvoje: esamos situacijos apžvalga ir galimi sprendimo būdai

Nuo antstolių veiklos teisinio reglamentavimo pradžios praėjo daugiau kaip dešimt metų, šiandien galima drąsiai teigti, kad pagrindinis reformos tikslas pasiektas - iš esmės sukurta nauja, šiuolaikiška, atitinkanti visuomenės ir valstybės poreikius antstolių institucija Lietuvoje, turinti pakankamus įgaliojimus, kvalifikaciją, teises ir ekonomines veiklos sąlygas, taip padidintas antstolių darbo efektyvumas, užtikrinantis realų teismų priimtų sprendimų ir kitų vykdomųjų dokumentų įvykdymą.

Antstolių institucinės reformos metu antstoliui suteiktas valstybės įgalioto asmens statusas, deleguojant privačiam subjektui teisę taikyti priverstinio vykdymo priemones ir iš to gauti naudos, įstatymų leidėją įpareigojo griežtai ir atsakingai reguliuoti visą antstolio veiklą - sudaryti būtinas ir tinkamas sąlygas nepriklausomų antstolių vykdomajai veiklai. Tam buvo sukurtas ir gana detalai reglamentuotas kontrolės mechanizmas, užtikrinantis antstolių veiklos teisėtumą, teisės aktais įtvirtinti antstolio atsakomybės pagrindai, ribos, žalos atlyginimo būdai, įtvirtinti atvejai, kada galima imtis veiksmų antstolio įgaliojimams sustabdyti. Suteikiamų įgaliojimų apimtis ir svarba buvo neatskiriama susieti su griežta antstolių atsakomybe - patvirtinti aukštesni reikalavimai asmenims, norintiems tapti antstoliais, įtvirtinta antstolių savivalda - Lietuvos antstolių rūmai, kurių veikla, organizuojant ir vykdant antstolių (antstolių padėjėjų) kvalifikacijos kėlimą, užtikrina antstolių vykdomųjų funkcijų, taip pat ir naujų jų teikiamų paslaugų, kokybę.

Tačiau detalai išnagrinėjus teisės aktus, reglamentuojančius antstolių veiklą, tampa akivaizdu, kad vykdant antstolių veiklos reformą, buvo padaryta ir klaidų, įstatymuose palikta spragų, kurios sukelia netikrumo, nestabilumo jausmą.

Darbo autorius išanalizavęs antstolių veiklą reglamentuojančius teisės aktus išskiria šias antstolių veiklos teisinio reglamentavimo problemas ir pateikia jų sprendimo būdus:

1. Nei Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme, nei jokiame kitame įstatyme nebuvo ir iki šios dienos vis dar nėra nustatyti konkretūs ir aiškūs kriterijai, principai ir/ar kitokios taisyklės, pagal kuriuos teisingumo ministras nustato antstolių skaičių visose antstolių veiklos teritorijose. Taip pat nei Lietuvos Respublikos Vyriausybė, nei teisingumo ministras iki šio laiko nėra parengę ir patvirtinę Antstolių skaičiaus nustatymo metodikos, kuri yra tiesiogiai minima Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“ ir kuri yra būtina, siekiant tinkamai įgyvendinti LR Antstolių įstatymą, konkrečiai Antstolių įstatymo 2 straipsnio 3 dalimi teisingumo ministrui suteiktą teisę nustatyti antstolių skaičių antstolių veiklos teritorijose. Šiuo klausimu vyko net teisminiai ginčai tarp

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos ir Lietuvos antstolių rūmų. Autoriaus nuomone šioms institucijoms ginčus reikia baigti bei kartu paruošti Antstolių skaičiaus nustatymo tvarkos aprašą, kuriuo būtų nustatyta antstolių poreikio skaičiaus nustatymo tvarka ir kriterijai.

2. Tikslu įgyvendinti skaidrumo principą ir išvengti institucijų konflikto būtina paruošti bei poįstatyminiu teisės aktu patvirtinti valstybės institucijų pateikiamų vykdomųjų dokumentų paskirstymo tarp antstolių tvarką ir taisykles.

3. Valstybės privatiems asmenims (antstoliams) perduota priverstinio sprendimų vykdymo procedūra įsiterpia į jautriausias žmonių gyvenimo ir veiklos sritis, o antstolių veiklai vykdyti sukurtos taisyklės iki šios dienos nėra pakankamai tikslios, aiškos ir vienodai suprantamos. Sprendimų vykdymo instrukcija nuolat keičiama bei tobulinama, tačiau nepaisant visų pakeitimų vykdymo išlaidų reglamentavimas vis dar išlieka ydingas bei dviprasmiškas, o jo taikymo praktika teismuose labai prieštaringa. Tuo pačiu klausimu galiojant keletui skirtingų teismo nutarčių ir/ar sprendimų antstoliai nebežino kaip reikia vykdyti atskirus procesinius veiksmus, o tai nuolat kursto visuomenės nepasitenkinimą ir daro didelę žalą antstolių institucijos prestižui. Autoriaus nuomone antstolių veiklos įkainių reglamentavimą būtina pertvarkyti iš esmės, t.y. būtina atsisakyti fragmentiško bei nuolatinio Sprendimų vykdymo instrukcijos atskirų nuostatų keitimo praktikos, o įgyvendinti Europos Tarybos Ministrų Komiteto, LR Konstitucinio Teismo ir LR Valstybės kontrolės rekomendacijas – ekonomiškai pagrįsti sprendimų vykdymo įkainius ir juos reglamentuoti įstatymu, kuriame būtų tarpusavyje suderintos ir įtvirtintos visos vykdymo procesą reglamentuojančios teisės normos, jų taikymo tvarka, sprendimų vykdymo išlaidų dydžiai ir apmokėjimo sąlygos.

4. Reformuojant antstolių veiklos teisinį reglamentavimą ir suteikiant teisę antstoliams, kaip privatiems asmenims, teikti teises paslaugas buvo siekta plėsti aukštos kokybės teisinių paslaugų pasiūlos plėtrą Lietuvoje. Šiuo metu rezultatas akivaizdus „vis daugiau asmenų (ypač advokatai) naudojami faktinių aplinkybių konstatavimo paslauga, populiarius dokumentų įteikimas per antstolį, tarpininkavimas iki teismo susigrąžinant skolas“¹⁶⁹. Atsižvelgiant į nuolat didėjančią antstolių teikiamų paslaugų populiarumą bei augančią teikiamų paslaugų kokybę autoriaus nuomone yra tikslinga plėsti antstolių teikiamų paslaugų sąrašą papildant jį naujomis – pvz. suteikti teisę antstoliui teikti bankroto administratoriaus paslaugas.

5. Svarstant perspektyvas, dėl Lietuvos Respublikos teismų įtakos antstolio procesinių veiksmų teisėtumui, autoriaus nuomone būtų pravartu prisiminti vykdymo teisėjų institutą, kurį buvo planuojama įsteigti antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos pradžioje. Autorius mano, kad vykdymo teisėjų pareigybės įsteigimas sudarytų galimybę atsirasti veiksmingesnei

¹⁶⁹ Lepeškaitė A. Situacijos iki reformos trumpas apibūdinimas. Seminaras tema „Antstolių sistemos reforma Lietuvoje: reformos rezultatai ir vaidmuo stiprinant Lietuvos teisėtumą“. Vilnius, 2005. P.8

antstolių kontrolei, kai ne teismas apskritai, o keli konkretūs teisėjai būtų atsakingi už toje teritorijoje dirbančių antstolių veiklos priežiūrą ir kontrolę. Vykdyto teisėjų institutas iš vienos pusės užtikrintų, kad antstoliai teismuose turėtų nuolatinius partnerius ir patarėjus, su kuriais galėtų tartis, aiškintis, modeliuoti situacijas, iš kitos, valstybė turėtų galimybę labai veiksmingai kontroliuoti šią sistemą per teisėjus, kurie yra savo srities specialistai, puikiai išmanantys sprendimų vykdymo procesą ir jį nagrinėjantys nuosekliai, išsamiai ir sistemingai.

6. Atsižvelgiant į sėkmingai įgyvendintą e.varžytinių projektą autoriaus nuomone būtina tęsti pradėtą veiklą, siekiant galutinai perkelti Antstolių vykdymo procesą į elektroninę erdvę, t.y. sukurti informacinę sistemą, kuri išspręstų problemas, susijusias su neefektyviu bylų nagrinėjimu, pavėluotu visuomenės informavimu, proceso dalyvių laiko ir materialių sąnaudų augimu. Autoriaus nuomone elektroninė paslauga „e.vykdomoji byla“ užtikrins maksimalų proceso skaidrumą, operatyvumą, išplės proceso dalyvių galimybes aktyviai dalyvauti sprendimų vykdymo procese ir pasiekti proceso tikslą greičiausiu būdu bei patiriant mažiausias sąnaudas. Proceso dalyviams suteiks galimybę sekti sprendimo vykdymo eigą ir perduoti antstoliui reikiamus duomenis elektroniniu būdu.

7. Šiuo metu antstolių veiklą reglamentuojantys teisės aktai visiškai ignoruoja antstolių socialines garantijas. Pagal Lietuvos Respublikos antstolių įstatymą, antstoliai yra prilyginti valstybės tarnautojams, tačiau socialiniais klausimais valstybės pavestas funkcijas vykdančios antstoliai yra daug blogesnės padėties negu tie pareigūnai, kurių veiklą reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas. Antstoliai negauna valstybės socialinio aprūpinimo senatvėje, ligos, gimdymo, motinystės, tėvystės atostogų metu. Jie nėra valstybės lėšomis draudžiami nuo nelaimingų atsitikimų darbe, o jų vykdomos funkcijos dažnai yra pavojingos. Autoriaus nuomone, valstybė, pavesdama antstoliui, kaip privačiai veikiančiam asmeniui, vykdyti sprendimus valstybės vardu ir reikalaudama iš jų atsakomybės kaip iš valstybės tarnautojų, turėtų juos ir saugoti kaip kitus valstybės pareigūnus. Tam būtina paruošti ir priimti antstolių socialinių garantijų srities teisės aktus.

Taigi, naujai sureguliuotas privataus antstolio statusas yra labai svarbus, tačiau ne vienintelis veiksnys, lemiantis galutinių sprendimų vykdymo rezultatus. Antstolių veiklos kokybė tiesiogiai priklauso nuo šios srities teisinio reguliavimo bei profesinės veiklos praktikos, o įvykdyti sprendimą gali būti neįmanomas uždavinys, jeigu tenka dirbti laikantis dviprasmiškų teisės normų, netobulų bei neaiškių procedūrų.

IŠVADOS

Atlikus tyrimą, daroma išvada, kad tyrime iškelta hipotezė - antstolių veiklos ir sprendimų vykdymo administracinis teisinis reguliavimas neužtikrina vykdymo sistemos stabilumo, nes turi trūkumų, kurie neleidžia antstoliui efektyviai įvykdyti valstybės vardu priimtus teismo sprendimus – pasitvirtino. Ši išvada grindžiama tuo, kad:

1. Antstolių veiklos ir sprendimų vykdymo teisinio reglamentavimo reforma buvo siekiama iš esmės pertvarkyti neefektyvią Lietuvos teismo antstolių kontorų sistemą institucine prasme, maksimaliai padidinant antstolių darbo efektyvumą ir kartu ženkliai sumažinant valstybės išlaidas, skiriamas teismo antstolių veiklai finansuoti. Tam reikėjo sukurti modernią antstolių instituciją Lietuvoje, užtikrinančią realų teismų priimtų sprendimų ir kitų vykdomųjų dokumentų įvykdymą, turinčią pakankamus įgaliojimus, kvalifikaciją, teisines ir ekonomines veiklos sąlygas. Šiems tikslams pasiekti buvo būtina sukurti reikiamas teisines, administracines ir kitas prielaidas, kitaip tariant, sukurti tokią teisės aktų sistemą, kuri užtikrintų ir patenkintų ne tik atskirų visuomenės narių, bet ir visos valstybės poreikius.

2. Lietuvoje sukurta nauja antstolių institucija, kur antstolis, tai valstybės įgaliotas ir kontroliuojamas savarankiška profesine (privačia) veikla besiverčiantis asmuo (už atlygį), kuriam valstybė suteikė vykdomųjų dokumentų vykdymo, faktinių aplinkybių konstatavimo, dokumentų perdavimo ir kitas įstatymų nustatytas funkcijas.

3. Lietuvos teisinėje sistemoje naujai reglamentuota antstolių veikla praplėsta bei padalinta į dvi dalis: valstybės priskirtų funkcijų vykdymą ir naujai įvestų komercinių paslaugų teikimą. Įstatymu aiškiai apibrėžta, kad valstybės deleguotų funkcijų vykdymas yra ne antstolio teisė, bet jo pareiga, todėl antstolis pastarąsias privalo vykdyti griežtai vadovaudamasis teisės aktų nustatytais reikalavimais bei valdingais įgaliojimais, tačiau neperžengdamas savo kompetencijos ribų, t.y. antstolis privalo laikytis principo „leidžiama daryti tik tai, kas tiesiogiai nurodyta įstatyme“.

4. Sukurtas naujas antstolių veiklos administracinis teisinis reguliavimas įtvirtino veiksmingą antstolių atsakomybės sistemą - teisės aktais nustatyti aiškūs antstolių atsakomybės pagrindai, ribos bei žalos atlyginimo būdai. Antstoliams suteiktų įgaliojimų apimtis ir svarba neatskiriama susieta su griežta antstolių atsakomybe, kiekvienam antstoliui individualiai teisės aktų nustatyta tvarka gali būti taikoma drausminė, civilinė, administracinė ar net baudžiamoji atsakomybė.

5. Tiek Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, tiek Lietuvos antstolių rūmams, tiek Teismams suteiktos plačios kompetencijos formuojant ir įgyvendinant

administracinį teisinį reguliavimą antstolių funkcionavimo, valdymo, sprendimų vykdymo bei kontrolės srityse:

- Teisingumo ministerija yra svarbiausia valstybinės antstolių veiklos administracinio teisinio reguliavimo kūrėja bei priežiūros vykdytoja, ji rengia Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ir kitų teisės aktų antstolių veiklos klausimais projektus; leidžia svarbiausius antstolio teisiniam statusui individualius aktus, atlieka kitas svarbias antstolių veiklos valdymo funkcijas;

- Lietuvos antstolių rūmai įgyvendina antstolių savivaldą. Šiai asociacijai taip pat pavesta vykdyti viešojo administravimo pobūdį turinčias funkcijas, susijusias su veikla, skirta įstatymams ir kitiems teisės aktams įgyvendinti, administracinių sprendimų priėmimu, įstatymų ir administracinių sprendimų įgyvendinimo kontrole.

- Teisingumo ministerija ir Lietuvos antstolių rūmai įstatymu įgalioti vykdyti antstolių veiklos kontrolę bei nagrinėti skundus dėl antstolių darbo organizavimo, klientų aptarnavimo ir kitų antstolio veiksmų, kurie nėra procesiniai veiksmai.

- Teismų kompetencijai priskirta antstolių procesinės veiklos kontrolė. Nagrinėdami bylas, susijusias su antstolių procesine veikla, teismai formuoja bendrą teisės normų aiškinimo bei taikymo praktiką, kuri šiuo metu yra nestabili. Antstolių veiklos teisėtumas labai priklauso nuo teismų praktikos bendrumo bei stabilumo, o tokios nesant labai apsunkinama antstolių veikla.

6. Naujai sureguliuotas privatus antstolio statusas yra labai svarbus, tačiau ne vienintelis veiksnys, lemiantis valstybės vardu priimtų sprendimų galutinio įvykdymo rezultatus. Antstolių veiklos kokybė tiesiogiai priklauso nuo šios srities teisinio reguliavimo bei profesinės veiklos praktikos, o įvykdyti sprendimą gali būti neįmanomas uždavinys, jeigu tenka dirbti laikantis dviprasmiškų teisės normų, netobulų bei neaiškių procedūrų. Išanalizavus pagrindinius teisės aktus, reglamentuojančius antstolių veiklą, nustatyti šie teisinio reguliavimo trūkumai bei problemos:

6.1. LR Antstolių įstatymo 2 straipsnio 3 dalis numato, kad „šio Įstatymo nustatyta tvarka teisingumo ministras nustato antstolių skaičių ir priskiria antstoliams veiklos teritorijas“, tačiau nei pačiame Antstolių įstatyme nei kituose teisės aktuose iki šiol nėra įtvirtinta antstolių skaičiaus nustatymo tvarka bei kriterijai, principai ir/ar kitokios taisyklės, pagal kuriuos šis skaičius turėtų būti nustatomas.

6.2. Sprendimų vykdymo proceso reglamentavimas poįstatyminiu aktu yra ydingas:

- nes jis nuolat keičiamas, papildomas atskiromis nuostatomis bei punktais, kurie dažnai nesuderinti su aukštesnę galią turinčiu LR Civilinio proceso kodeksu;

- pasitaikant tokiai teisinių normų kolizijai, sunku tikėtis vienodos teismų praktikos kylančiuose ginčiuose - tai nuolat kursto visuomenės nepasitenkinimą ir daro didelę žalą antstolių institucijos prestižui;

- minėtas teisės aktas dažniausiai keičiamas ir pildomas Teisingumo ministerijos iniciatyva teorinių žinių lygmeniu, mažai atsižvelgiant į Lietuvos antstolių rūmų ir pačių antstolių praktines rekomendacijas;

- kaip taisyklė, Sprendimų vykdymo instrukcijos pakeitimai kas kart sutampa su naujo teisingumo ministro paskyrimu. Darytina prielaida, kad tokius, labiau politiškai liberalius, nei griežtus teisinius sprendimus lemia politinių partijų siekis išlaikyti savo populiarumą visuomenėje. Todėl, vengiant socialinio konflikto ir bijant netekti dalies savo rinkėjų balsų eiliniuose rinkimuose, nėra ryžtamasi atlikti kokius nors socialiai jautresius ir nepopuliarius griežtesnius sprendimus poįstatyminio akto nuostatų keitimo linkme.

6.3. Antstolių veiklą reglamentuojantys teisės aktai visiškai ignoruoja antstolių socialines garantijas. Pagal Lietuvos Respublikos antstolių įstatymą, antstoliai yra prilyginti valstybės pareigūnams, tačiau socialiniais klausimais valstybės pavestas funkcijas vykdantys antstoliai yra daug blogesnės padėties negu tie pareigūnai, kurių veiklą reglamentuoja Valstybės tarnybos įstatymas. Antstoliai negauna valstybės socialinio aprūpinimo senatvėje, ligos, gimdymo, motinystės, tėvystės atostogų metu. Jie nėra valstybės lėšomis draudžiami nuo nelaimingų atsitikimų darbe, o juk jų vykdomos funkcijos dažnai yra pavojingos. Valstybė, pavesdama antstoliui, kaip privačiai veikiančiam asmeniui, vykdyti sprendimus valstybės vardu ir reikalaudama iš jų atsakomybės kaip iš valstybės tarnautojų, turėtų juos ir saugoti kaip kitus valstybės pareigūnus.

Darbas baigtas 2014-03-21
Ričardas Kelpša

SIŪLYMAI

1. Pakeisti Antstolių įstatymo 2 straipsnio 3 dalį, ją išdėstant sekančiai:

„3. Antstolių skaičių nustato ir priskiria antstoliams veiklos teritorijas Lietuvos Respublikos teisingumo ministras pagal savo patvirtintą Antstolių skaičiaus poreikio vertinimo bei nustatymo metodiką“.

2. Paruošti bei Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu patvirtinti Antstolių skaičiaus poreikio vertinimo bei nustatymo metodiką, kurios tikslas būtų objektyviai nustatyti antstolių skaičiaus nustatymo kriterijus, metodus bei taikymo tvarką. Nustatant antstolių skaičiaus poreikį siūloma atsižvelgti į: 1) vienam antstoliui tenkanti gyventojų vidurkį aptarnaujamoje teritorijoje, 2) vykdomųjų bylų skaičių ir jų vidurkį; 3) antstolių gauto pelno pokytį ir struktūrą.

Šio siūlymo tinkamu įgyvendinimo pavyzdžiu galėtų būti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2006 m. gruodžio 28 d. įsakymas Nr.1R-481 „Dėl notarų gyventojams teikiamų teisinių paslaugų poreikių vertinimo metodikos patvirtinimo“.

3. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai paruošti rekomendacijas, kuriomis vadovaujantis išlaikant proporcingumo bei skaidrumo principus valstybės institucijos teiktų vykdomuosius dokumentus antstoliams. Rekomenduoti Lietuvos antstolių rūmams paruošti bei patvirtinti Vykdomųjų dokumentų paskirstymo tarp antstolių tvarką ir taisykles.

4. Antstolių veiklos įkainių reglamentavimą pertvarkyti iš esmės, t.y. atsisakyti fragmentiško bei nuolatinio Sprendimų vykdymo instrukcijos atskirų nuostatų keitimo praktikos, bei įgyvendinti LR Konstitucinio Teismo rekomendacijas – ekonomiškai pagrįsti sprendimų vykdymo įkainius ir juos reglamentuoti įstatymu, kuriame būtų tarpusavyje suderintos ir įtvirtintos visos vykdymo procesą reglamentuojančios teisės normos, jų taikymo tvarka, sprendimų vykdymo išlaidų dydžiai ir apmokėjimo sąlygos.

5. Teismuose paskirti atskirus teisėjus, kuriems pavesti specializuotis bei nagrinėti su vykdymo procesu susijusias bylas. Tai sudarytų galimybę atsirasti veiksmingesnei antstolių kontrolei, kai ne teismas apskritai, o keli specializuoti teisėjai būtų atsakingi už toje teritorijoje dirbančių antstolių veiklos priežiūrą ir kontrolę.

6. Antstolių vykdymo procesą galutinai perkelti į elektroninę erdvę, t.y. sukurti elektroninę paslaugą „e.vykdomoji byla“, kuri užtikrins maksimalų proceso skaidrumą, operatyvumą, išplės proceso dalyvių galimybes aktyviai dalyvauti sprendimų vykdymo procese ir pasiekti proceso tikslą greičiausiu būdu bei patiriant mažiausias sąnaudas.

Darbas baigtas 2014-03-21
Ričardas Kelpša

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminė literatūra:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr.33-1014.
2. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas // Valstybės žinios. 1985-01-03 Nr.1-1.
3. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000-10-25 Nr.89-2741.
4. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr.74-2262.
5. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas // Valstybės žinios. 2002 Nr.36-1340; 2002 Nr.42 (atitaisymas).
6. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas // Valstybės žinios. 2002-06-26 Nr.64-2569; 2002-07-12 Nr.71 (atitaisymas).
7. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 257(1), 260, 272, 288, 292, 294, 299, 302, 302(5), 302(8), 306, 308, 309, 312, 313, 314 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Kodekso papildymo 257(2) straipsniu įstatymas // Valstybės žinios. 2013, Nr. 124-6280.
8. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų registro įstatymas // Valstybės žinios. 2013, Nr. 124-6282.
9. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2002 Nr.53-2042.
10. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, 14, 15, 21, 23, 27, 29, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas// Valstybės žinios. 2008 Nr.138-5444.
11. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo išgaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas // Valstybės žinios. 2002 Nr. 53-2043.
12. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 28 straipsnio pakeitimo įstatymas // Valstybės žinios. 2013 Nr.124-6283.
13. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, išgaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas // Valstybės žinios. 2002, Nr. 36-1340.
14. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso pakeitimo ir papildymo įstatymas// Valstybės žinios. 2011, Nr.85-4126.
15. Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 2, 14, 26, 105, 106, 107, 113 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymas //Valstybės žinios. 2013, Nr. 124-6281.
16. Lietuvos Respublikos teismo antstolių įstatymas // Valstybės žinios. 2000. Nr.92-2846.
17. Lietuvos Respublikos teismų įstatymas // Valstybės žinios. 1994. Nr.46-851.
18. Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. gruodžio 14 d. nutarimas Nr.I-331 „Dėl teisinės sistemos reformos metmenų ir jų įgyvendinimo“ // Valstybės žinios. 1993, Nr.70-1311.

19. Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos 1964 m. liepos 7 d. įstatymas „Dėl Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 1964 Nr.19-139.
20. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 09 d. nutarimas Nr.851 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 1998, Nr. 63-1816.
21. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 27 d. nutarimas Nr.1484 „Dėl teismo antstolių institucinės reformos metmenų patvirtinimo“// Valstybės žinios. 1999, Nr.114-3306.
22. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 4 d. nutarimas Nr.816 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą“// Valstybės žinios. 2002, Nr. 56-2259.
23. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gruodžio 01 d. nutarimas Nr.1716 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 09 d. nutarimo Nr. 851 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2010, Nr.142-7300.
24. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2001 m. gegužės 21 d. įsakymas Nr.92 „Dėl teismo antstolių tarnybinės veiklos vertinimo tvarkos bei visiškos materialinės atsakomybės sutarties formos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2001 Nr.45-1607.
25. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. liepos 08 d. įsakymas Nr.202 "Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo" // Valstybės žinios. 2002, Nr. 71-2990.
26. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymas Nr.254 „Dėl reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietoms bei darbo laikui patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2002, Nr. 96-4210.
27. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr.400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos, antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2003, Nr.2-57; 2012, Nr.100-5118.
28. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 432 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“// Valstybės žinios. 2003 Nr.3-82.
29. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2003 m. balandžio 01 d. įsakymas Nr.83 „Dėl Lietuvos antstolių rūmų įstatų ir antstolių profesinės etikos kodekso paskelbimo“// Valstybės žinios. 2003, Nr.34-1447.
30. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymas Nr.1R-352 „Dėl sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2005, Nr.130 – 4682.
31. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. 1R-293 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymo Nr.254 „Dėl reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2007, Nr. 82-3366.

32. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. balandžio 17 d. įsakymas Nr.1R-118 „Dėl teisingumo ministro 2006 m. rugsėjo 26 d. įsakymo Nr.1R-295 „Dėl antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklių ir antstolių garbės teismo veiklos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009 Nr.45-1777.
33. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. balandžio 21 d. įsakymas Nr.1R-125 "Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos, antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009 Nr.47-1885.
34. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2010 m. gruodžio 15 d. įsakymas Nr.1R-275 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, antstolių veiklos tikrinimo tvarkos aprašo, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2010 Nr. 150-7689.
35. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. sausio 20 d. įsakymas Nr.1R-24 „Dėl antstolių informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2011, Nr.10-450; 2012, Nr.137-7028.
36. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2012 m. rugpjūčio 24 d. įsakymas Nr.1R-223 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, antstolių veiklos tikrinimo tvarkos aprašo, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2012 Nr. 100-5118.
37. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. spalio 18 d. įsakymas Nr.1R-244 „Dėl antstolių atestavimo komisijos sudarymo“ // Valstybės žinios. 2013 Nr.111-5553.
38. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. spalio 18 d. įsakymas Nr.1R-245 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos sudarymo“ // Valstybės žinios. 2013 Nr.111-5554.
39. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija // Valstybės žinios. 2006, Nr.68-2497.
40. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija // Valstybės žinios. 1995, Nr.40-987.

Specialioji, periodinė ir kt. literatūra:

41. Abramavičius A., Butkevičius L., Gumbis J. ir kt. Lietuvos teisinės institucijos: Vilniaus universiteto vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011.
42. Lepeškaitė A. Situacijos iki reformos trumpas apibūdinimas. Seminaras tema „Antstolių sistemos reforma Lietuvoje: reformos rezultatai ir vaidmuo stiprinant Lietuvos teisėtumą“. Vilnius, 2005.
43. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinis auditas. Teismo antstolių reformos vykdymas. Vilnius, 2005.
44. Simaitis R. Kokio Lietuvai reikia antstolio – turtingo ar vargšo?. Vilnius // Justitia. 2006, Nr.2.
45. Teisės projektų ir tyrimų centras. Antstolių veiklą reguliuojančių teisės aktų analizė bei jų

įgyvendinimo praktika. Vilnius, 2005.

46. UAB „Ernst & Young Baltic” audito įmonė. Antstolių veiklos analizė. Vilnius, 2005.
47. Višinskis V. Išieškojimo iš fizinių asmenų problemos. Vilnius // Jurisprudencija. 1999, Nr. 14(6).
48. Višinskis V. Išieškojimo nukreipimas į vertybinius popierius. Vilnius // Jurisprudencija. 2001, Nr.25(15).
49. Višinskis V. Teismo sprendimo vykdymo vieta. Vilnius // Jurisprudencija. 2006, Nr.(79).
50. Višinskis V. Turto pardavimo iš varžytinių problemos. Vilnius // Jurisprudencija. 1999, Nr. 13(5).
51. Višinskis V. Varžytinių rezultatų skundimo problemos. Vilnius // Justitia. 1999, Nr. 5-6.
52. Višinskis V. Vykdomo procesas Lietuvoje: esama padėtis ir reformavimo kryptys. Vilnius // Jurisprudencija. 2002, Nr.28(20).
53. Višinskis V., Valančius V. Teismo sprendimų vykdymas – reikšminga civilinio proceso stadija. Vilnius // Justitia, 1998, Nr.4.
54. Žolynas M. Teismo vaidmuo vykdymo procese. Civilinio proceso pirmosios instancijos teisme reforma Baltijos jūros regiono valstybėse ir Centrinėje Europoje 2004 m. rugsėjo 16-19 d. Vilnius// VU leidykla, 2005.
55. Žolynas M. Vykdomo proceso reformos apžvalga ir teisinis vertinimas. Vilnius, 2005.

Disertacijos:

56. Simaitis R. Bylinėjimosi išlaidos civiliniame procese: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/ Vilniaus universitetas. Vilnius, 2006.
57. Višinskis V. Teismo sprendimų vykdymo procesinės problemos: daktaro disertacija: socialiniai mokslai: teisė (01 S)/ Lietuvos teisės akademija. Vilnius, 1999.

Internetiniai šaltiniai:

58. Antstolių kvalifikacijos kėlimo ir mokymo nuostatai, patvirtinti Teisingumo ministro 2005 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr.1R-402 // <https://www.google.lt/#q=Antstoli%C5%B3+kvalifikacijos+k%C4%97limo+ir+mokymo+nuostatai;prisijungimo+laikas:2013-10-25>.
59. Lietuvos Antstolių rūmai. Naujienos // <http://www.antstoliai.lt/>; prisijungimo laikas 2014-02-10.
60. Lietuvos Antstolių rūmai. Pernai antstoliai išieškotojams grąžino 150,6 mln. litų daugiau skolų // <http://www.antstoliurumai.lt/index.php/pageid/1013/articlepage/0/articleid/2572>; prisijungimo laikas 2014-02-10.
61. Lietuvos Antstolių rūmų 2012 m. rugsėjo 14 d. pareiškimas Nr.S-10413 „Dėl Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. rugpjūčio 7 d. įsakymo Nr.1R-260 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. liepos 8 d. įsakymo Nr.202 „Dėl teisės aktų, numatytų Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme bei šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatyme, patvirtinimo“ pakeitimo“ neteisėtumo“ // <file:///C:/Documents%20and%20Settings/Asta/My%20Documents/Downloads/i-45-2012.pdf>; prisijungimo laikas: 2014-02-25.
62. Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo bei Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo įgyvendinimo įstatymo projektų reg. Nr.IXP-1356, IXP-1357 2002 m. sausio 28 d. aiškinamasis raštas // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=159167; prisijungimo laikas 2013-10-25.
63. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 510, 602, 644, 646, 661, 703, 704, 706, 707, 707, 708, 713, 717, 719, 722, 724 ir 746 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projektas Nr.XIIP-1328. // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=461780&p_tr2=2; prisijungimo

laikas 2014-02-25.

64. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Administracinių teisės pažeidimų kodekso papildymo 257² straipsniu ir 257¹, 260, 272, 288, 292, 294, 302, 302⁵, 302⁸, 306, 308, 309, 312, 313 ir 314 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto Nr.XIP-4718 (Nr. 13-0014-01-IS), Mokesčių administravimo įstatymo 14 ir 26 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr.XIP-4719 (Nr. 13-0015-01-IS), Administracinių teisės pažeidimų registro įstatymo projekto Nr.XIP-4720 (Nr. 13-0016-01-IS) ir Biudžeto sandaros įstatymo 28 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr.XIP-4721 (Nr. 13-0017-01-IS)“ projektas Nr. 13-307-02 // http://www.lrv.lt/Posed_medz/2013/130508/22.pdf ; prisijungimo laikas: 2014-02-25.
65. VĮ Registrų centro direktoriaus 2013 m. sausio 9 d. įsakymas Nr.V-7 // https://www.evarzytynes.lt/evs/files/Varzytyniu_tvarkos_aprasas.pdf; prisijungimo laikas 2014-02-10.

Teismų praktika:

66. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. lapkričio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 50 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“// Valstybės žinios. 1997 Nr.104-2644.
67. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ (bylos Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03) // Valstybės žinios. 2004 Nr.181-6708; 2004 Nr.186 (*atitaisymas*).
68. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija), 4 straipsnio (2001 m. birželio 26 d., 2003 m. balandžio 3 d. redakcijos), 6 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 3 dalies ir 8 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 8/02-16/02-25/02-9/03-10/03-11/03-36/03-37/03-06/04-09/04-20/04-26/04-30/04-31/04-32/04-34/04-41/04) // Valstybės žinios. 2005 Nr.1-7.
69. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas „Dėl Klaipėdos apygardos teismo 2005 m. rugpjūčio 04 d. prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr.432 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ patvirtintos sprendimų vykdymo instrukcijos 89 punktas neprieštaruoja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“// Valstybės žinios. 2005, Nr.113-4132.
70. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos farmacinės veiklos įstatymo 17 straipsnio (2002 m. birželio 4 d. redakcija) 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 15/02) // Valstybės žinios: 2005 Nr.117-4239.
71. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2005 m. lapkričio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 163² straipsnio (2002 m. liepos 5 d. redakcija) 5 dalies ir šio straipsnio (2003 m. liepos 4 d.. redakcija) 6 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 01/04)// Valstybės žinios. 2005 Nr.134-4819
72. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 131 straipsnio 4 dalies (2001 m. rugsėjo 11 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 234 straipsnio 5 dalies (2003 m. balandžio 10 d., 2003 m. rugsėjo 16 d. redakcijos), 244 straipsnio 2 dalies (2003 m. balandžio 10 d., 2003 m. rugsėjo 16 d. redakcijos), 407 straipsnio (2003 m. birželio 19 d. redakcija), 408 straipsnio 1 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 412 straipsnio 2 ir 3 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija),

- 413 straipsnio 5 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 414 straipsnio 2 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl pareiškėjo – Šiaulių rajono apylinkės teismo prašymų ištirti, ar Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 410 straipsnis (2002 m. kovo 14 d. redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (bylos Nr. 7/03-41/03-40/04-46/04-5/05-7/05-17/05) // Valstybės žinios: 2006 Nr.7-254.
73. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 45 straipsnio 3, 5 dalių atitikties Lietuvos Respublikos konstitucijai“ (bylos Nr.44/06)// Valstybės žinios. 2008 Nr.4-136.
 74. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 1999 m. birželio 28 d. nutartis civilinėje byloje M.J. v. Teismo antstolių kontora prie Kauno miesto apylinkės teismo (bylos Nr. 3K-2-348/1999).
 75. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. rugsėjo 16 d. nutartis civilinėje byloje S.K. v Teismo antstolių kontora prie Vilniaus m. 3 apylinkės teismo bei UAB “BNA Ergo” (bylos Nr.3K-3-992/2002),
 76. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2003 m. lapkričio 10 d. nutartis civilinėje byloje B.K. v. A.K. (bylos Nr.3K-3-1043/2003).
 77. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. spalio 5 d. nutartis civilinėje byloje R.T. v A.B (bylos Nr.3K-3-390/2007).
 78. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2008 m. sausio 7 d. nutartis civilinėje byloje AB bankas „Hansabankas“ v A.B. (bylos Nr.3K-7-114/2008).
 79. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. birželio 30 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Omė“ v D. J.(bylos Nr.3K-3-328/2008).
 80. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2008 m. rugsėjo 4 d. nutartis civilinėje byloje S. S. v R.M. (bylos Nr.3K-3-409/2008).
 81. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje J.B. v R.M. (bylos Nr.3K-3-225/2009).
 82. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje L.M. v V.S. (bylos Nr.3K-3-471/2009).
 83. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje J.A.J. v A.B. (bylos Nr.3K-3-454/2010).
 84. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-P-267/2011).
 85. Lietuvos Aukščiausiojo teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011m. spalio 4 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-409/2011).
 86. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. spalio 18 d. nutartis civilinėje byloje R. J. v Lietuvos valstybė, atstovaujama Teisingumo ministerijos (bylos Nr.3K-3-389/2011).
 87. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. vasario 14 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Baltic Agro“ v J. K. (bylos Nr.3K-3-41/2012).
 88. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. balandžio 03 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr.2K-161/2012).
 89. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinės septynių teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr. 2K-7-85/2013).
 90. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. sausio 07 d. nutartis baudžiamojoje byloje (bylos Nr.2K-100/2014).
 91. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2005 m. spalio 28

- d. sprendimas administracinėje byloje (bylos Nr.I¹-4-05) // Valstybės žinios. 2005, Nr.130-4677.
92. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2007 m. rugsėjo 05 d. sprendimas administracinėje byloje (bylos Nr.I(17)-11-07) // Valstybės žinios. 2007, Nr. 96-3893.
 93. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007 m. rugsėjo 28 d. nutartis administracinėje byloje A. B. v Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (bylos Nr.A¹⁸-797/2007).
 94. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. gruodžio 19 d. sprendimas administracinėje byloje (bylos Nr.A-438-2041/2008).
 95. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. kovo 20 d. nutartis administracinėje byloje pagal Vilniaus apygardos teismo prašymą (bylos Nr.I-146-4/2009).
 96. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. vasario 12 d. sprendimas administracinėje byloje M.A. v Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija (bylos Nr.A-502-246/2010)
 97. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. balandžio 12 d. sprendimas administracinėje byloje Vilniaus apygardos teismas v LR Teisingumo ministerija (bylos Nr.I(444)-1/2010); (33 psl.)
 98. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2010 m. liepos 26 d. sprendimas administracinėje byloje Klaipėdos miesto apylinkės teismas v LR Teisingumo ministerija (bylos Nr.I(575)-3/2010); (33 psl.)
 99. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2012 m. gegužės 10 d. nutartis administracinėje byloje Asociacija „Lietuvos antstolių rūmai“ v LR Teisingumo ministerija (bylos Nr.I(492)-11/2012) (33 psl.)
 100. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. lapkričio 28 d. nutartis administracinėje byloje R. V. v Valstybinė mokesčių inspekcija prie LR finansų ministerijos (bylos Nr. AS520-851/2012).
 101. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2012 m. gruodžio 20 d. sprendimas administracinėje byloje UAB "Realm Juridical" v Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija (bylos Nr. A-822—3149/2012).
 102. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų kolegijos 2013 m. kovo 14 d. nutartis administracinėje byloje UAB „Psyops Media“ v Lietuvos antstolių rūmai (bylos Nr.AS(438)-306/2013). (54 psl.)
 103. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. liepos 3 d. nutartis administracinėje byloje Z.G. v Nacionalinė žemės tarnyba prie ŽŪM (bylos Nr.AS-858-211/2013).
 104. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinės teisėjų kolegijos 2014 m. vasario 17 d. nutartis administracinėje byloje Asociacija „Lietuvos antstolių rūmai“ v LR Teisingumo ministerija (bylos Nr.I(502)-3/2014) (59 psl.)
 105. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas Hornsby prieš Graikiją. 1997 m. kovo 19 d. // [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx#{"dmdocnumber":\["695897"\],"itemid":\["001-58020"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx#{); prisijungimo laikas: 2014-02-25.

SANTRAUKA

Raktiniai žodžiai: administracinis teisinis reguliavimas, antstolių veikla, teisinio reglamentavimo reforma, sprendimų vykdymo sistema

Antstoliai yra savarankiškai veikiantys asmenys, vykdydys valstybės jiems perduotas funkcijas. Nors nuo antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos pradžios praėjo jau daugiau kaip dešimt metų nepriklausomumo statusas visuomenei vis dar kelia nepasitikėjimą antstoliais, jų vykdoma veikla. Todėl svarbu kuo aiškiau ir išsamiau visuomenei pristatyti antstolių veiklą, o tam yra būtinas nuoseklus, išsamus, o svarbiausia neutralus ir objektyvus visuomenės supažindinimas su pagrindiniais antstolių veiklą reglamentuojančiais teisės aktais.

Šiame moksliniame tyrime nagrinėjamas antstolių veiklos administracinis teisinis reguliavimas. Siekiant atskleisti temą, nagrinėjamos antstolių veiklos teisinio reglamentavimo reformos priežastys, tikslai bei uždaviniai; analizuojami pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys antstolių veiklą, atskleidžiami pagrindiniai pokyčiai po reformos, jie įvertinami. Siekiant nustatyti valstybės įtaką antstolių veiklai analizuojamos LR Teisingumo ministerijos, Teismų ir Lietuvos Antstolių rūmų kompetencijos bei šių institucijų įtaka antstolių veiklos teisiniam reglamentavimui bei kontrolei. Atskleidžiamos svarbiausios suformuoto antstolių veiklos teisinio reguliavimo problemos, trūkumai ir privalumai bei pateikiami būdai ir priemonės, kurių pagalba būtų galima tobulinti administracinį teisinį reguliavimą antstolių funkcionavimo, valdymo ir priverstinio sprendimų vykdymo srityje.

Vertinant teisinį reglamentavimą bei teisminę praktiką tyrime daroma išvada, kad net ir praėjus daugiau kaip dešimt metų nuo reformos pradžios antstolių veiklos ir sprendimų vykdymo teisinis reguliavimas vis dar turi trūkumų, teisės aktuose palikta spragų, kurios sukelia netikrumo, nestabilumo jausmą.

SUMMARY

Keywords: *administrative legal regulation, activities of bailiffs, reform of legal regulation, system of execution of decisions*

Bailiffs are persons self-dependently acting in execution of the functions entrusted to them by the state. Although over ten years passed from the start of the reform of the legal regulation of the activities of bailiffs, nevertheless the status of their independence makes the community to look with distrust at bailiffs and their activities. So, it is important to present the activities of bailiffs to the community as clearly and comprehensively as possible, and such a representation requires consistent and detailed familiarization of the community with the key legal norms for regulating the activities of bailiffs to the community and it is most important to ensure such familiarization to be neutral and objective.

In the presented scientific research, administrative legal regulation of the activities of bailiffs is discussed upon. Striving to disclose the subject, the causes, aims and tasks of the reform of the legal regulation of the activities of bailiffs are discussed upon; the legal norms for regulating the activities of bailiffs are analyzed; the principal changes after the reform are analyzed and assessed. To establish the influence of the state upon the activities of bailiffs, the competences of the Ministry of Justice of Republic of Lithuania, Courts and the Chamber of Bailiffs of Republic of Lithuania and the impact of the said institutions upon the legal regulation and control of the activities of bailiffs were established. The principal problems, imperfections and advantages of the formulated legal regulation of the activities of bailiffs are disclosed; the ways and methods for improving the administrative legal regulation in the sphere of functioning of bailiffs, management of their activities and forced execution of decisions are presented.

On assessment of the legal regulation and court practice, it was concluded that although over ten years passed from the start of the reform of the legal regulation of the activities of bailiffs, nevertheless, the legal regulation of the activities of bailiffs and execution of decisions is not free of imperfections up to now and the legal norms include loopholes that cause the feeling of uncertainty and instability.

VIEŠO KONKURSO IR ANTSTOLIO KVALIFIKACINIO EGZAMINO PASKELBIMO IR ORGANIZAVIMO APIBENDRINTA TVARKA¹⁷⁰:

I. Paskelbimas :

Konkursą skelbia Teisingumo ministerija „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ ir Teisingumo ministerijos internetinėje svetainėje.

Skelbime apie konkursą nurodoma:

- laisvų antstolių vietų skaičius ir veiklos teritorijos,
- kur ir kokius dokumentus būtina pateikti,
- iki kada priimami asmenų, pageidaujančių dalyvauti konkurse, dokumentai.
- taip pat nurodomas konkurso dalyvių atrankos būdas – testas raštu bei privalomų vertinimas žodžiu;
- kur galima gauti išsamesnės informacijos apie skelbiamą konkursą.

II. Dokumentų priėmimas:

2.1.	Pretendentai, pageidaujantys dalyvauti konkurse ir laikyti antstolio kvalifikacinį egzaminą, Teisingumo ministerijai asmeniškai arba siunčiant registruotu laišku, privalo pateikti:
2.1.1.	prašymą leisti dalyvauti konkurse ar prašymą leisti laikyti antstolio kvalifikacinį egzaminą. Prašyme leisti dalyvauti konkurse gali būti nurodytos kelios veiklos teritorijos, kuriose pageidaujama eiti antstolio pareigas prioritetine eilės tvarka, kuri nebegali būti keičiama;
2.1.2.	asmens tapatybę ir Lietuvos Respublikos pilietybę patvirtinančius dokumentus bei šių dokumentų kopijas;
2.1.3.	aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą (vienpakopį ar bakalauro) patvirtinantį dokumentą ir šio dokumento kopiją;
2.1.4.	teisinio darbo stažą patvirtinančius dokumentus, jų kopijas ir pareigybių aprašymus ¹⁷¹ . Konkurso dalyvis (pretendentas) Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatytą teisinio darbo stažą privalo turėti dokumentų pateikimo dieną;

¹⁷⁰ Paruošta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2009 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr.1R-125 "Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos, antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“. *Valstybės žinios*. 2009 Nr.47-1885; Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2010 m. gruodžio 15 d. įsakymu Nr.1R-275 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 „Dėl antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo, antstolių veiklos tikrinimo tvarkos aprašo, antstolių informacinės sistemos nuostatų, antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir antstolių atestavimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“. *Valstybės žinios*. 2010 Nr. 150-7689.

¹⁷¹ Jei konkurso dalyvis (pretendentas) ėjo pareigas, numatytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 7 d. nutarimo Nr. 841 16 ir 17 punktuose. *Valstybės žinios*. 1998, Nr. 62-1791; 2002, Nr. 82-3524.

	2.1.5.	nustatyta tvarka išduotą pažymą apie teistumą;
	2.1.6.	išsamų gyvenimo aprašymą;
	2.1.7.	pažymą apie atleidimo iš darbo priežastis, jeigu asmuo ėjo pareigas, nurodytas Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 5 straipsnio 5 punkte, ir nuo atleidimo iš pareigų nepraėjo penkeri metai;
	2.1.8.	dokumentą, patvirtinantį suteiktą mokslo laipsnį, jei konkurso dalyvis yra socialinių mokslų teisės krypties daktaras, habilituotas daktaras;
	2.1.9.	užpildytą konkurso dalyvio ar pretendento anketą.
2.2.	Parengiamajame posėdyje komisija nusprendžia, ar konkurso dalyvis ar pretendentas atitinka Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme nustatytus reikalavimus, ir apie tai komisijos sekretorius pažymi konkurso dalyvio ar pretendento anketoje.	
2.3.	Komisijos sekretorius per 5 darbo dienas po parengiamojo posėdžio konkurso dalyviui išsiunčia pranešimą apie konkurso (antstolio kvalifikacinio egzamino) datą, laiką ir vietą, o konkurso dalyviui, kuris neatitinka Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme nustatytų reikalavimų, – pranešimą apie komisijos priimtą sprendimą neleisti dalyvauti konkurse ar laikyti antstolio kvalifikacinio egzamino.	
2.4.	Konkursas turi įvykti ne vėliau kaip per du mėnesius nuo konkurso paskelbimo „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ dienos, o kai organizuojamas antstolio kvalifikacinis egzaminas pretendentes, antstolio kvalifikacinis egzaminas turi įvykti ne vėliau kaip per du mėnesius nuo šio Aprašo 3 punkte nurodytų pareiškimų gavimo Teisingumo ministerijoje dienos.	
<u>III. Konkursas ir antstolio kvalifikacinis egzaminas:</u>		
3.1.	Konkursą sudaro antstolio kvalifikacinis egzaminas ir konkurso dalyvių privalumų vertinimas.	
3.2.	Antstolio kvalifikacinis egzaminas yra konkurso dalyvių ir pretendentų privalomų teisinių žinių patikrinimas ir įvertinimas. Konkurso (antstolio kvalifikacinio egzamino) eigai fiksuoti daromas garso įrašas. Taip pat gali būti daromas vaizdo įrašas. Jeigu konkurso (antstolio kvalifikacinio egzamino) rezultatai neapskundžiami, garso ir vaizdo įrašai saugomi vieną mėnesį po konkurso (antstolio kvalifikacinio egzamino) rezultatų patvirtinimo. Antstolio kvalifikacinis egzaminas vykdomas raštu, pateikiant konkurso dalyviams (pretendentams) atlikti testą. Testo klausimai sudaromi pagal Antstolio kvalifikacinio egzamino programą¹⁷² ir visiems konkurso dalyviams (pretendentams) yra vienodi. Antstolio kvalifikacinio egzamino testą sudaro 100 klausimų ir trys atsakymų į kiekvieną klausimą variantai. Iš parengtų atsakymų į klausimus vienas atsakymas yra teisingas. Testo balas apskaičiuojamas teisingų atsakymų skaičių padalijus iš 10. Išlaikiusiu antstolio kvalifikacinį egzaminą laikomas konkurso dalyvis (pretendentas), surinkęs 7 ir daugiau balų.	

¹⁷² patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. rugpjūčio 22 d. įsakymu Nr. 1R-203 „Dėl antstolio kvalifikacinio egzamino programos patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2011, Nr.107-5073.

	Konkurso dalyvis (pretendentas), kurio atsakymai į testo klausimus buvo įvertinti 4 ir mažiau balų, pakartotinai dalyvauti konkurse (laikyti antstolio kvalifikacinį egzaminą) gali ne anksčiau kaip po pusės metų. Antstolio kvalifikacinio egzamino perlaikymų skaičius neribojamas. Antstolio kvalifikacinio egzamino rezultatai tvirtinami surašant Nutarimą dėl antstolio kvalifikacinio egzamino rezultatų.
3.3.	Konkurso dalyviai, išlaikę antstolio kvalifikacinį egzaminą, dalyvauja konkurso dalyvių privalumų vertinime. Privalumų vertinimo metu įvertinamos konkurso dalyvių asmeninės ir dalykinės savybės, gebėjimas bendrauti ir organizuoti komandinį darbą, psichologinis pasirengimas antstolio darbui, motyvacija užimti antstolio pareigas. Konkurso dalyvių privalumai vertinami individualiai, kitiems konkurso dalyviams nedalyvaujant. Konkurso dalyviai kviečiami pagal abėcėlę. Privalumų vertinimo metu kiekvienas komisijos narys pateikia vienodus klausimus visiems konkurso dalyviams. Gali būti pateikiami atsakymus patikslinantys klausimai. Konkurso dalyvių privalumai vertinami nuo 1 iki 10 balų. Vertindami kiekvieno konkurso dalyvio privalumus, komisijos nariai pildo Konkurso dalyvių privalumų individualaus vertinimo lenteles. Konkurso dalyvio privalumų įvertinimo balai gaunami susumavus visų komisijos narių paskirtus balus, išvedus jų vidurkį ir suapvalinus jį dviejų skaičių po kablelio tikslumu.
3.4.	Konkurso dalyvio bendras konkurso rezultatų įvertinimas gaunamas susumavus antstolio kvalifikacinio egzamino ir privalumų įvertinimo balus. Konkursas laikomas įvykusi, jei jame dalyvavo nors vienas konkurso dalyvis ir nors vienas konkurso dalyvis gavo 14 ir daugiau balų bendrą įvertinimą.
3.5.	Laimėjusiu konkursą laikomas konkurso dalyvis, gavęs didžiausią bendrą konkurso rezultatų įvertinimą. Jeigu vienodą didžiausią bendrą įvertinimą gavo keli konkurso dalyviai, konkurso laimėtojas nustatomas balsuojant komisijos nariams. Komisijos narių balsams pasiskirsčius po lygiai, lemia komisijos pirmininko balsas. Balsavimas vyksta konkurso dalyviams nedalyvaujant. Jeigu konkursas vyksta į laisvas antstolio vietas keliose veiklos teritorijose, laimėtojas nustatomas (balsavimas vyksta) atsižvelgiant į prašymuose konkurso dalyvių nurodytą pageidavimo dalyvauti konkurse į laisvą antstolio vietą keliose veiklos teritorijose prioritetinę eilę. Komisijos sekretorius kiekvieno konkurso dalyvio konkurse užimtą vietą nurodo Antstolių viešo konkurso komisijos posėdžio protokole atskirai nurodydamas konkurso laimėtojus ir kitas vietas užėmusius konkurso dalyvius skirtingose veiklos teritorijose. Jeigu konkurso nugalėtojai ar kitų konkurso dalyvių užimtose vietose buvo nustatyti balsuojant komisijai, Antstolių viešo konkurso komisijos posėdžio protokole taip pat nurodomi ir kiekvieno komisijos nario motyvai balsuoti už vieną iš vienodą įvertinimą gavusių konkurso dalyvių.
<u>IV. Konkurso rezultatų tvirtinimas:</u>	
4.1.	Komisijos pirmininkas ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo konkurso pabaigos konkurso rezultatus teikia tvirtinti teisingumo ministrui. Konkurso rezultatai tvirtinami teisingumo ministro įsakymu, nurodant konkursą laimėjusį asmenį (asmenis).
4.2.	Jeį paaiškėja, kad konkursas vyko pažeidžiant Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo, Antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų ar Antstolių viešo konkurso tvarkos aprašo

	reikalavimus, konkurso rezultatai teisingumo ministro įsakymu netvirtinami ir konkursas skelbiamas iš naujo.
4.3.	Teisingumo ministro įsakymas dėl konkurso rezultatų patvirtinimo ar atsisakymas juos patvirtinti priimamas per penkiolika dienų nuo konkurso rezultatų paskelbimo. Šio įsakymo kopija ne vėliau kaip kitą darbo dieną siunčiama konkurso dalyviams.
4.4.	Teisingumo ministro įsakymas dėl konkurso rezultatų patvirtinimo ar atsisakymas juos patvirtinti, taip pat komisijos nutarimas dėl antstolio kvalifikacinio egzamino rezultatų gali būti skundžiami teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo ¹⁷³ nustatyta tvarka.

¹⁷³ Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas // Valstybės žinios. 1999, Nr. 13-308; 2000, Nr. 85-2566.

REIKALAVIMŲ, ANTSTOLIŲ DARBO VIETAI BEI DARBO LAIKUI, APIBENDRINTAS SĄRAŠAS ¹⁷⁴ :		
Antstolio (antstolių) kontora (kontoros skyrius) turi būti įkurtas laikantis žemiau pateiktų reikalavimų ir turi užtikrinti tinkamas antstolio veiklos bei antstolio (antstolių) interesantų priėmimo sąlygas.		
<u>I. Reikalavimai antstolio (antstolių) kontoros (kontoros skyriaus) įkūrimui:</u>		
1.1.	Antstolio kontora įkuriama tik gavus teisingumo ministro leidimą.	
1.2.	Antstolio kontora kuriama antstolio laimėto viešo konkurso sąlygose nurodytame teritoriniame vienetą (mieste, gyvenvietėje). Jei antstolių kontorą (kontoros skyrių) kuria keli antstoliai, antstolių kontora (kontoros skyrius) kuriama vienam iš tų antstolių priskirtos veiklos teritorijos ribose. Kitų antstolių veiklos teritorijos turi sutapti arba būti šalia veiklos teritorijos, kurioje įkuriama antstolių kontora.	
1.3.	Antstolis apie kuriamą kontorą ne vėliau kaip prieš dvidešimt darbo dienų iki kontoros numatomos darbo pradžios pateikia Teisingumo ministerijai šiuos dokumentus:	
	1.3.1.	prašymą leisti įkurti antstolio (antstolių) kontorą (kontoros skyrių). Prašyme nurodoma:
	1.3.1.1.	antstolio vardas, pavardė, o jei kontorą (kontoros skyrių) kuria keli antstoliai – jų vardai ir pavardės;
	1.3.1.2.	kontoros (kontoros skyriaus) adresas;
	1.3.1.3.	antstolio (antstolių) veiklos teritorijos;
	1.3.1.4.	jei kontorą (kontoros skyrių) kuria keli antstoliai – motyvai įkurti bendrą kontorą (kontoros skyrių);
	1.3.1.5.	numatoma antstolio (antstolių) darbo kontoroje (kontoros skyriuje) pradžia.
	1.3.2.	Lietuvos antstolių rūmų motyvuotą nuomonę apie:
	1.3.2.1.	antstolio (antstolių) kontoros (kontoros skyriaus) įkūrimą ar buveinės pakeitimą;
	1.3.2.2.	kontoros (kontoros skyriaus) patalpų atitiktį nustatytiems reikalavimams
	1.3.3.	patalpų nuosavybės ar naudojimosi jomis teisę patvirtinančių dokumentų kopijas;
	1.3.4.	kontoros patalpų plano kopiją su paaiškinimu apie patalpų išdėstymą;
	1.3.5.	jei būsimos kontoros patalpas reikia rekonstruoti, remontuoti, keisti jų paskirtį – nustatyta tvarka išduotų leidimų kopijas, statinio (patalpos) priėmimo naudoti akto (pažymos) kopiją;

¹⁷⁴ Paruošta vadovaujantis Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2007 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. 1R-293 „Dėl Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2002 m. rugsėjo 23 d. įsakymo Nr.254 „Dėl reikalavimų antstolio (antstolių) darbo vietai bei darbo laikui patvirtinimo“ pakeitimo“// Valstybės žinios. 2007, Nr. 82-3366.

	1.3.6.	darbų saugos pažymėjimo kopiją.	
	1.3.7.	kai kontorą kuria keli antstoliai, pateikiama sutartis dėl bendro kontoros darbo organizavimo ir veiklos.	
1.4.	Sprendimą dėl leidimo įkurti antstolio (antstolių) kontorą teisingumo ministras priima per dešimt darbo dienų nuo prašymo ir visų reikalingų sprendimui priimti dokumentų gavimo dienos. Kai iš pateiktų duomenų nėra aišku, ar patalpos, kuriose kuriama antstolio (antstolių) kontora, atitinka nustatytus reikalavimus, Teisingumo ministerija gali pareikalauti iš antstolio, Lietuvos antstolių rūmų ne vėliau kaip per dešimt darbo dienų nuo prašymo gavimo dienos pateikti papildomus dokumentus. Teisingumo ministerija, suderinusi su pranešimą pateikusių antstoliu, turi teisę atlikti patalpų atitikties nustatytiems reikalavimams patikrinimą.		
1.5.	Įkūrus kontorą, antstolis (antstoliai) gali įkurti kontoros skyrių. Antstolio (antstolių) kontoros skyrius gali būti įkuriamas siekiant geriau organizuoti antstolio veiklą jo aptarnaujamoje teritorijoje, gerinti interesantų aptarnavimą.		
<u>II. Reikalavimai, antstolio (antstolių) kontoros patalpoms:</u>			
2.1.	Antstolio (antstolių) kontoros patalpos turi būti lengvai pasiekiamos interesantams.		
2.2.	Antstolio (antstolių) kontoros patalpose turi būti sudarytos sąlygos interesantams kultūringai aptarnauti ir užtikrintas bendravimo su interesantais konfidencialumas.		
2.3.	Prie įėjimo į pastatą, kuriame yra antstolio (antstolių) kontora, turi būti aiškiai matomoje vietoje pakabinta teisingumo ministro nustatytos formos antstolio (antstolių) kontoros iškaba. Jeigu antstolio (antstolių) kontora įrengti pastate, kuriame įsikūrę keletas organizacijų, turi būti ženklai, nurodantys antstolio (antstolių) kontoros (kontoros skyriaus) patalpas.		
2.4.	Prie įėjimo į antstolio (antstolių) kontoros patalpas turi būti nurodyta antstolio (antstolių) vardas, pavardė, informacija apie kontoros darbo ir interesantų priėmimo laiką.		
2.5.	<i>Antstolio (antstolių) kontoros patalpoms nustatyti šie reikalavimai:</i>		
	2.5.1.	antstolio (antstolių) kontora įkuriama tik administracinės, paslaugų ar kitos paskirties negyvenamosiose patalpose;	
	2.5.2.	antstolio (antstolių) kontora turi būti įkurta pastato pirmame aukšte, išskyrus atvejus, kai pastate yra liftas, pritaikytas neįgaliesiems. Jei antstolio (antstolių) kontora įkuriama per kelis aukštus pastate, kuriame nėra lifto, pritaikyto neįgaliesiems, turi būti užtikrintas interesantų priėmimas pirmame aukšte arba neįgalaus asmens nurodytoje vietoje.	
	2.5.3.	antstolio (antstolių) kontoroje turi būti šios atskiros patalpos:	
		2.5.3.1.	antstolio kabinetas (jeigu antstolių kontoroje dirba du ir daugiau antstolių, kiekvienas jų privalo turėti atskirą kabinetą),
		2.5.3.2.	patalpa kontoros personalui,
		2.5.3.3.	laukiamasis, kuris turi atitikti šiuos reikalavimus:
		-	privalo būti ne mažesnis kaip 5 kvadratinį metrų ploto;
		-	negali būti laiptinėje;
		-	laukiamajame turi būti įrengtos ne mažiau kaip 3 vietos atsisėsti;

			-	laukiamajame turi būti informacinė lenta, kurioje turi būti nurodyta: antstolio (antstolių) kontoros telefono numeris; antstolių vardai, pavardės, telefono numeriai, antstolių padėjėjų vardai, pavardės, telefonų numeriai; areštuotas realizuojamas turtas, jo pardavimo data ir laikas; vykdymo išlaidų dydžiai; informacija apie privalomąjį civilinės atsakomybės draudimą; išrašai iš Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso apie vykdymo proceso šalių ir suinteresuotų asmenų teises ir pareigas.
		2.5.3.4.	archyvo patalpa (reikalavimas turėti atskirą archyvo patalpą netaikomas, jei antstolis yra sudaręs sutartį su archyvavimo paslaugas teikiančia įmone dėl dokumentų saugojimo).	
		2.5.3.5.	sanitarinis mazgas.	
	2.5.4.	Antstolio (antstolių) kontoros patalpos privalo atitikti priešgaisrinės saugos, higienos, nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos reikalavimus.		
	2.5.5.	Kontoros patalpose turi būti įrengta apsaugos signalizacija.		
<u>III. Reikalavimai antstolio (antstolių) kontoros įrangai:</u>				
3.1.	Antstolio (antstolių) kontoroje turi būti įranga, reikalinga antstolio funkcijoms vykdyti:			
	3.1.1.	kopijavimo aparatas;		
	3.1.2.	spausdintuvas;		
	3.1.3.	kompiuteris;		
	3.1.4.	laidinis arba mobilusis telefonas (kai antstolių kontoroje dirba keli antstoliai, antstolių kontoroje kiekvienas antstolis turi turėti atskirą laidinį arba mobilųjį telefoną);		
	3.1.5.	seifas (kai antstolių kontoroje dirba keli antstoliai, antstolių kontoroje kiekvienas antstolis turi turėti atskirą seifą);		
	3.1.6.	interneto ryšys.		
3.2.	Antstolio (antstolių) kontoroje gali būti daromi garso ir (ar) vaizdo įrašai teisės aktų nustatyta tvarka. Tokiu atveju aiškiai matomoje vietoje turi būti pateikiama informacija apie tai, kad kontoros patalpose daromi garso ir (ar) vaizdo įrašai.			
<u>IV. Reikalavimai antstolio (antstolių) kontoros darbuotojams:</u>				
4.1.	Antstolis, sudaręs darbo sutartį su antstolio (antstolių) kontoros darbuotoju, privalo imtis priemonių, kad darbuotojas užtikrintų informacijos ir duomenų, gautų vykdant antstolio funkcijas ir teikiant paslaugas, konfidencialumą.			
4.2.	Antstoliui, antstolio (antstolių) kontoros darbuotojams draudžiama darbo metu kontoroje būti neblaiviems ar apsvaigusiems nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką			

	veikiančių medžiagų.
4.3.	Antstolis, antstolio (antstolių) kontoros darbuotojai kontoroje turi būti tvarkingos išvaizdos, jų apranga – švari, dalykinio stiliaus.
<u>V. Reikalavimai antstolio (antstolių) kontoros darbo ir interesantų priėmimo laikui:</u>	
5.1.	Antstolio (antstolių) kontoros darbo laikas nustatomas antstolių nuožiūra. Antstolio (antstolių) kontoros skyriaus darbo laiką nustato antstolis, siekdamas geriau organizuoti antstolio veiklą jo aptarnaujamoje teritorijoje, gerinti interesantų aptarnavimą.
5.2.	Kai antstolių kontoroje (kontoros skyriuje) dirba keli antstoliai, darbo laikas nustatomas jų susitarimu.
5.3.	Kiekvienas antstolis interesantams priimti turi skirti ne mažiau kaip dvylika valandų, ne mažiau kaip tris darbo dienas per savaitę.
5.4.	Antstolis privalo užtikrinti, kad bendras interesantų priėmimo laikas antstolio (antstolių) kontoroje būtų ne mažesnis kaip dvidešimt valandų per savaitę.
5.5.	Apie nustatytą antstolio (antstolių) kontoros darbo laiką ir asmenų priėmimo laiką antstolis raštu turi informuoti Teisingumo ministeriją ir Lietuvos antstolių rūmus.
5.6.	Kai priėmimo valandomis antstolis privalo atlikti procesinius veiksmus ne kontoros patalpose arba yra išvykęs kitu tikslu, kontoroje turi būti darbuotojas, kuris teiktų informaciją besikreipiantiems asmenims.
5.7.	Jei dėl objektyvių priežasčių antstolis, antstolio (antstolių) kontora nustatytu priėmimo laiku nedirba, prie įėjimo į kontoros patalpas turi būti skelbiama informacija apie papildomą priėmimo laiką.

Apie antstolio (antstolių) kontoros adreso pasikeitimą, kontoros skyriaus uždarymą antstolis privalo raštu informuoti Teisingumo ministeriją, apylinkės teismą (teismus), kurio (kurių) veiklos teritorijoje antstolis vykdo veiklą, Lietuvos antstolių rūmus ir paskelbti respublikiniame dienraštyje ir vietiniame laikraštyje.

**ANTSTOLIŲ ATSTOVŲ IR PAVADUOJANČIO ANTSTOLIO
SKYRIMO BEI ATLEIDIMO APIBENDRINTOS TVARKOS
BEI VYKDOMOS FUNKCIJOS¹⁷⁵**

ASMUO, KURIS GALI BŪTI SKIRIAMAS ANTSTOLIO ATSTOVU, turi būti:	
1.	Nepriekaištingos reputacijos Lietuvos Respublikos pilietis;
2.	Turintis aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą (vienpakopį, bakalauro, magistro);
3.	Išlaikęs antstolio kvalifikacinį egzaminą. Socialinių mokslų teisės krypties daktaras bei habilituotas daktaras antstolio atstovu gali būti skiriamas be egzaminų.
4.	Ne mažiau kaip dvejus metus buvęs antstolio padėjėju arba ne mažiau kaip penkerius metus dirbęs teisinį darbą.

ANTSTOLIO ATSTOVO, PAVADUOJANČIOJO ANTSTOLIO SKYRIMAS, FUNKCIJŲ VYKDYMAS, ATLEIDIMAS:		
<u>I. Antstolio veiksmai:</u>		
<u>ANTSTOLIO ATSTOVAS</u>		<u>PAVADUOJANTYSIS ANTSTOLIS</u>
1.	Su paskirtu antstolio atstovu iki jo veiklos pradžios sudaro rašytinę sutartį dėl antstolio atstovavimo sąlygų ir atlyginimo už atstovavimą.	Pavadojantysis ir pavadojamasis antstoliai sudaro rašytinę sutartį dėl pavadavimo sąlygų ir atlyginimo už pavadavimą.
2.	Atstovaujamas antstolis atstovavimo metu negali atlikti jokių antstolio funkcijų bei teikti kitų Antstolių įstatyme numatytų paslaugų.	Pavadojamasis antstolis jo pavadavimo laikotarpiu negali atlikti jokių antstolio funkcijų bei teikti kitų Antstolių įstatyme numatytų paslaugų.
<u>II. LR Teisingumo ministerija:</u>		
<u>ANTSTOLIO ATSTOVAS</u>		<u>PAVADUOJANTYSIS ANTSTOLIS</u>
1.	Pagal atstovaujamo antstolio ir asmens, kuris sutinka jam atstovauti, prašymus teisingumo ministro įsakymu skiria antstolio atstovą.	Pagal pavadojamojo antstolio pasiūlymą teisingumo ministro įsakymu skiria pavadojantįjį antstolį. Jei toks pasiūlymas nepateiktas, pavadojančiuoju antstoliu gali būti skiriamas kitas tos pačios antstolių kontoros antstolis, toje pačioje veiklos teritorijoje ar besiribojančioje teritorijoje veikiantis antstolis.

¹⁷⁵ Paruošta vadovaujantis Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 35,36 straipsniais // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

2.	Skiriamas ne ilgesniam kaip vienerių metų terminui. Šis terminas dėl svarbių priežasčių gali būti pratęstas.	Skiriamas ne ilgesniam kaip trisdešimt dienų laikotarpiui.
3.	Jeigu antstolis ne dėl savo kaltės negali atlikti antstolio funkcijų ir pagrįstai negali pateikti prašymo skirti antstolio atstovą, teisingumo ministras, atsižvelgdamas į Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo nuomonę, turi teisę paskirti antstolio atstovą savo iniciatyva, kai būtina užtikrinti, kad toje teritorijoje būtų atliekamos antstolio funkcijos. Šiuo atveju, sutartį dėl atstovavimo sąlygų ir atlyginimo už atstovavimą su paskirtu antstolio atstovu sudaro Lietuvos antstolių rūmų prezidiumas.	Jei antstolio įgaliojimai yra sustabdyti ar nėra paskirtas antstolio atstovas, pavaduojantysis antstolis gali būti skiriamas teisingumo ministro iniciatyva. Šiuo pavaduojantysis antstolis skiriamas iki antstolio įgaliojimų atnaujinimo arba kol bus paskirtas antstolio atstovas. Jei pavaduojantysis ir pavaduojamasis antstoliai dėl pavadavimo sąlygų nesusitaria arba pavaduojantysis antstolis skiriamas teisingumo ministro iniciatyva, pavadavimo sąlygos ir pavaduojančiojo antstolio atlyginimas už pavadavimą nustatomas teisingumo ministro nustatyta tvarka.

III. Funkcijų vykdymas:

<u>ANTSTOLIO ATSTOVAS</u>		<u>PAVADUOJANTYSIS ANTSTOLIS</u>
1.	Vienu metu gali būti skiriamas tik vieno antstolio atstovu.	Pavaduojantysis antstolis administruoja antstolio kontorą, atlieka visas darbdavio bei antstolio funkcijas taip, kaip tai būtų daręs pavaduojamasis antstolis.
2.	Turi prisiekti Antstolių įstatymo 9 straipsnio nustatyta tvarka. Jeigu asmuo iki paskyrimo antstolio atstovu šio Įstatymo nustatyta tvarka buvo davęs antstolio priesaiką, iš naujo prisiekti nereikia.	
3.	Drausmine tvarka atsako kaip antstolis.	
4.	Jeigu sutartyje nenustatyta kitaip, turi visas antstolio teises ir pareigas, įskaitant darbdavio funkcijas	
5.	Visus veiksmus atlieka atstovaujamojo antstolio vardu ir naudodamas antstolio antspaudą, nurodydamas, kad veikia kaip antstolio atstovas.	
6.	Jam taikomi visi Antstolių įstatyme nustatyti antstolio veiklos apribojimai.	
7.	Antstolio atstovo padaryta žala padengiama iš antstolio profesinės civilinės atsakomybės draudimo išmokos. Likusią žalą Civilinio kodekso ir šio Įstatymo nustatyta tvarka solidariai atlygina atstovaujamasis antstolis ir antstolio atstovas	Už žalą, padarytą pavadavimo metu, šio Įstatymo nustatyta tvarka atsako pavaduojantysis antstolis.

<u>IV. Antstolio atstovo atleidimas:</u>		
1.	Atleidžiamas teisingumo ministro įsakymu:	
	1) pasibaigus atstovavimo terminui; 2) atstovaujamojo antstolio ar atstovo reikalavimu; 3) pasibaigus antstolio įgaliojimams Antstolių įstatymo 12 straipsnyje nurodytais pagrindais (antstoliui mirus arba atleidus jį iš antstolių).	

ANTSTOLIŲ (ANTSTOLIŲ PADĖJĖJŲ) DRAUSMĖS BYLŲ IŠKĖLIMO IR NAGRINĖJIMO APIBENDRINTA TVARKA¹⁷⁶

DRAUSMĖS BYLOS IŠKĖLIMAS:		
1.	<u>Teisingumo ministras</u> antstoliui (antstolio padėjėjui) drausmės bylą iškelia priimdamas įsakymą dėl drausmės bylos iškėlimo.	<u>Lietuvos antstolių rūmų prezidiumas</u> antstoliui (antstolio padėjėjui) drausmės bylą iškelia priimdamas nutarimą dėl drausmės bylos iškėlimo.
2.	Subjektas, turintis teisę iškelti antstoliui (antstolio padėjėjui) drausmės bylą, prieš ją iškeldamas, privalo antstoliui (antstolio padėjėjui) pasiūlyti per 5 darbo dienas pateikti paaiškinimus, susijusius su veiksmais ar neveikimu, dėl kurių gali būti keliama drausmės byla, ir pateikti turimus dokumentus.	
3.	Sprendime iškelti drausmės bylą nurodoma:	
	3.1.	subjektas, iškėlęs drausmės bylą;
	3.2.	drausmės bylos iškėlimo data;
	3.3.	antstolio (antstolio padėjėjo), kuriam iškelta drausmės byla, vardas, pavardė, antstolio (antstolių) kontoros, kurioje jis dirba, pavadinimas;
	3.4.	pažeidimo paaiškėjimo data;
	3.5.	faktinis pagrindas - pažeidimo aplinkybės ir jas patvirtinantys dokumentai;
	3.6.	teisinis pagrindas - teisės aktai, kuriuos antstolis (antstolio padėjėjas) savo veiksmais ar neveikimu pažeidė.
4.	Prie sprendimo iškelti antstoliui (antstolio padėjėjui) drausmės bylą pridedami visi sprendžiant bylos iškėlimo klausimą surinkti dokumentai ar jų nuorašai (kopijos).	
5.	Teisingumo ministro įsakymas ar Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo nutarimas iškelti antstoliui (antstolio padėjėjui) drausmės bylą turi būti siunčiamas antstoliui (antstolio padėjėjui), kuriam iškelta drausmės byla.	
6.	Priimtas sprendimas ir visa sprendžiant drausmės bylos iškėlimo klausimą surinkta medžiaga per 3 darbo dienas perduodami garbės teismui. Jei drausmės byla iškelta Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo nutarimu, jo kopija siunčiama Teisingumo ministerijai.	

¹⁷⁶ Paruošta vadovaujantis Lietuvos Respublikos antstolių įstatymu // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042; Antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2006 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr.1R-295 „Dėl antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklių ir antstolių garbės teismo veiklos nuostatų patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2006 Nr.104-3992; Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2009 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr.1R-118 „Dėl teisingumo ministro 2006 m. rugsėjo 26 d. įsakymo Nr.1R-295 „Dėl antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklių ir antstolių garbės teismo veiklos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009 Nr.45-1777.

Drausmės byla antstoliui (antstolio padėjėjui) turi būti iškelta ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo pažeidimo paaikšėjimo dienos, į šį laiką neįskaitomas laikas, kai antstolis (antstolio padėjėjas) sirgo ar atostogavo.¹⁷⁷

Drausmės byla antstoliui (antstolio padėjėjui) negali būti iškelta, jei nuo pažeidimo padarymo dienos praėjo daugiau nei vieneri metai¹⁷⁸.

PASIRENGIMAS NAGRINĖTI DRAUSMĖS BYLĄ ANTSTOLIŲ GARBĖS TEISME:	
1.	autą sprendimą iškelti antstoliui (antstolio padėjėjui) drausmės bylą Antstolių garbės teismo sekretorius užregistruoja Sprendimų iškelti drausmės bylą registracijos žurnale ir šį įrašą patvirtina savo parašu.
	Registracijos žurnale nurodoma:
	1) sprendimo iškelti drausmės bylą gavimo data;
	2) sprendimo priėmimo data ir jį priėmęs subjektas;
	3) antstolio (antstolio padėjėjo), kuriam iškelta drausmės byla, vardas, pavardė ir antstolio (antstolių) kontoros pavadinimas;
	4) pridedamų dokumentų sąrašas.
2.	Apie gautą ir užregistruotą sprendimą iškelti drausmės bylą ir dokumentus, susijusius su drausmės bylos iškėlimu, sekretorius ne vėliau kaip kitą darbo dieną informuoja garbės teismo pirmininką.
3.	Garbės teismo pirmininkas apie gautą sprendimą iškelti drausmės bylą informuoja garbės teismo narius, pranešdamas apie parengiamojo o posėdžio datą, laiką ir vietą. Parengiamasis garbės teismo posėdis turi įvykti ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo sprendimo iškelti drausmės bylą gavimo dienos. Kai drausmės byla iškelta antstoliui, kurio įgaliojimai sustabdyti, atlikus antstolio darbo organizavimo patikrinimą, parengiamasis garbės teismo posėdis neorganizuojamas. Antstolių garbės teismo pirmininko sprendimu iš karto skiriamas garbės teismo posėdis, kuriame bus iš esmės nagrinėjama antstolio drausmės byla.
4.	Parengiamajame posėdyje Antstolių garbės teismo nariai susipažįsta su sprendimu iškelti drausmės bylą bei visa pateikta medžiaga. Parengiamajame posėdyje priimamas nutarimas dėl garbės teismo posėdžio, kuriame bus nagrinėjama drausmės byla, datos, laiko ir vietos, dėl papildomų dokumentų, duomenų surinkimo ar kitų asmenų kvietimo dalyvauti šiame posėdyje, jei tai yra reikalinga siekiant teisingai ir objektyviai išnagrinėti drausmės bylą.
5.	Apie Antstolių garbės teismo posėdžio datą, laiką ir vietą ne vėliau kaip prieš 5 dienas informuojamas subjektas, iškėlęs drausmės bylą, jei drausmės byla iškelta Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo nutarimu, – Teisingumo ministerija, antstolis (antstolio padėjėjas), kurio drausmės byla bus nagrinėjama.

¹⁷⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 13 str. 1d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹⁷⁸ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 13 str. 4 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

6.	Antstoliui (antstolio padėjėjui) pasiūloma iki garbės teismo posėdžio dienos, o nesant galimybių – garbės teismo posėdyje pateikti paaiškinimus ar turimus dokumentus, susijusius su iškelta drausmės byla.
7.	Antstoliui (antstolio padėjėjui), kurio drausmės byla nagrinėjama, garbės teismo pranešimai ir kiti procesiniai dokumentai, susiję su nagrinėjama drausmės byla, įteikiami pasirašytinai arba ne vėliau kaip per 3 darbo dienas išsiunčiami registruotu laišku antstolio (antstolių) kontoros adresu, o esant rašytiniam prašymui – kitu, prašyme nurodytu, adresu.

Antstolio (antstolio padėjėjo) drausmės byla turi būti išnagrinėta ne vėliau kaip per 45 dienas nuo jos iškėlimo dienos, išskyrus Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme nustatytą išimtį, kad drausmės byla iškelta antstoliui, kurio įgaliojimai sustabdyti, atlikus antstolio darbo organizavimo patikrinimą, drausmės byla turi būti išnagrinėta ne vėliau kaip per trisdešimt dienų nuo iškėlimo dienos¹⁷⁹.

Jei drausmės bylos nagrinėjimas buvo atidėtas žemiau nurodytais pagrindais, drausmės byla turi būti išnagrinėta ne vėliau kaip per 30 dienų nuo garbės teismo sprendimo atnaujinti drausmės bylos nagrinėjimą priėmimo dienos.

Drausmės bylos nagrinėjimas Antstolių garbės teismo motyvuotu sprendimu gali būti atidėtas:

1) kai antstolis (antstolio padėjėjas) negali dalyvauti garbės teismo posėdyje dėl priežasčių, kurias garbės teismas pripažįsta svarbiomis ir nusprendžia, kad drausmės byla negalės būti tinkamai išnagrinėta nedalyvaujant antstoliui (antstolio padėjėjui). Jei garbės teismas nepripažįsta antstolio (antstolio padėjėjo) neatvykimo į garbės teismo posėdį priežasčių svarbiomis arba antstolis (antstolio padėjėjas) nepateikia neatvykimo priežasčių buvimą patvirtinančių dokumentų, drausmės byla gali būti nagrinėjama antstoliui (antstolio padėjėjui) nedalyvaujant, išskyrus atvejus, kai garbės teismas nusprendžia, kad drausmės byla negalės būti tinkamai išnagrinėta nedalyvaujant antstoliui (antstolio padėjėjui).

2) sprendimą iškelti antstoliui (antstolio padėjėjui) drausmės bylą apskundus teismui;

3) paaiškėjus kitoms svarbioms aplinkybėms, dėl kurių būtina sustabdyti drausmės bylos nagrinėjimą.

Pasibaigus aukščiau nurodytiems drausmės bylos nagrinėjimo sustabdymo pagrindams, Antstolių garbės teismas priima sprendimą atnaujinti drausmės bylos nagrinėjimą.

¹⁷⁹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 13 str. 3d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

DRAUSMĖS BYLOS NAGRINĖJIMAS:		
1.	Antstolių garbės teismo posėdyje, kuriame nagrinėjama drausmės byla, privalo dalyvauti:	
	1.1.	Antstolis (antstolio padėjėjas), kuriam iškelta drausmės byla. Kartu su antstoliu (antstolio padėjėju) gali dalyvauti jo atstovas (gynėjas).
	1.2.	Subjekto, iškėlusio drausmės bylą, atstovas;
	1.3.	Turi teisę dalyvauti Teisingumo ministerijos atstovas, jei drausmės byla antstoliui (antstolio padėjėjui) iškelta Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo nutarimu.
2.	Antstolių garbės teismui nutarus, į posėdį gali būti kviečiami ir kiti asmenys, kurie gali pateikti paaiškinimus ar duomenis, reikalingus nagrinėjant drausmės bylą. Kitų asmenų neatvykimas į garbės teismo posėdį nėra kliūtis nagrinėti drausmės bylą, išskyrus atvejus, kai garbės teismas nusprendžia, jog šių asmenų dalyvavimas yra būtinas.	
3.	Antstolių garbės teismo posėdžiui pirmininkauja šio teismo pirmininkas, o jo nesant ar jam nusišalinus – pirmininko pavaduotojas arba kitas Antstolių garbės teismo narių balsų dauguma išrinktas šio teismo narys. Antstolių garbės teismo posėdis laikomas teisėtu, jei jame dalyvauja ne mažiau kaip trys šio teismo nariai.	
4.	Garbės teismo posėdis pradedamas pirmininkaujančiojo pranešimu apie drausmės bylą, kuri bus nagrinėjama. Posėdyje dalyvaujantiems asmenims pristatoma garbės teismo sudėtis ir sekretorius, išaiškinama teisė pareikšti nušalinimus ir kitos teisės, pasiūloma pateikti papildomus dokumentus ar kitus įrodymus, susijusius su nagrinėjama drausmės byla.	
5.	Antstolio (antstolio padėjėjo), kuriam iškelta drausmės byla, ir drausmės bylą iškėlusio subjekto atstovo teisės Antstolių garbės teismo posėdyje:	
	5.1.	Reikšti nušalinimus. Toks Antstolių garbės teismo nariui ar šio teismo sekretoriui pareikštas nušalinimas išsprendžiamas Antstolių garbės teismo posėdyje Antstolių garbės teismo veiklos nuostatų nustatyta tvarka ¹⁸⁰ . Nušalinimas garbės teismo nariui ar šio teismo sekretoriui gali būti pareikštas iki garbės teismo uždaro pasitarimo, kuriame priimamas sprendimas, pradžios.
	5.2.	Reikšti prašymus. Antstolių garbės teismas, išspręsdamas dalyvaujančių asmenų prašymus, išklauso visų posėdyje dalyvaujančių asmenų nuomonę.
	5.3.	Teikti įrodymus,
	5.4.	Pasisakyti visais nagrinėjamos drausmės bylos klausimais, duoti paaiškinimus,
	5.5.	Prašyti papildomai surinkti įrodymus.
	5.6.	Užduoti klausimus drausmės bylos nagrinėjime dalyvaujantiems asmenims, prieštarauti šių asmenų prašymams ir paaiškinimams.

¹⁸⁰ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Teisingumo ministro 2006 m. rugsėjo 26 d. įsakymu Nr.1R-295 „Dėl antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklių ir antstolių garbės teismo veiklos nuostatų patvirtinimo“, kuri iš dalies buvo pakeista 2009 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr.1R-118 „Dėl teisingumo ministro 2006 m. rugsėjo 26 d. įsakymo Nr.1R-295 „Dėl antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklių ir antstolių garbės teismo veiklos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“.

6.	Pirmininkaujantysis informuoja apie sprendimą iškelti antstoliui (antstolio padėjėju) drausmės bylą ir surinktus įrodymus, patvirtinančius ar paneigiančius antstolio (antstolio padėjėjo) kaltę dėl antstolio pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo, ir suteikia antstoliui (antstolio padėjėjui), kurio drausmės byla nagrinėjama, išsakyti savo poziciją, pateikti reikalavimus ir juos pagrindžiančius argumentus.
7.	Antstolių garbės teismo posėdis protokoluojamas.

Paaikšėjus, kad pažeidimas gali turėti nusikalstamos veikos požymių, medžiaga perduodama tirti atitinkamoms institucijoms, tačiau tai drausmės bylos iškėlimo ar nagrinėjimo procedūros nesustabdo¹⁸¹.

ANTSTOLIŲ GARBĖS TEISMO SPRENDIMAI:		
1.	Antstolių garbės teismas, išklaęs posėdyje dalyvaujančius asmenis, uždame pasitarime, kuriame dalyvauja tik garbės teismo nariai, priima sprendimą (teismo narių balsų dauguma, o balsams pasiskirsčius po lygiai, lemia pirmininko balsas), kuriuo baigiamas drausminės bylos nagrinėjimas. Priimdamas sprendimą, garbės teismas įvertina antstolio (antstolio padėjėjo) kaltės laipsnį, pažeidimo pobūdį ir jo padarymo aplinkybes, pažeidimo pasekmes ir galiojančias antstoliui (antstolio padėjėjui) paskirtas drausmines nuobaudas.	
2.	Antstolių garbės teismas, išnagrinėjęs drausmės bylą, priima vieną iš šių sprendimų ¹⁸² :	
	2.1.	nutraukti drausmės bylą nenustačius nusižengimo arba jei paaikšėja, kad praleistas šios bylos iškėlimo terminas;
	2.2.	atleisti nuo drausminės atsakomybės dėl padaryto drausmės pažeidimo mažareikšmiškumo;
	2.3.	skirti antstoliui (antstolio padėjėjui) vieną iš šių drausminių nuobaudų:
	<u>Antstoliui:</u> 1) pastabą; 2) papeikimą; 3) teisės teikti paslaugas, nurodytas Antstolių įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje, atėmimą iki šešių mėnesių; 4) teisės atlikti funkcijas, nurodytas Antstolių įstatymo 21 straipsnio 1 dalyje, atėmimą iki šešių mėnesių; 5) atleidimą iš antstolių ¹⁸³ .	<u>Antstolio padėjėjui:</u> 1) pastabą; 2) papeikimą; 3) teisės vykdyti antstolio padėjėjo veiklą atėmimą ¹⁸⁴ .
	Antstoliui ir antstolio padėjėjui papildomai gali būti skiriamas įpareigojimas atsipašyti asmens Antstolių garbės teismo nustatyta tvarka ¹⁸⁵ .	
3.	Antstolių garbės teismo sprendimas priimamas ir paskelbiamas tą pačią dieną, kai	

¹⁸¹ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 13 str. 5d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹⁸² Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 14 str. 1 ir 2 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹⁸³ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 15 str. 1 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹⁸⁴ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 15 str. 2 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹⁸⁵ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 15 str. 3 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

	buvo išnagrinėta drausmės byla.
4.	Garbės teismo sprendimą sudaro:
4.1.	Ižanginė dalis, kurioje nurodoma: garbės teismo pavadinimas, posėdyje dalyvavę garbės teismo nariai, sekretorius, bylos nagrinėjimo vieta ir laikas, antstolio (antstolio padėjėjo), kurio drausmės byla išnagrinėta, vardas, pavardė, antstolio (antstolių) kontoros, kurioje jis dirba, pavadinimas, drausmės bylą iškėles subjektas, drausmės bylos iškėlimo data, kiti posėdyje dalyvavę asmenys.
4.2.	Aprašomoji dalis, kurioje nurodomos posėdyje ištirtos ir nustatytos aplinkybės, patvirtinančios ir paneigiančios antstolio (antstolio padėjėjo) neteisėtus veiksmus ar neveikimą.
4.3.	Motyvuojamoji dalis, kurioje išdėstomi garbės teismo motyvai, kodėl nustatyti antstolio (antstolio padėjėjo) veiksmai ar neveikimas yra neteisėti, kokių teisės aktų nuostatos pažeistos (nepažeistos) veiksmais ar neveikimu.
4.4.	Rezoliucinė dalis, kurioje nurodoma galutinė garbės teismo išvada.
	Garbės teismas, atsižvelgdamas į išnagrinėtos drausmės bylos sudėtingumą ir apimtį, gali nuspręsti tą pačią dieną paskelbti tik ižanginę ir rezoliucinę sprendimo dalis, tokiu atveju visas sprendimas turi būti surašytas ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos.
5.	Antstolių garbės teismo sprendimo nuorašai ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo dienos įteikiami pasirašytinai arba išsiunčiami registruotu laišku Teisingumo ministerijai, Lietuvos antstolių rūmams ir antstoliui (antstolio padėjėjui), kurio drausmės byla buvo nagrinėjama. Antstoliui (antstolio padėjėjui) garbės teismo sprendimas siunčiamas antstolio (antstolių) kontoros, kurioje jis dirba, adresu, o esant rašytiniam prašymui – prašyme nurodytu adresu. Ta pačia tvarka įteikiami arba siunčiami ir pranešimai apie garbės teismo sprendimo įsiteisėjimą, o šį sprendimą apskundus, – gauto įsiteisėjusio teismo sprendimo nuorašai.

Antstolių garbės teismo paskirta drausminė nuobauda galioja vienerius metus nuo paskyrimo dienos¹⁸⁶.

Igaliojimų suteikimas Antstolių garbės teismui, t.y. iš antstolių sudarytam subjektui, nuspręsti ar yra pagrindas pagal antstoliui iškeltą drausmės bylą skirti jam drausminę nuobaudą, ar nuobaudos neskirti, lemia atitinkamą tokio organo priimtų sprendimų peržiūrėjimo (panaikinimo) tvarkos įtvirtinimą įstatyme. Pagal LR Antstolių įstatymo 14 str. 3 dalį „Antstolių garbės teismas Antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylą iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklėse nustatyta tvarka gali panaikinti drausminę nuobaudą nepasibaigus galiojimo terminui, bet ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo nuobaudos paskyrimo“¹⁸⁷. Drausminės nuobaudos

¹⁸⁶ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymas 15 str. 3 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

¹⁸⁷ Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 14 str. 3 d. // Valstybės žinios. 2002, Nr.53-2042.

panaikinimo procedūrą reglamentuota Antstolių (antstolių padėjėjų) drausmės bylų iškėlimo ir nagrinėjimo taisyklių¹⁸⁸ 33 – 35 punktuose.

Reikia pabrėžti, kad teisės aktai neleidžia Antstolių garbės teismui keisti ar naikinti priimtą sprendimą po jo paskelbimo, išskyrus teisę sutrumpinti drausminės nuobaudos galiojimo terminą, bet ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo nuobaudos paskyrimo.

DRAUSMINĖS NUOBAUDOS PANAIKINIMAS:		
1.	Ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo nuobaudos paskyrimo antstolis, kuriam paskirta drausminė nuobauda, turi teisę kreiptis į garbės teismą su prašymu panaikinti drausminę nuobaudą nepasibaigus galiojimo terminui.	
2.	Antstolio prašymas turi būti išnagrinėtas ne vėliau kaip per 30 dienų nuo jo gavimo dienos. Apie garbės teismo posėdžio datą, laiką ir vietą ne vėliau kaip prieš 5 dienas informuojamas antstolis, kurio prašymas bus nagrinėjamas, Teisingumo ministerija ir Lietuvos antstolių rūmai.	
3.	Iki garbės teismo posėdžio garbės teismas privalo:	
	3.1.	surinkti duomenis apie tai, ar antstoliui per šešis mėnesius nuo nuobaudos paskyrimo buvo:
		- iškelta drausmės byla,
		- inicijuota neeilinė atestacija,
	3.2.	gauti Teisingumo ministerijos ir Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo motyvuotą nuomonę dėl drausminės nuobaudos antstoliui panaikinimo nepasibaigus galiojimo terminui.
3.	Prašymas nagrinėjamas garbės teismo posėdyje, dalyvaujant antstoliui, kuris pateikė prašymą dėl nuobaudos panaikinimo. Posėdyje gali dalyvauti Teisingumo ministerijos ir Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo atstovai.	
4.	Išnagrinėjęs surinktą medžiagą, susijusią su antstolio prašymu panaikinti drausminę nuobaudą nepasibaigus galiojimo terminui, išklausęs antstolį, kitus posėdyje dalyvaujančius asmenis, garbės teismas uždarame pasitarime, kuriame dalyvauja tik garbės teismo nariai, priima sprendimą.	

¹⁸⁸ Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. balandžio 17 d. įsakymo Nr. 1R-118 (nuo 2009 m. balandžio 24 d.) (Žin., 2009, Nr. 45-1777) redakcija

ANTSTOLIŲ PROFESINĖS CIVILINĖS ATSAKOMYBĖS PRIVALOMOJO DRAUDIMO PAGRINDINĖS SĄLYGOS¹⁸⁹

Draudikas	Asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka turintis teisę vykdyti antstolių profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo veiklą.
Draudėjas	Lietuvos antstolių rūmai. Draudėju taip pat gali būti antstolis, kuris pats papildomai draudžiasi antstolių profesinės civilinės atsakomybės privalomuoju draudimu.
Apdraustasis	Antstolis, kurio profesinė civilinė atsakomybė draudžiama.
Nukentėjęs trečiasis asmuo	Asmuo, kuris įgyja teisę į draudimo išmoką dėl jam padarytos žalos neteisėtais antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo veiksmais atliekant antstolio funkcijas.
Draudimo objektas	Antstolio civilinė atsakomybė už žalą, padarytą nukentėjusiems tretiesiems asmenims, kuri atsirado dėl padarytų neteisėtų antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo veiksmų atliekant antstolio funkcijas.
Draudiminis įvykis:	Reikalavimo atlyginti žalą pateikimas antstoliui ar draudikui dėl draudimo sutarties galiojimo metu atliktų antstolio neteisėtų veiksmų, kurie yra pagrindas atsirasti antstolio civilinei atsakomybei, jeigu reikalavimas atitinka visas šias sąlygas: 1. pareikštas dėl nukentėjusiam trečiajam asmeniui padarytos žalos; 2. pareikštas kaip rašytinė pretenzija ar ieškinys; 3. pareikštas draudimo sutarties galiojimo metu arba per šalių nustatytą terminą; 4. pareikštas dėl žalos, kuri atsirado dėl neteisėtų antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo veiksmų atliekant antstolio funkcijas; 5. pareikštas dėl antstolio funkcijų, atliekamų ir (ar) atliktų draudimo sutarties galiojimo laikotarpiu; 6. pareikštas dėl Europos Sąjungos valstybės narės teritorijoje atliekamų ir (ar) atliktų antstolio funkcijų.
Nedraudiminiai įvykiai:	1. antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo neteisėti veiksmai (veikimas, neveikimas), kuriais padaryta neturtinė žala, jeigu draudimo sutartyje nenustatyta kitaip; 2. žala, padaryta nukentėjusio trečiojo asmens sveikatai; 3. tyčiniai antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo veiksmai, kuriais padaryta žala, išskyrus tuos atvejus, kai įstatymuose nustatyta

¹⁸⁹ Paruoštos vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 12 d. nutarimu Nr.957 „Dėl antstolių profesinės civilinės atsakomybės Privalomojo draudimo taisyklių patvirtinimo“ // *Valstybės žinios*. .2004 Nr.128-4605

		kitaip;
	4.	veika, kuria padaryta žala, užtraukianti antstoliui, jo atstovui, padėjėjui ar antstolio darbuotojui baudžiamąją atsakomybę;
	5.	veika, kuria padaryta žala, dėl antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo prievolių įvykdymo užtikrinimo pagal sutartį ar įstatymą;
	6.	Lietuvos antstolių rūmų, antstolio, jo atstovo, padėjėjo, antstolio darbuotojo ar trečiųjų asmenų veiksmai, kuriais siekiama neteisėtai gauti draudimo išmoką;
	7.	bet kokia veika, nesusijusi su antstolio funkcijomis;
	8.	antstolio, jo atstovo, padėjėjo ar antstolio darbuotojo veiksmai, sukėlę žalą, padaryti apsvaigus nuo alkoholio, narkotinių ar psichotropinių medžiagų;
	9.	žala, tiesiogiai ar netiesiogiai sąlygota toliau nurodytų įvykių arba su jais susijusi, neatsižvelgiant į tai, kad žalos (nuostolių) atsiradimui ar jos (jų) dydžiui galėjo turėti įtakos kitos priežastys ir aplinkybės:
	9.1.	žala, padaryta karu, agresija, priešiškais užsienio jėgų veiksmais, karinio pobūdžio veiksmais (neatsižvelgiant į tai, ar buvo paskelbtas karas, ar ne), pilietiniu karu, maištu, revoliucija, sukilimu, vidaus neramumais, pasiekusiais sukilimo, karinės arba neteisėtos jėgos panaudojimo mastą;
	9.2.	žala, padaryta bet kokio pobūdžio teroristiniu aktu (pavojaus daugelio žmonių gyvybei ar sveikatai, turtui arba infrastruktūros objektams sukėlimu panaudojant arba grasinant panaudoti jėgą, pvz., sprogdinant, padegant, paskleidžiant radioaktyviasias, biologines ar chemines kenksmingąsias medžiagas, preparatus ar mikroorganizmus ir panašiai, siekiant politinių, religinių, ideologinių ar etninių tikslų, taip pat paveikti ar įbauginti vyriausybę ir (ar) visuomenę ar jos dalį);
	9.3.	nuostoliai ar žala, kurią tiesiogiai ar netiesiogiai sukelia programinės įrangos ir visų rūšių mikroprocesorių ir tokius mikroprocesorius turinčių sistemų, įskaitant kompiuterius, sutrikimai.
	10	jeigu pretenzija kilo dėl patento savininko, autorių teisių, juridinio asmens pavadinimo, pramoninio dizaino, prekių ženklų naudojimo ar kitų intelektualinės nuosavybės teisių pažeidimo, jeigu draudimo sutartyje nenustatyta kitaip.
Draudimo suma	Minimali antstolio profesinės civilinės atsakomybės draudimo suma yra 200.000,00 litų vienam draudimui įvykiui.	
Draudimo įmoka	Draudimo įmokos dydį nustato draudikas, atsižvelgdamas į draudimo rizikos laipsnį.	
Draudimo sutarties sudarymas ir įsigaliojimas	Sudaroma rašytinė draudimo sutartis. Draudimo sutarties sudarymą patvirtina draudiko išduodamas antstolių profesinės civilinės atsakomybės privalomojo draudimo liudijimas (polisas). Sudarant draudimo sutartį, Lietuvos antstolių rūmai ir, jeigu draudikas reikalauja, antstolis privalo suteikti jam žinomą ir svarbią draudimo rizikai įvertinti ir draudimo sutarčiai sudaryti informaciją, kurią draudikas prašo	

	nurodyti rašytiniame prašyme arba dėl kurios papildomai teiraujasi raštu, taip pat draudiko reikalavimu pateikti turimus dokumentus, svarbius draudimo rizikai įvertinti ir draudimo sutarčiai sudaryti. Draudikas neturi teisės atsisakyti sudaryti draudimo sutarties, išskyrus tuos atvejus, kai Lietuvos antstolių rūmai ir/arba antstolis neįvykdo aukščiau nurodytos pareigos. Draudiko atsisakymas sudaryti draudimo sutartį gali būti skundžiamas teismui. Draudimo sutartis įsigalioja nuo šalių susitarimu nustatytos dienos, kuri turi būti nurodyta draudimo liudijime (polise), ir draudėjui sumokėjus draudimo įmoką ar pirmąją jos dalį, jeigu šalys susitaria, kad draudimo įmoka mokama dalimis.	
Draudimo sutarties terminas	Draudimo sutartis sudaroma vieneriems metams, jeigu šalių susitarimu nenustatyta kitaip.	
Antstolio pareigos įvykus draudiminiam įvykiui	1.	Įvykus draudiminiam įvykiui, antstolis, gavęs reikalavimą atlyginti žalą, privalo laikytis draudiko nurodymų ir veikti taip, kad žala būtų sumažinta arba jos išvengta.
	2.	Be rašytinio draudiko sutikimo antstolis neturi teisės iš dalies ar visiškai pripažinti ar tenkinti reikalavimą atlyginti žalą.
	3.	Įvykus draudiminiam įvykiui, antstolis turi imtis jam prieinamų protingų priemonių galimai žalai sumažinti, laikydamasis draudiko nurodymų, jeigu tokie nurodymai apdraustajam duoti. Draudikas atleidžiamas nuo žalos atlyginimo, jeigu žala atsirado dėl to, kad antstolis sąmoningai nesiėmė jam prieinamų protingų priemonių šiai žalai sumažinti ar išvengti.
	4.	Draudikas privalo nustatyta tvarka atlyginti antstoliui būtinas išlaidas, patirtas vykdant aukščiau nurodytas pareigas.
	5.	Jeigu antstoliui pareiškiamas ieškinys dėl žalos atlyginimo teisme, jis privalo informuoti apie tai draudiką ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie atsiliepiamus į pareikštą ieškinį pateikimo teismui gavimo.
Bendrosios žalos dydžio nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo nuostatos	1.	Draudimo išmoka gali būti mokama tik nustačius draudiminio įvykio faktą, aplinkybes ir žalos dydį.
	2.	Draudimo išmokos dydį nustato draudikas, atsižvelgdamas į padarytos žalos dydį. Žalos dydis nustatomas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir kitų teisės aktų nuostatas.
	3.	Kai teismas yra priėmęs sprendimą ar nutartimi patvirtinęs taikos sutartį civilinėje byloje pagal nukentėjusio trečiojo asmens ieškinį antstoliui dėl žalos atlyginimo, žalos dydis nustatomas atsižvelgiant į įsiteisėjusį teismo sprendimą ar įsiteisėjusią teismo nutartį patvirtinti taikos sutartį.
	4.	Draudimo sutarties šalys atskiru susitarimu gali nustatyti, kad padarytos žalos dydį nustatys draudimo sutarties šalių paskirti nepriklausomi ekspertai. Šiuo atveju šalių susitarimu būtina nustatyti nepriklausomų ekspertų skyrimo, jų darbo apmokėjimo, atliekamo tyrimo ir išvadų pateikimo tvarką.

	5.	Jeigu žalos dydis neviršija Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme nurodytos sumos – 1000 litų arba lygus šiai sumai, žalą nukentėjusiam trečiajam asmeniui atlygina antstolis. Jeigu žalos dydis viršija Lietuvos Respublikos antstolių įstatyme nurodytą sumą – 1000 litų, draudikas privalo visiškai atlyginti nukentėjusio trečiojo asmens patirtą žalą. Draudimo sumai iki 1000 litų antstolis gali draustis savanoriškai.
	6.	Draudimo išmoka negali viršyti draudimo sumos ir žalos dydžio, išskyrus atvejus, nurodytus Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.1013 straipsnyje. Jeigu draudimo sumos nepakanka draudimo išmokoms visiems reikalavimo teisę turintiems asmenims išmokėti, draudimo išmoka paskirstoma proporcingai, atsižvelgiant į šių asmenų skaičių ir žalos dydį.
Draudiko teisė išreikalauti sumokėtas sumas iš antstolio		Jeigu draudiminis įvykis įvyksta dėl antstolio didelio neatsargumo, draudikas, išmokėjęs draudimo išmoką, turi teisę išreikalauti sumokėtą sumą ar jos dalį iš apdraustojo. Draudiko reikalaujamos grąžinti sumos dydis nustatomas atsižvelgiant į apdraustojo veiksmus, priežastinį ryšį su padaryta žala, kitas aplinkybes.

APIBENDRINTA ANTSTOLIŲ DARBO TIKRINIMO TVARKA ¹⁹⁰ :		
<u>I. Tikrinimo pagrindas :</u>		
1.1.	Teisingumo ministro įsakymas arba Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo nutarimas dėl antstolio darbo organizavimo patikrinimo, kuriame nurodoma:	
	1.1.1.	priėmimo data;
	1.1.2.	antstolio, kurio darbo organizavimas bus tikrinamas, vardas, pavardė, antstolio (antstolių) kontoros, kurioje jis dirba, pavadinimas, aptarnaujama teritorija;
	1.1.3.	patikrinimą atliekantys asmenys;
	1.1.4.	patikrinimo apimtis ir pagrindas.
1.2.	Antstolio darbo organizavimo patikrinimo tikslu negali būti procesinių veiksmų, atliktų vykdant įstatymo suteiktus įgaliojimus, teisėtumo vertinimas, jei šių veiksmų teisėtumo įvertinimas yra priskirtas teismo kompetencijai. Teisingumo ministerija ar Lietuvos antstolių rūmai, į kuriuos buvo kreiptasi su skundu, pareiškimu ar prašymu dėl procesinių veiksmų teisėtumo įvertinimo išaiškina pareiškėjui antstolio procesinių veiksmų apskundimo teismui tvarką.	
<u>II. Tikrinimo eiga:</u>		
2.1.	Antstolio darbo organizavimo patikrinimas pradedamas informuojant tikrinamą antstolį apie atliekamo patikrinimo pagrindą, tikrinimą atliksiančius asmenis (nurodomi jų vardai, pavardės, pareigos), tikrinimo apimtį. Jei antstolis, kurio veikla tikrinama, patikrinime nedalyvauja ar vengia dalyvauti, laikoma, jog apie patikrinimą jis buvo tinkamai informuotas, jei teisingumo ministro įsakymas ar Lietuvos antstolių rūmų prezidiumo nutarimas dėl antstolio darbo organizavimo patikrinimo buvo išsiųstas antstolio nurodytu antstolio (antstolių) kontoros adresu.	
2.2.	Eilinis ar neeilinis antstolio darbo organizavimo patikrinimas atliekamas antstolio (antstolių) kontoroje.	
2.3.	Atliekant patikrinimą gali būti tikrinami visi su antstolio darbo organizavimu susiję klausimai, antstolio veiklos dalis (finansinė, organizacinė ir pan.) arba konkretūs faktai.	
2.4.	Antstoliui pasiūloma pateikti priklausomai nuo patikrinimo apimties vykdomąsias bylas, finansinius ar kitus antstolio veiklos dokumentus. Jei antstolis, kurio veikla tikrinama, patikrinime nedalyvauja ar vengia dalyvauti, reikiamus dokumentus pasiūloma pateikti kitam antstolio (antstolių) kontoros darbuotojui. Apie tai turi būti nurodyta antstolio darbo organizavimo patikrinimo akte.	
2.5.	Antstolis (antstolio padėjėjas), kurio veikla tikrinama, turi teisę:	
	2.5.1.	dalyvauti atliekant patikrinimą;

¹⁹⁰ Paruošta vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2009 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. 1R-125 „Dėl teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. 400 "Dėl Antstolių viešo konkurso komisijos nuostatų, Antstolių viešo konkurso tvarkos, Antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos, Antstolių informacinės sistemos nuostatų, Antstolių atestavimo komisijos nuostatų ir Antstolių atestavimo tvarkos patvirtinimo" pakeitimo“ patvirtintu Antstolių darbo organizavimo tikrinimo tvarkos aprašu. // Valstybės žinios. 2009, Nr. 47-1885.

	2.5.2.	viso patikrinimo metu teikti reikalingus paaiškinimus ar dokumentus. ir privalo
2.6.	Antstolis (antstolio padėjėjas), kurio veikla tikrinama, privalo vykdyti teisėtus tikrinimą atliekančio asmens nurodymus.	
2.7.	Asmenys, tikrinantys antstolio darbo organizavimą, turi teisę:	
	2.7.1.	susipažinti su visais dokumentais, susijusiais su antstolio darbo organizavimu;
	2.7.2.	tikrinti antstolio vykdomas bei įvykdytas vykdomąsias bylas;
	2.7.3.	tikrinti antstolio veiklos finansinius dokumentus;
	2.7.4.	reikalauti antstolio (antstolio padėjėjo) rašytinio paaiškinimo.
<u>III. Tikrinimo įforminimas:</u>		
3.1.	Ne vėliau kaip per penkias dienas nuo antstolio darbo organizavimo patikrinimo pabaigos patikrinimą atlikę asmenys surašo Antstolio darbo organizavimo patikrinimo aktą, kuriame nurodoma:	
	3.1.1.	tikrinimą atlikę asmenys;
	3.1.2.	tikrinimo pagrindas;
	3.1.3.	tikrinimo pradžia ir pabaiga;
	3.1.4.	tikrinimo dalykas;
	3.1.5.	tikrinimo metu konstatuoti antstolio veiklos trūkumai;
	3.1.6.	nurodymai, pasiūlymai, rekomendacijos bei priemonės nustatytiems pažeidimams ar trūkumams pašalinti;
	3.1.7.	tikrinimo akto surašymo data ir tikrinimą atlikusio asmens (asmenų) parašas (parašai).
3.2.	Patikrinimo aktas surašomas dviem egzemplioriais, iš kurių vienas ne vėliau kaip per penkias dienas nuo patikrinimo akto surašymo pasirašytinai įteikiamas antstoliui, kurio veikla buvo tikrinama, arba išsiunčiamas registruotu laišku antstolio nurodytu antstolio (antstolių) kontoros adresu.	
3.3.	Antstolis, gavęs patikrinimo aktą, turi teisę per dešimt dienų nuo patikrinimo akto gavimo pateikti rašytinį paaiškinimą dėl patikrinimo akto ir papildomus dokumentus.	
3.4.	Tuo atveju, kai atliekant antstolio veiklos patikrinimą nustatomi Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo, nustatytų finansinės veiklos taisyklių, Antstolių profesinės etikos kodekso pažeidimai, antstolio veiklos patikrinimo aktas ir antstolio paaiškinimas perduodami teisingumo ministrui ir Lietuvos antstolių rūmų prezidiumui, siūlant spręsti klausimą dėl drausmės bylos iškėlimo antstoliui (antstolio padėjėjui).	
3.5.	Jei antstolio paaiškinimas dėl patikrinimo metu nustatytų trūkumų nustatytu terminu nepateiktas, drausmės bylos iškėlimo klausimas sprendžiamas remiantis patikrinimo akte išdėstytais duomenimis.	
3.6.	Antstolio darbo organizavimo patikrinimo aktai saugomi antstolių asmens bylose.	

Ričardas Kelpša
El.paštas: ricarduko@gmail.com